

**PREJELI SMO
ANA JUD O GOLOBIČU
IN CENZURI NA DELU**

**TRIBUNA
DR. JANEZ JEROVŠEK
O ELITIZMU V ŠOLSTVU**

DEMOKRACIJA

STEBRI PAHORJEVE „PRENOVE“

Slovenijo čedalje bolj
obvladujejo lastniki kapitala.
Igor Bavčar, Janez Bohorič,
Boško Srot, Stanislav Valant
in Bine Kordež so ključni
slovenski oligarhi.

LDS
970 mio. €

SD
692 mio. €

LDS
670 mio. €

SD
570 mio. €

Forum 21
520 mio. €

ISSN 1408-0494

9 771408 049069

INTERVJU

Barbara Brezigar

Tožilska funkcija je težka

OSEBNOSTI

Janez Evangelist Krek

Življenje v ravnovesju.

Poskrbite zase. Vzpostavite ravnotežje med svojim notranjim in zunanjim svetom.

Prezemite nadzor nad svojim telesom in dosežite mirnost duha.

Potopite se v prefinjen okus nove pijače **Sola White Tea** in se prepustite idealnemu ravnovesju belega čaja, karambole in lotosa.

Sola White Tea zagotavlja vznemirljivo doživetje okusa in osvežitev s pridihom Daljnega vzhoda.

Beli čaj izvira s prostranih polj Kitajske. Je polnega okusa in ima nežno, svetlo barvo.

Lotosov cvet simbolizira čistost duha in telesa in že stoletja navdihuje poezijo.

Karambola je osvežilen tropski sadež edinstvene oblike. Je zvezda med sadeži.

OSVEŽITEV
BREZ KONZERVANSOV

Vrnitev odpisanih?

Metod Berlec

Slovenski politični prostor je v soboto dobil novo politično stranko. Člani ustanovne konvencije stranke Zares, ki je bila v Marmorni dvorani Gospodarskega razstavišča v Ljubljani, so po pričakovanju za svojega prvega predsednika izvolili nekdanjega generalnega sekretarja LDS Gregorja Golobiča. Poleg njega je stranka dobila tudi dve podpredsednici (Mojca Gabrovšek, Felicita Medved) in tri podpredsednike (Peter Česnik, Branko Lobnikar, Andrej Rus), dodatno podpredsedniško mesto pa bo pripadlo strankinemu podmladku. Po izvolitvi je Golobič zatrdil, da se zaveda, da je stranka z ustanovitvijo šele na začetku poti in da jo pravo delo še čaka. Stranko na bi čakala težka in strma pot. „Naša ambicija je postati in ostati verodostojen politični sogovornik, ki ve, kaj hoče in zakaj tako hoče.“ V Zares naj ne bi imeli namena „jemati“ glasov drugim strankam, ampak naj bi si v prvi vrsti želeli, da bi na volitve prišlo več ljudi kot doslej. Stranka naj bi po njegovem prepričanju v slovenski politični prostor prinašala konkurenčni preprič, kar naj bi bilo dobro za vse stranke. Sprejeli so programsko izjavo, ki profilira stranko. Vrednote stranke naj bi izhajale iz temeljnega liberalnega in svobodomiselnega okvira, ki poudarja svobodo, enakost in bratstvo. Stranka naj bi se zavzemala za transparentno politiko, pravičen družbeni razvoj, večjo konkurenčnost gospodarstva, odprto družbo, razvoj talentov in sodobno razvojno politiko.

Seveda so ideje in načela eno, realnost pa drugo, kar je recimo v predverju Marmorne dvorane dokazovala mlada članica nove stranke, ki je svojemu strankarskemu tovarišu vneto in glasno razlagala, da se ne misli poročiti z nekom, ki je na ič, ker ne želi imeti priimka na ič. Sicer pa v na pol prazni dvorani ni bilo čutiti kakšne nove energije, vrenja, kot smo ga novinarji vajeni na drugih kongresih strank. Ko so se poleti leta 2000 zbrali ustanovitelji Nove Slovenije, je kar vrelo od čustev, nove energije in idej. Razgibano je bilo tudi na portoroškem kongresu LDS v začet-

ku leta 2002, ko je bil predsednik te stranke še Janez Drnovšek. Takrat so bili eldeesovci polni samih sebe in prepričani, da so „obsojeni na oblast“. Na enem kraju je bilo moč videti velik del oblastne nomenklature in številne gospodarstvenike, ki so bili pridni člani vladajoče stranke. Gregor Golobič se je takrat že začasno „umikal“ iz aktivne politike in je na kongresu sedel v predzadnji vrsti. Sledil je poraz LDS na državnoborskih volitvah leta 2004 in ladja je začela toniti. Vrstili so se kongresi, prepiri ter obračuni in na vsakem je bilo videti manj ljudi. Znanih direktorjev večjih podjetij ni bilo več ... Na sobotnem kongresu stranke Zares je bil tako samo še manjši del nekoč vidnih eldeesovcev: Gregor Golobič, Bogdan Biščak, Pavel Gantar, Matej Lahovnik, Majda Širca, Cveta Zalokar Oražem, Davorin Terčon, Ivo Vajgl, Maks Lavrinc, Miha Kozinc, Janez Kopač ...

Na kongresu so veliko govorili o statutu in programu stranke. Kakšnih velikih kritik na račun vlade ni bilo slišati. No, poslanka Cveta Zalokar Oražem si ni mogla kaj, da ne bi spet kritizirala nekdanjega ministra za zdravje, ki naj bi bil zdravstveni sistem povsem zavozil. Drugi pa so se bolj ukvarjali sami s seboj. Med odmori pa je bilo iz ust članov nove stranke slišati predvsem kritike na račun SD in Boruta Pahorja, ki naj bi bil povsem nekonsistenten, nenčelen in neprimeren za človeka, ki naj bi predstavljal alternativo sedanjosti oblasti. Skoraj bi človek ob tem dobil občutek, da bolj sovražijo svojo konkurenco na tranzicijski levici kot vladajočo stranko in predsednika vlade Janeza Janšo. A občutek je pogosto lahko varljiv. Zdi se, da novi stranki res ne bo lahko, saj Golobič ni politik, ki bi privabljal ljudske množice. Z nastankom nove stranke se nedvomno povečuje konkurenca na „levici“. Veliko vprašanje pa je, ali lahko Golobiču uspe večji preboj. Nedvomno bo tako glavni boj potekal med Pahorjevo SD in Janševo SDS. Stranka, ki bo osvojila relativno večino, bo sestavljala vladno. In od tega bo odvisno, ali bomo imeli levosredinsko ali desnosredinsko vladno.

Zdi se, da novi stranki res ne bo lahko, saj Golobič ni politik, ki bi privabljal ljudske množice. Jasno pa je, da se z nastankom nove stranke povečuje konkurenca na tranzicijski levici.

UVODNE STRANI

- 9 Živčnost zaradi Sove
10 **Pogledi:** Sejalci dvomov
11 **Kolumna:** Zanimive vzporednice

POLITIKA

- 12 Tri leta po zmagi SDS
14 Zares nevarna strategija
16 Prva peresa Dela
18 Elitizem v šolstvu
20 Vsemogočna kazen?

SLOVENIJA

- 22 Stebri Pahorjeve »prenove«
26 Vztrajanje pri 14 pokrajinah
28 »Blitzkrieg« v prestolnici
30 Sporno Kapucinsko predmestje
32 Znanstveniki in gospodarstveniki

TUJINA

- 34 Boj za demokracijo v nekdanji Burmi
36 **Globus:** Dan enotnosti
37 Tuji tisk: V kino marš!

INTERVJU

- 38 Barbara Brezigar

DOMOZNANSTVO

- 42 Preteklost Šentvida pri Ljubljani
46 Oče krščanskega socializma
50 **Naši kraji:** Kostanjevica na Krki
54 Dve krstni predstavi in krst odra

OGLEDALO

- 56 **Film:** Super huda noč
58 **Avtomobilizem:** Fiat sedici 1,9
60 **Znanost:** Mobilni tehnološki priboljški
62 **Šport:** »I feel slobod«
64 **Črna kronika:** Poraz Mladine
66 **Rumeno:** Obisk kraljevega para
68 **TV Kuloar:** Malce več ponosa
74 Alergična na drugačnost

38 Intervju: Barbara Brezigar

Glede gospodarskega kriminala je v javnosti res vtis, da je obtoženih malo. Ne morem reči, da smo na tožilstvu z rezultati v celoti zadovoljni, vendar je treba povedati, da smo bili uspešni v kar nekaj primerih.

12 Tri leta po zmagi SDS

V sredo, 3. oktobra, je minilo tri leta od volitev, ki so iz državnega vrha odnesle Liberalno demokracijo Slovenije. Zmago je tedaj slavila Janševa Slovenska demokratska stranka. Ji bo uspelo ponoviti izid tudi čez eno leto?

14 Zares nevarna strategija

Prihajajoča stranka Zares spominja na kulturni ameriški film The Return of the Living Dead, saj oboje temelji na smešni domnevi oživljanja mrtvecev, le da je film zabaven, politično oživljanje Gregorja Golobiča pa se zdi skrajno parodistično dejanje.

22 Stebri Pahorjeve »prenove«

Pri nas imajo čedalje večjo moč lastniki kapitala. Igor Bavčar, Janez Bohorič, Boško Šrot, Stanislav Valant in Bine Kordež so naši oligarhi. Bavčar in Bohorič sta člana ali simpatizerja LDS, Šrot in Valant SD, Kordež pa je član Kučanovega Forumu 21.

DEMOKRACIJA, p.p. 4315,
Komenskega 11, 1000 Ljubljana, SI
Tel.: 01/ 2300 660 (uredništvo), urednik@demokracija.si;
01/ 230 06 66 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si
Faks: 01/ 230 06 61

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Peter Avsenik, Gašper Blažič, Lucija Horvat,
Petra Janša, Barbara Prevorčič, Vida Kocjan,
Monika Maljevič, Ana Müllner, Bogdan Sajovic, Denis Vengust

Kolumnisti: Esad Babačič, dr. Metod Benedik, dr. Andrej
Capuder, mag. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr. Janko Kos,
dr. Matej Makarovič, dr. Hubert Požarnik,
dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

Stalni zunanji sodelavci: Vera Ban, Peter Colnar, Pavel Ferluga,
Igor Gošče, Miran Mihelič, Marija Vodišek

Lektoriranje: Joža Gruđen

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik),
agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 2,50 EUR

Izdaja: Nova obzorja d.o.o.

Direktor: Metod Berlec

Naklada: 11.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova
banka d. d., Maribor

Poštnina plačana pri pošti 1102 Nenaročenih
člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

»Demokracija« je zaščitena blagovna znamka, last podjetja Nova obzorja založništvo d.o.o. Vse pravice so pridržane. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisno privolitvijo založnika Demokracije. Imetniki materialnih avtorskih pravic na avtorskih delih, objavljenih v Demokraciji, so podjetje Nova obzorja založništvo d.o.o. ali avtorji, ki imajo s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o. sklenjene ustrezne avtorske pogodbe. Prepovedani so vsakršna reprodukcija, distribucija, predelava in dajanje avtorskih del ali njihovih delov na voljo javnosti v tržne namene brez sklenitve ustrezne pogodbe s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tednik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo polnoletno prvo revijo v mesecu. Odjave sprejemamo pisno do 15. v mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 225,31 evrov, za druge pa 257,57 USD.

Izid nekaterih rubrik je podprlo Ministrstvo Republike Slovenije za kulturo.

Fotografija na naslovnici: arhiv Demokracije, B. Reya/Finance, fotomontaža

NAGRADNA IGRA

Z Demokracijo do novega telefona

Tednik Demokracija svojim novim naročnikom¹ vsak mesec podarja **23 aparatov GSM Motorola F3.**

Vsi dosedANJI naročniki² tednika Demokracija pa sodelujete v žrebanju za 20 dodatnih aparatov GSM. Nagradna igra traja do 31. oktobra 2007.

Rezultati žrebanj bodo objavljeni na spletni strani www.demokracija.si (na spletni strani so objavljena tudi pravila nagradne igre).

1. Priložena naročilnica z datumom po 1. 9. 2006.

2. Naročniki do 1. 9. 2006.

Motorola F3:

teža: 70 g
velikost: 114x47x9 mm
čas pripravljenosti: do 300 ur
čas pogovora: do 500 minut
glasovna pomoč v menijih
privlačen tanek design
visoko-kontrasten zaslon z odlično vidljivostjo na dnevni svetlobi in soncu
velike črke in številke za lažjo berljivost
SMS
budilka

Slika je simbolična.

tednik
DEMOKRACIJA

☐ Naročam tednik Demokracija

število izvodov: _____

Naročnino želim plačevati:

☐ mesečno* ☐ 4 x letno ☐ 2 x letno ☐ 1 x letno
(9 % popusta) (10 % popusta) (20 % popusta)

* Če želite uveljaviti 8 % mesečnega popusta pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

☐ upokojenec ☐ invalid ☐ brezposeln ☐ študent ali dijak

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Datum naročila: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: _____

☐ NE

☐ DA

ID za DDV _____

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana**

ali na faks 01 230 06 61.

*Podpisani/a se zavežujem, da bom
naročnik/ca in redni plačnik/ca vsaj
eno leto od datuma naročila.*

Cena posameznega izvoda tednika Demokracija znaša 2,50 € (599,10 SIT). Obvestilo potrošnikom: Cene so preračunane po tečaju zamenjave: 1 EUR = 239,640 SIT. Nova obzorja d. o. o., Komenskega 11, Ljubljana

Konkurenca

Aleksander Škorc

Poznate Mateja Šurca? Tistega novinarja, ki je iz ZDA poročal tako pristransko, da je bilo še Rusom nerodno? Zbral je podpise prek 400 novinarjev (menda jih večina podlega maliganom, kar vsi pa naj bi bili bolj kot ne zlizani z nekdanjo komunistično oblastjo), ki niso zadovoljni z novinarsko svobodo in so podpisali peticijo zoper cenzuro ter politične stranke v Sloveniji. Ni čudno, da jih motijo stranke, če so prisegli zvestobo enostrankarskemu sistemu. Cenzuro pa imajo itak v genih in je jasno, da jih je v času demokracije in svobodnega mišljenja začela motiti. Včasih je bilo bolje, pravijo. Seveda. Sedaj ne morejo več svobodno posedati po bifejih okoli velikih medijskih hiš. Treba je delati, napisati kaj pametnega, tehtnega, argumentiranega ... Ni več urednik tisti, ki jim je vsako jutro delil s centralnega komiteja prispela mnenja in direktive, treba je delovati po lastni pameti, a ta se pri njih ni nikoli razvila. Ni torej čudno, da jih je strah. Vedo, da so preživeti in da jih bo neobremenjena mlada konkurenca vsak čas zradirala s seznama vsake, vsaj približno evropsko usmerjene redakcije.

Tudi gospod Golobič se boji konkurence, saj si je za nasprotnika pri strankarskih volitvah izbral obubožanega predsednika društva brezposelnih in socialno ogroženih, potem ko je Matejčka z novo fračo in "kinder jajčki" odvrnil od kandidature. Pa še si v strahu pred neizvolitvijo živčno grize nohte.

Mnoge šolnike, praviloma tiste, ki izhajajo iz istega gnezda kot prej omenjeni novinarji, motijo novi šolski zakoni. Nočejo povedati, kaj natančno jih moti. Menda je "Z" prevelik, "A" preoster, "K" preveč razvejen ... Lahko bi jih celo razumel, če jih seveda ne bi poznal. Tako pa se ve. Tudi pri njih gre za strah pred konkurenco, saj vedo, da bo z novim zakonom še bolj razgaljena njihova nesposobnost. Prihajajoča konkurenca jih bo odpihnila iz stroke, v kateri za dobro premnogih generacij šolarjev itak ne bi smeli nikoli pristati. Na žalost ni bilo tako, a upati je, da bo tudi s pomočjo nove šolske zakonodaje, poslej drugače in da bomo vzgajali evropsko primerljive in konkurenčne kadre.

Ljubiteljski dolenjski superman Martin Strel pa se ne boji nikakršne konkurence. Odšel je naravnost do predsednika evropskega parlamenta in ga meni nič, tebi nič opozoril na krčenje amazonskega pragozda. Še dobro, saj omenjeni predsednik s tem zanesljivo ni bil seznanjen.

Uspeli na vrhovnem sodišču

Vrhovno sodišče Republike Slovenije je ugodilo zahtevi vrhovnega državnega tožilca Hinka Jenulla za varstvo zakonitosti zoper odločbo Okrajnega sodišča v Ljubljani, ki je kot neutemeljeno zavrnilo zahtevo za sodno varstvo, ki sta jo zoper odločbo prekrškovnega organa (informacijski pooblaščenec) vložila podjetje Nova Obzorja založništvo, d. o. o., in odgovorna oseba Metod Berlec (v njunem imenu odvetnik Jože Hribernik).

Naj spomnimo. Naša revija je 13. aprila 2006 v interesu javnosti in novinarskega ceha objavila visoke plače vodilnih urednikov in novinarjev, zaposlenih v časopisnem podjetju Delo. Še isti dan sta se na našem uredništvu pojavila predstavnika informacijske pooblaščenke Nataše Pirc Musar in zahtevala, da povemo, kdo nam je dal seznam plač, kar smo seveda zavrnilo. Zaradi objave seznama plač je podjetju, ki izdaja Demokracijo, in njenemu uredniku informacijska pooblaščenka izrekla globo v višini 1.000.000 SIT in 200.000 SIT. Okrajno sodišče v Ljubljani je našo zahtevo za sodno varstvo zavrnilo. Na našo pobudo pa jo je sprejel vrhovni državni tožilec Hinko Jenull in vložil zahtevo za varstvo zakonitosti na vrhovno sodišče.

S prej navedeno sodbo Vrhovnega sodišča RS se sodba okrajnega sodišča razveljavi in se zadeva vrne sodišču v novo odločanje. Kot je zapisalo vrhovno sodišče, je zahteva za sodno varstvo edino redno pravno sredstvo zoper odločbo o prekršku, zato je dolžnost sodišča, da zadevo razlaga nekoliko širše kot v nekaterih drugih primerih. Ker okrajno sodišče ni v celoti obrazložilo svoje odločbe in ugovorov pritožnikov, vrhovno sodišče meni, da bi to moralo storiti. »Vložniki« zahteve za sodno varstvo so poleg očitkov, na katere je odgovoril že prekrškovni organ, navedli še druge razloge (da gre za poseg v zasebnost relativno

javnih oseb, da informacijski pooblaščenec ni reagiral v primerih, ko so mediji objavili podatke o plačah nekaterih drugih oseb in številnih športnikov ...), na katere bi moralo sodišče odgovoriti. »Sodišče je dolžno presoјati vse konkretne navedbe, ki se nanašajo na odločilna dejstva, zavzeti do njih stališča in jih ustrezno obrazložiti. Navedb, ki so pravno irelevantne, sodišče ni dolžno presoјati ...« Po mnenju vrhovnega sodišča »pa spada med navedbe, ki jih je sodišče dolžno presoditi in ustrezno obrazložiti, trditev zahteve, da gre v obravnavanem primeru za prekršek neznatnega pomena (6. a člen ZP-1), kar vložniki smiselno uveljavljajo sicer s sklicevanjem na določbe Kazenskega zakonika. S trditvijo, da gre za prekršek majhnega pomena, so vložniki zahteve za sodno varstvo uveljavili razlog, ki se nanaša na odločilna dejstva in zaradi katerega bi bilo potrebno razveljaviti ali spremeniti napadeno odločbo o prekršku, če bi sodišče presodilo, da je utemeljen«. Po mnenju vrhovnega sodišča tega uveljavljenega razloga sodišče ni presodilo oziroma v obrazložitvi izpodbijane sodbe ni navedlo svojih ugotovitev o tem, zakaj prekrškovni organ utemeljeno ni uporabil tega instituta. »S takšno nepopolno oceno navedb zahteve za sodno varstvo je podana bistvena kršitev določb postopka po 8. točki prvega odstavka 155. člena ZP-1.« Sodbo vrhovnega sodišča je podpisal predsednik senata vrhovni sodnik Marko Šorli. Za Demokracijo je odločitev vrhovnega sodišča pozitivna in pričakuje, da bo okrajno sodišče pri vnovičnem odločanju odločilo bolj modro. M. B.

www.demokracija.si
Št. 15, leto XL
13. april 2006, 550 SIT / 2,29 EUR

FINANCE
JANKOVIČEVE
IGRICE Z MERCATORJEM

POLITIKA
NAD PROBLEME
S POPULIZMOM

DEMOKRACIJA

IZKAZOVANJE
EKSKLUZIVNO
119/23-25

Objavljamo februarske plače zaposlenih v časopisnem podjetju Delo. Plače vodilnih, urednikov in novinarjev so osupljivo visoke.

2,218.056,46 SIT

2,107.284,10 SIT

2,199.998,91 SIT

MILIJONARJI NA DELU

INTERVJU
Mag. Andrej Vizjak
Privatizacija energetike bo razvojno naravnana

ISSN 1408-0484

Demokracija je 13. aprila 2006 (št. 15) z objavo nekaterih najvišjih Delovih plač zmotila informacijsko pooblaščenko.

Bolj se mu približaš, bolj spoznavaš, da je

**pravi za
predsednika.**

Omalovaževanje žrtev povojnih pomorov

V nedeljo je bila v spominskem parku na Teharjah obletna slovesnost v spomin na številne žrtve tamkajšnjega povojnega komunističnega koncentracijskega taborišča. Govorila sta škof Anton Stres in Justin Stanovnik.

Nikakor se ne moremo strinjati s tistimi, je med mašo dejal celjski škof Anton Stres, ki odkrivanje zakritih in zamolčanih grobišč ter ugotavljanje zgodovinske resnice o povojnih zločinah označujejo z omalovažujočim in prezirljivim nazivom »preštevane kosti«. Ta nedopustna in prezirljiva besedna zveza razodeva skrajni prezir do žrtev povojnih zločinov, zato je tako govorjenje nesprejemljivo in nedopustno. Skromni posmrtni ostanki, ki jih najdevamo v doslej zamolčanih grobiščih, niso brezimne kosti. Tu gre za ljudi, moške, ženske in otroke z imenom in priimkom, za osebe z neodtujljivim človeškim dostojanstvom, ki so imele in še imajo pravico do temeljnega človeškega spoštovanja in časti, pravico do dobrega imena in pravico, da veljajo za nedolžne, dokler jim ne dokaže-

Škof Anton Stres in Justin Stanovnik na Teharjah

jo krivde. »Zato danes s tega mesta na Teharjah, posvečenega s krvjo in trpljenjem več tisoč nedolžnih ljudi, protestiram proti podli besedni zvezi 'preštevane kosti', ki je ne bo uporabljal noben politik in novinar, pravzaprav noben človek, ki ima toliko vesti in moralnega čuta, da zna razlikovati med dobrim in zlim, med tistim, kar je moralno dopustno, in tistim, kar je moralno prepovedano.« Kdor si še danes drzne uporabljati te besede, je dodal škof Stres, ni dojel grozote povojnega zločina in mu z omalovaževanjem tega, kar se je zgodilo, pravzaprav pritrjuje. Ljudje, ki so takrat brez vsake dokazane krivde izgubili življenje, si zaslužijo spoštovanje, sočutje in blag spomin, ki ga vsako verno srce pospremi z molitvijo zanje in zase ter za nas vse, za našo spravo, enotnost, sodelovanje in spoštljivo sožitje.

Letošnji govornik Justin Stanovnik je med drugim omenil problematiko sprejemanja t. i. vojnih zakonov. Ti zakoni so bili zamišljeni in so vođeni kot manevar, je dejal, »kot nekakšen politični by-pass, s katerim mislijo, da bodo obšli to, kar je zares važno: mirovna pogodba po državljanski vojni. Če bi se posrečilo obrniti pozornost na mnogo podrobnih reči, si mislijo, se bo ustvaril vtis, da se nekaj dogaja, a se tistega, za kar pri celi stvari gre, še dotaknili ne bi. Za podpis pogodbe po državljanski vojni bi bili namreč potrebni papirji, na katerih bi stala celotna zgodba.« Nobenega dvoma namreč ni, da večno ne bomo mogli biti razdeljen narod, kot smo zdaj. Nekoč bomo mirovno pogodbo morali sestaviti in podpisati. To besedilo pa bo moralo biti pravično, je poudaril Stanovnik. V. M.

Pučnikovi diplomanti

Akademija Jožeta Pučnika je minuli petek s podelitvijo diplom slovesno sklenila delo svoje 14. generacije. Podelitve, ki je potekala v prostorih Svetovnega slovenskega kongresa, so se med drugim udeležili podpredsednica SDS Romana Jordan Cizelj, glavni tajnik te stranke Dušan Strnad ter minister za šolstvo in šport Milan Zver, ki je ob tej priložnosti diplomante tudi nagovoril. Poudaril je, da v Evropi obstaja kar nekaj tovrstnih šol, Akademija Jožeta Pučnika pa nosi ime po človeku, ki je »ena največjih zvezd«, kar jih je kdaj zasijalo na slovenskem nebu. Predsednik SDS in premier Janez Janša pa je k Pučnikovim zbranim delom zapisal, da je bil tudi »državnik, ki je odločilno pripomogel k nastanku slovenske države«. Akademija je bila ustanovljena leta 1996, njeni pobudniki so bili člani SDS. Kot pojasnjujejo, so jo ustanovili za kritični razmislek o vprašanjih politične, kulturne in gospodarske sfere Slovenije ter drugih družbeno relevantnih področij. Diplomante – bilo jih je več kot štirideset – je s svojo udeležbo počastila tudi Pučnikova nečakinja Majda Pučnik Rudl. P. A.

Podelitev diplom v prostorih SSK

Evropski večeri

Lojze Peterle je predstavil knjigo pogovorov.

Predsedniški kandidat in evropski poslanec Lojze Peterle je pretekli torek v ljubljanskem hotelu Union predstavil knjigo Evropski večeri Lojzeta Peterleta. V njej so zapisani njegovi pogovori z nekaterimi znanimi slovenskimi osebnostmi, med drugim z ljubljanskim nadškofom in metropolitom Alojzijem Uranom,

arhitektom Borisom Podrecco, nekdanjim muftijem Osmanom Đogićem in mnogimi drugimi. Kot piše Peterle v predgovoru h knjigi, so v tako imenovanih evropskih večerih, ki so potekali minula tri leta, s sogovorci »iskali odgovore na številne izzive sodobnega sveta«.

V okviru predvolilne kampanje je predsedniški kandidat slovenske desne sredine v minulih dneh med drugim obiskal zvezo društev za cerebralno paralizo Sonček, se srečal z madžarsko manjšino v Sloveniji in nekdanjim madžarskim premierjem Viktorjem Orbanom ter se udeležil javne tribune, ki jo je v hotelu City v Ljubljani organiziral ženski odbor Slovenske demokratske stranke.

Peterle glede na javnomnenjske raziskave še vedno vodi pred svojimi tekmeci, vendar za zdaj kaže, da bo za izvolitev predsednika potreben tudi drugi krog. P. A.

Živčnost zaradi Sove

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven

Končno seja komisije V sredo, 3. oktobra, se je na zahtevo poslancev SDS vendarle sešla parlamentarna komisija za peticije, človekove pravice in enake možnosti, ki jo vodi poslanka SD Majda Potrata. Seja komisije je bila namenjena razpravi o izjavah poslanca SD in nekdanjega premierja Antona Ropa, češ da sta se leta 2004 hrvaški premier Ivo Sanader in predsednik tedaj opozicijske SDS Janez Janša dogovarjala o incidentih v Piranskem zalivu. Zahteva za sklic seje je bila izrečena že konec junija letos, kmalu po tistem torej, ko je Anton Rop prvič izrekel svoje obtožbe, saj je vodja poslanske skupine SDS Jože Tanko presodil, da je Sova prisluškovala nezakonito in s tem grobo posegla v človekove pravice. Po Tankovem mnenju naj bi komisija presodila, ali je bilo delovanje Sove, vključno z izrednimi ukrepi, kot je na primer prisluškovanje, v tem primeru zakonito. Tanko je tudi ocenil, da je Rop blatil dobro ime predsednika vlade. Po trikratni zahtevi poslanske skupine SDS za sklic seje je Majda Potrata sejo le sklicala, nanjo pa je povabila Janeza Janšo, Antona Ropa, nekdanjega direktorja Sove Izтока Podbregarja, predstavnike Sove, novinarja TV Slovenija Vladimirja Voduška in predsednika parlamentarne komisije za nadzor nad obveščevalnimi službami Pavla Gantarja. Prav slednja se že dlje časa ukvarja z Ropovimi izjavami, vendar do sedaj še ni ugotovila, kdo ima prav. SDS je ob tem predlagala, naj na sejo komisije za peticije, človekove pravice in enake možnosti povabijo tudi varuhinjo človekovih pravic Zdenko Čebašek Travnik in dekana ljubljanske pravne fakultete dr. Rajka Pirnata, pri tem pa je protestirala, ker predsednica komisije Majda Potrata ni povabila nekaterih oseb, ki so prav tako vpletene v afero, na primer Dnevnikovega novinarja Roka Praprotnika, ki naj bi bil prvi objavil Ropove izjave o Janševih dogovorih s Sanaderjem.

Vprašljiva obstrukcija Seja komisije se je končala po šestih urah, saj so jo predstavniki opozicije zapustili, domnevno zaradi vztrajanja vladnih strank, da se sprejmejo sklepi, ki naj bi bili po mnenju opozicije nezakoniti in presegajo pooblastila komisije. Prvi sklep se nanaša na Ropove izjave – Rop je v svojem zagovoru pred komisijo govoril že slišano – in na izjave Podbregarjevega odvetnika Aleksandra Čeferina, saj naj bi njune izjave kazale na to, da je bilo prisluškovanje nezakonito. Drugi sklep pa naj bi se nanašal na to, da obstaja nevarnost, da bi se zakon o Sovi razlagal tako, da bi omogočal neustavne posege v zasebnost. Dr. Rajko Pirnat je ocenil, da je zakon o Sovi zelo pomanjkljiv, saj interpretacija 21. člena zakona omogoča, da Sova izvaja prisluškovanja brez odobritve sodišča, kar je v nasprotju z ustavo. V zvezi s tem je Rop dejal, da je imela vladajoča koalicija na voljo tri leta, pa tega zakona ni spremenila, pri tem pa je izrazil protest, ker na sejo ni prišel Janez Janša, čeprav so ga povabili. Nadaljevanje seje naj bi vodila poslanka NSi Marjetka Uhan, medtem ko je Majda Potrata (SD) sporočila, da nadaljevanja seje komi-

Zasedanje komisije DZ za peticije, človekove pravice in enake možnosti

Dogajanje okrog Sove je dovolj zgovoren dokaz, da je v preteklosti na Sovi kar mrgolelo nepravilnosti, ki imajo tudi politično ozadje, zato je živčnost opozicije razumljiva.

sije ne bo sklicala. Na vodenje seje in njeno obstrukcijo sta se odzvala poslanca Zvonko Černač in Eva Irgl in presodila, da je bilo ravnanje poslanke Majde Potrata neodgovorno, saj je sejo obstruirala, ni pa poskrbela za njeno nadaljnje vodenje, kar naj bi kazalo njeno brezbrižnost in aroganco.

Poskus diskreditacije premierja Ta čas je še vedno veliko vprašanje, ali se bo seja komisije nadaljevala. Dejstvo pa je, da se opozicija, še zlasti SD, zaveda, da Rop ni najbolj prepričljiv v svojih nastopih, saj bi moral, če govori resnico, najprej o vsebini prisluhov obvestiti pristojne organe, poleg tega pa je v javnost spravil zaupne podatke, če so resnični. Poleg tega naj bi se sedanjemu premierju, kot opozarja poslanka Eva Irgl, sistematično prisluškovalo, afera pa naj bi bila namenjena njegovi diskreditaciji. Zvonko Černač opozarja na dejstvo, da je bilo s strani direktorja Sove odrejenih že več kot tri tisoč spremljanj zvez, kar je grozljiva številka. Bržkone je to dovolj zgovoren dokaz, da je v preteklosti na Sovi kar mrgolelo nepravilnosti, ki imajo tudi politično ozadje, zato je živčnost opozicije razumljiva. ■

Sejalci dvomov

Pavel Ferluga

Proti vladi se je okrepila ofenziva medijev, ki so naklonjeni levim kontinuitetnim silam pohabljenega spomina.

Poleg časopisov se za diskreditacijo slovenske vlade vneto ženeta POP TV in Kanal A, ki je najbolj žolčen v tem poslanstvu. Prav ogabno je, kako komentatorji oddaj na omenjenih televizijah uporabljajo najbolj podle načine agitpropa za vnašanje zmede v miselnost gledalcev in poslušalcev, ki niso vajeni kritične presoje dosledno pristranskih komentarjev o dogodkih doma in po svetu.

Komentiranje nekaterih problemov in dogodkov, kot so npr. Strojani, nesreče na železniških prehodih, afera Sova in orožarske »skrivnosti«, zadeva Holmec itd., je tako napihnjeno in pikolovsko raztegnjeno tudi časovno, saj se včasih isto natolcevanje o tem, kako je vlada kriva za vse, kar je negativnega v Sloveniji, vleče tudi po ves teden. Vse prigode, ki so v drugih državah stvar črne kronike ali zanimivih dogodkov in seveda tudi predmet medijske pozornosti v normah normalnega obveščanja javnosti, se pri nas nujno povezujejo z vlado in še posebej z njenim predsednikom J. Janšo, pri čemer se poskušajo negativni vidiki dogodkov povezovati z njuno »logično krivdo«.

Tudi svetovno dogajanje, kot sta bila teroristični napad na Ameriko ali smrt papeža Janeza Pavla II., se uporablja za zburjanje dvoma o resničnosti dogodkov samih. V prvem primeru naj bi bili Američani sami organizirali atentat, v drugem pa naj bi papežu evtanazijsko »pomagali« umreti. Z vnašanjem takih »dvomov« v obveščanje javnosti, in to v obliki izjav relevantnih osebnosti, kar to navadno v resnici niso, se poskuša v indoktriniranih Slovencih okrepiti skepsa do demokratičnega zahodnega sistema, da bi tako imeli pomisleke glede EU in seveda glede naše vlade, ki to povezovala podpira. Na žalost je pri nas še močno navzoča težnja leveice, ki še ne prizna ideološkega poraza, da destabilizira novo slovensko državo s prikazovanjem najbolj črnih scenarijev, in to po možnosti tudi v navezi s tujino, posebno v zvezi s kako pripombo Bruslja o usklajevanju slovenske politike z evropsko.

Upamo, da se je naša poosamosvojitvena populacija le začela zavedati tega prikritega pristranskega prikazovanja slovenske vladne politike v negativni luči in bo tudi reagirala državotvorno s podporo vladi na prihodnjih volitvah. Čas je za demokratični pluralizem, ne pa za pritlehtno enoumje nekaterih medijev, ki se gredo »demokrate« v anarhoidnem smislu.

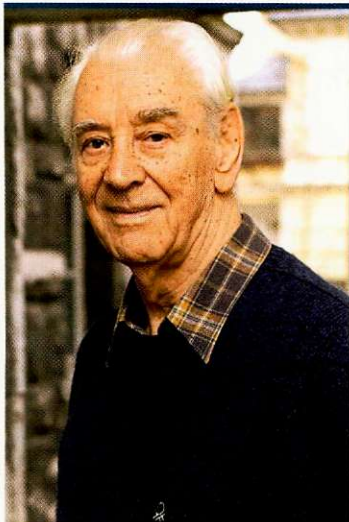

Neljube podražitve

Vida Kocjan

Po podražitvi kruha in krušnih izdelkov pred nekaj tedni se v teh dneh dražijo mleko, mlečni izdelki in meso.

Zadnje podražitve kruha, mleka in mesa so res alarmantne. Podatki kažejo, da so redki izdelki, ki se niso podražili za vsaj 10 odstotkov. To pa je že skrb zbujajoče, saj bo večina potrošnikov to težko zmogla. Minimalna mesečna plača je namreč še zmeraj nižja od 400 evrov, veliko število upokojencev pa tudi ne prejema bistveno višje pokojnine. Kaj torej to pomeni? Za prodajalce oziroma dobavitelje velikim trgovskim verigam se zdi, da jim podražitve niso mar. Trgovci, na primer Mercator, naj bi se trudili in poskušali ohraniti cene na ravni izpred nekaj mesecev. Tako vsaj zatrjujejo. Potrošniki podražitev seveda niso veseli, sindikalisti napovedujejo proteste, če se plače ne bodo zvišale. In kam to vodi? Višje cene izdelkov se bodo prelile v višje plače, spirala se bo zavrtela na celotni ravni. Proizvajalci bodo morali cene izdelkov zvišati, dražje bodo storitve, izvozna podjetja z višjimi cenami ne bodo konkurenčna in podobno. Skratka, kolaps na vsej črti. Nekateri pri tem kažejo na vlado, vendar ta ne določa cen niti ne more nikomur ukazati, naj cene izdelkov ali storitev zviša ali zniža. Vlada ima vpliv le na nekaj odstotkov cen, na primer na ceno vode, kakor se je to pokazalo avgusta v Ljubljani, kjer je ukrepala. Delodajalci pravijo, da so obremenitve iz plač previsoke, da bi zaposlenim izplačevali višje netoplače. Glede na to, da je vlada obremenitve iz plač v preteklih obdobjih že znižala, kar je bilo prvič v samostojni državi, bi se to moralo poznati na netoplačah, vendar se zdi, da ni tako. Kaj torej ostane vladi? Nasvetov ekonomistov je veliko, med drugim ta, naj država zniža javno porabo. A čez noč ne gre. V javni upravi je res veliko zaposlenih in ta vlada znižuje njihovo število, ne more pa ljudi, ki so jih prejšnje vlade na veliko zaposlovala, preprosto postaviti na cesto, četudi ugotavljajo, da prenekateri v okviru svojega delovnega časa nimajo kaj delati že od takrat, ko jih je na primer tedanji kadrovik, zdaj pa predsednik nove stranke, zaposlil. A ostanimo pri podražitvah. S pomočjo strokovnjakov bo vlada že našla prave odgovore nanje. Vsekakor pa lahko na tem mestu povemo, kaj ostane nam, potrošnikom. Ne protesti, ampak kar največja ignoranca tistih, ki cene neupravičeno povečujejo. Podražitve so namreč hudo nalezljiva stvar, višji dobiček zaradi višjih cen pa je tudi zelo mamljiv.

Zanimive vzporednice

Dr. Peter Starič

Rusija pod Putinom; nastajanje nove države KGB. Pod tem naslovom je 25. avgusta v londonskem tedniku *The Economist* izšel zelo zanimiv članek, ki v precejšnji meri spominja na razmere, kakršne so po osamosvojitvi nastale tudi pri nas. Sedanji predsednik Rusije Vladimir Putin je postal znan, ko ga je njegov predhodnik Boris Jelcin postavil za predsednika vlade. Prej je bil krajši čas vodja ruske varnostne službe FSB, naslednice zloglasne KGB iz časov Sovjetske zveze.

Čeprav je Jelcin pomagal svojemu predhodniku Mihailu Gorbačovu takrat, ko ga je leta 1991 nekdanja garnitura KGB hotela zrušiti z državnim udarom, je pred iztekom svojega mandata (Jelcin) vseeno postavil takratnega vrhovnega vodjo FSB Putina za svojega naslednika.

Da bomo potek dogodkov lažje razumeli, moramo pogledati v leta 1960 do 1970. Že takrat so se pragmatični in izobraženi veljaki pri KGB dobro zavedali, kako nevzdržen je položaj sovjetskega gospodarstva in kako okostenele poglede na vse to imajo njihovi partijski veljaki. Zato so bili sprva prav oni najmočnejši podporniki *perestrojke* Gorbačova, ki naj bi odpravila obupne razmere. Ko pa je ta začela ogrožati tudi njih, so jo poskušali zavreti s pučem, ki pa jim ni uspel; po drugi strani pa so prav ti dogodki pospešili razpad Sovjetske zveze. Prejšnji predsednik Jelcin je sicer pustil, da KGB preživi, vendar te službe ni izrabljal za svojo politično moč. Uspešno je tudi preprečil, da bi si njeni pripadniki prisvojili premoženje nekdanje ZSSR. V takih razmerah so na površje priplavali nekateri sposobni oportunisti; veliko od njih jih je bilo Judov, ki jih KGB-jevci niso marali. Uspelo jim je, da so postali oligarhi, ki so si prigrabili večino narodnega bogastva ter drugega privatiziranega premoženja. KGB-jevci so le nemočno opazovali, kako so ti oligarhi postajali superbogataši, medtem ko so oni sami morali 'prešteti fičnike', včasih pa niso dobili niti plače. Nekaterim oficirjem FSB je prekipelo in so odšli v službo k tem oligarhom. Ti so jih zelo dobro plačevali. Vsi ti novi bogataši so s svojo tajno policijo širili svoj vpliv po državi, če ne zlepa, pa zgrda (z metodami nekdanje KGB).

Ko je pred osmimi leti predsednik države postal Putin, si je začel prizadevati, da nekdanji organizaciji KGB (sedaj FSB) vrne prejšnjo veljavo. Postopoma je na vse ključne položaje postavil

svoje kolege iz nekdanje službe. Danes ti *siloviki* obvladujejo tako rekoč vso državo. Kdor se jim ne podredi, lahko konča v zaporu, kot npr. bogati lastnik Jukosa Mihail Hodorovski, ali pa ga pokončajo, kot so storili z Aleksandrom Litvinenkom, ki so ga zastrepili s polonijem, novinarko Ano Politkovsko pa so kar ustrelili.

Opisane razmere so nekakšna povečana zrcalna slika tistega, kar se je po osamosvojitvi dogajalo tudi pri nas. Tudi pripadniki naše tajne policije in drugi vodilni komunisti so sprva podpirali osamosvojitve. Ko pa smo v Sloveniji poskušali odstraniti totalitarni režim, katerega stebri so bili oni sami, so se pod plaščem demokracije znova zavihтели na oblast in si prigrabili ogromen del narodnega bogastva. Že od razglasitve samostojne države pa vse do danes se krčevito upirajo lustraciji, obsodbi prejšnjega komunističnega sistema (kar zahteva resolucija Sveta Evrope), in obsodbi krivcev za povojne zločine. Če bi se kaj takega zgodilo, bi se morali popolnoma umakniti iz političnega življenja. Smo edina država, ki je

Če kakega redkega krivca pri nas vendarle obsodijo, kot so na primer Danila Kovačiča, pa ga pomilosti sam predsednik države.

vstopila v EU, v kateri stoji še vsi spomeniki in druga znamenja prejšnjega zločinskega sistema. Ni težko ugotoviti, da tudi naši sodniki izkazujejo veliko solidarnost do svojih nekdanjih partijskih tovarišev. Razprave o velekriminalnih dejanjih se vlečejo tako dolgo, da zastarajo. Če kakega redkega krivca vendarle obsodijo, kot so npr. Danila Kovačiča, pa ga pomilosti sam predsednik države (ki je bil tudi v

totalitarističnem obdobju predsednik). Dostikrat pa spisi obležijo že v omari tožilca, tako da do obravnave sploh ne pride.

Njihova zadnja trdnjava je bilo skrito jedro v Sovi. Ker ga je zdajšnja vlada odkrila in onemogočila, so »spustili vse svoje pse z verige«, da po dolgem in počez srdito napadajo vlado, čeprav na škodo države, ki bi jo morali imeti za svojo domovino. Koliko časa še? ■

Oktober 2004 je na volitvah zmagala SDS.

Tri leta po zmagi SDS

Gašper Blažič, foto: arhiv Demokracije

V sredo, 3. oktobra, je minilo tri leta od volitev, ki so iz državnega vrha odnesle Liberalno demokracijo Slovenije. Zmago je tedaj slavila Janševa Slovenska demokratska stranka in sestavila vlado z NSi, SLS in DeSUS.

Zmaga SDS je bila po eni strani pričakovana, saj je bila SDS dolga leta najmočnejša opozicijska stranka, volivci pa so se naveličali dvanajstletne vladavine LDS, ki sta jo predvsem v obdobju 2000–2004 zaznamovala oblastna korupcija in aroganca. K porazu LDS je veliko pripomogel tudi odhod Janeza Drnovška iz LDS, saj je leta 2002 zmagal na predsedniških volitvah, zato se je umaknil kot predsednik vlade in LDS ter zamrznil svoje članstvo v stranki (kasneje pa je tudi izstopil).

Ropove nerodnosti Po izvolitvi Janeza Drnovška za predsednika države je v začetku leta 2003 Drnovška na obeh funkcijah nasledil Anton Rop, ki je bil do tedaj finančni minister, v mandatu 1996–2000 pa minister za delo, družino in socialne zadeve. Potrjena je bila nova vlada in na finančnem ministrstvu

je Ropa nasledil Dušan Mramor, oditi pa je morala ministrica za šolstvo, znanost in šport Lucija Čok, saj se je na to funkcijo vrnil Slavko Gaber, ki je bil šolski minister že v prejšnji Drnovškovi vladi (po padcu Demosove vlade) leta 1992, nato pa vse do leta 1999, ko je v senci obiska tedanjega ameriškega predsednika Billa Clintona v Sloveniji odstopil. Izkazalo se je, da je bila izvolitev precej koleričnega Antona Ropa za naslednika umirjenega Janeza Drnovška precej slaba naložba, saj je Rop s svojimi potezami in nastopi stranki odvzel avreolo sre-

dinske stranke, kar naj bi bila LDS. Tako je Rop konec marca 2004 po neuspešno izglasovani interpelaciji proti tedanjemu ministru za notranje zadeve Radu Bohincu (zaradi njegovega načina urejanja problematike t. i. izbranih) iz koalicije izgnal SLS, ki je interpelacijo podprla. Dotedanje ministre Franca Buta (kmetijstvo), Ivana Bizjaka (pravosodje) in Jakoba Presečnika (promet) so nadomestili Milan Pogačnik, Zdenka Cerar in Marko Pavliha. V tistem času je bila opravljena še ena rekonstrukcija vlade, saj se je dotedanja ministrica za

gospodarstvo Tea Petrin odločila za odhod na slovensko veleposlaništvo v Haag, v vladi pa jo je nasledil docent na ekonomski fakulteti Matej Lahovnik. Julija istega leta je Rop iz vlade izgnal še zunanega ministra Dimitrija Rupla, povod za to pa je bila Ruplova udeležba in govor na prvi javni tribuni Zbora za republiko nekaj dni pred dnem državnosti, saj je Rupel zaradi omenjene javne tribune z zasebnim letalom (ki naj bi mu ga bila plačala Nova revija) predčasno odpotoval iz Velike Britanije, kjer se je skupaj s premierjem Ropom mudil na uradnem obisku. Na Ropov predlog je državni zbor Rupla razrešil. Rupel se je vrnil v poslanske klopi in se pridružil poslanski skupini SDS, v vladi pa ga je nasledil Ivo Vajgl. Že pred tem je Rop doživel veliko klofuto, ko je lista LDS (+DeSUS) na volitvah v evropski parlament zaostala za listo NSi.

Volitve v številkah

Na parlamentarnih volitvah 3. oktobra je SDS dosegla 29,08 odstotka glasov (29 sedežev), LDS 22,8 (23 sedežev), SD (tedaj še ZLSD) 10,17 (10 sedežev), NSi 9,09 (9 sedežev), SLS 6,82 (7 sedežev), SNS 6,27 (6 sedežev) in DeSUS 4,04 (štiri sedeži) odstotka glasov.

Kopernikanski obrat Ropova zaletavost se je izrazito pokazala v času volilne kampanje, ko je Rop svojega neposrednega izzivalca Janeza Janšo obtoževal domnevnih namenov, da bi v primeru zmage svoje stranke uvedel enotno davčno stopnjo. Drugega septembra 2004 se je LDS v Cankarjevem domu v Ljubljani sešla na programskem kongresu z naslovom »Skupaj spreminjamo Slovenijo«, na katerem je Rop v svojem govoru ostro obračunal z opozicijo, zlasti s SDS, pri tem pa ni varčeval niti s hudimi obtožbami na račun Evropske ljudske stranke: »Liberalni demokrati nikoli ne bomo pristali na to, da bi Slovenija postala poskusni laboratorij evropskih konservativnih strank, ki bi preko svojih izpostav v Sloveniji s konservativno davčno reformo izničile pridobitve socialnega dialoga in partnerstva.« Rop je še dejal, da opozicija namesto razvoja in prihodnosti ponuja »lustracijo ljudi, interpelacijo socialne države in obstrukcijo gospodarstva«. Rop je tako obrnil ploščo in se poskušal zaradi pridobivanja političnih točk prikazati kot varuh socialne države, čeprav je LDS pred tem ubirala drugačne strune, pri tem pa je uporabljal precej grobo retoriko, ki je ljudi odbijala. Ena od »nerodnosti« programskega kongresa LDS je bila tudi predvajana izjava tedanjega ideologa LDS dr. Slavoj Žižka, da mu pet minut dobrega filma pomeni več kot usoda Slovenije, s čimer je nehoti simbolno prikazal odnos LDS do države. Poraz LDS na volitvah je bil tako neizbežen, saj je v nedeljo, 3. oktobra, SDS zmagala s precejšnjim naskokom.

Vzpon na oblast SDS je po zmagi na volitvah kmalu oblikovala koalicio s SLS in NSi, ker pa so vse tri stranke skupaj imele zelo šibko večino, je Janša v koalicio povabil tudi DeSUS, ki se je tedaj še pod vodstvom Antona Rousa za las uvrstila v državni zbor in računala na zmago levice. DeSUS je kljub nekaterim upornikom v lastnih vrstah vstopila v koalicio, Anton Rous pa je vse do nedavne razrešitve deloval kot državni sekretar v kabinetu predsednika vlade. Že kmalu po volitvah ga je na mestu predsednika stranke nasledil Karl Erjavec, ki je malo pred tem postal obrambni minister, v času Ropove vlade pa je

Podpis koalicijske pogodbe med SDS, NSi, SLS in DeSUS. Vladna koalicija je še vedno trdna.

bil državni sekretar na ministrstvu za pravosodje in je celo dvakrat zamenjal strankarsko izkaznico (najprej SLS, nato LDS, malo kasneje pa je vstopil v DeSUS). 3. decembra, točno dva meseca po volitvah, je tako prisegla nova vlada pod vodstvom Janeza Janše. Svoje delo je zastavila zelo resno. Preuredila je tudi nekaj ministrstev, saj je ločila javno upravo od notranjega ministrstva, iz ministrstva za šolstvo, znanost in šport pa je izločila znanost in visoko šolstvo ter ju skupaj s tehnologijo (ki je spadala pod gospodarsko ministrstvo) združila v novo ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo. Hkrati je vlada začela z rednimi obiski slovenskih regij. Zanimivo je, da stabilnosti vlade doslej niso zamajale niti občasne grožnje DeSUS z izstopom iz koalicije niti rekonstrukcije vlade. Tako je bil minister za delo, družino in socialne zadeve Janez Drobnič razrešen na

predlog predsednika vlade Janeza Janše, odstopili pa so ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Marija Lukačič, minister za zdravje Andrej Bručan, minister za promet Janez Božič in minister za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo Jure Zupan. Nasledili so jih Iztok Jarc, Zofija Mazej Kukovič, Radovan Žerjav in Mojca Kucler Dolinar. Do sprememb je prišlo tudi na funkciji ministra brez listnice za razvoj, saj je s te funkcije najprej odstopil Mičo Mrkaič, nato pa še Jože P. Damijan. Nasledil ju je Žiga Turk.

Kdo bo zmagal? Razmere kažejo, da so se v treh letih po volitvah politične karte precej premešale. LDS je po javnomnenjskih raziskavah zdrsnila na tretje mesto, prehitela jo je SD, ki je ob prestopu štirih nekdanjih poslancev LDS z Antonom Ropom na čelu postala najmočnejša opozicijska poslan-

ska skupina. SD je po aferi Sova v javnomnenjskih anketah močno ogrozila tudi najmočnejšo vladno stranko SDS, saj jo je nekajkrat celo prehitela, zadnje meritve pa kažejo, da sta stranki približno izenačeni. Nekoliko bolje kaže NSi, ki je postala očitno bolj prepoznavna, v precejšnji zagati pa je SLS, ki se pripravlja na kongres, na katerem se bosta spopadla dosedanji predsednik stranke Janez Podobnik in celjski župan Bojan Šrot. Iz nekdanjih članov LDS je v soboto nastala nova stranka Zares, ki jo vodi nekdanji tajnik LDS Gregor Golobič, v državnem zboru pa omenjeno stranko neformalno zastopa klub nepovezanih poslancev. SNS, ki ima sloves »večne opozicije«, bi utegnila po zaslugi kandidature njenega predsednika Zmaga pl. Jelinčiča na bližajočih se predsedniških volitvah prihodnje leto dobiti še kakšen glas več. Najverjetneje pa bodo volitve prihodnje leto odplaknile DeSUS, ki ji javnomnenjske ankete med vsemi parlamentarnimi strankami najslabše kažejo. Na splošno bo usoda sedanje vlade odvisna predvsem od tega, koliko bo lahko aktualne dogodke obrnila v svoj prid. Ob nedavnih poplavih se je na primer vlada odzvala zelo odločno, težko pa je reči, koliko bodo na rezultat volitev prihodnje leto vplivali nekatere izgubljene priložnosti in napadi opozicije. Nekateri namreč vladi zamerijo, ker se je odpovedala reformam, saj si s tem še ni kupila miru pred sindikati, ki spet napovedujejo splošno stavko. **D**

Ropov predhodnik Janez Drnovšek in nekdanji predsednik LDS Anton Rop

Ali Gregor Golobič res prinaša nekaj novega v slovensko politiko?

Zares nevarna strategija

Ana Jud, foto: Gregor Pohleven

Prihajajoča stranka Zares spominja na kultni ameriški film *The Return of the Living Dead*, saj oboje temelji na smešni domnevi oživljanja mrtvecev, le da je film zabaven, oživljanje Gregorja Golobiča pa se zdi skrajno parodistično dejanje.

Spriokusom resne nevarnosti. Kaj drugega pa bi lahko rekli, če hoče neka klika za predsednika človeka, ki je skupaj z Antonom Ropom leta 2004 pripomogel k volilnemu porazu in dokončnemu razsutju prejšnje LDS? Vas namesto večne fascinacije z Golobičevimi etudami iz dekonstrukcije morda zanima resnica?

Sončni kralj naše politike Ta je neizpodbitna: Golobič je iz ozadja vladal prejšnji LDS. Z železno roko. Kadroval je v skoraj celotnem slovenskem gospodarstvu – morda se mu je tu in tam izmuznilo katero minorno podjetje, kjer so bile ekonomske rente infinitezimalne – in splošno znano je, da ni bilo direk-

torja pomembnejše državne firme, ki ga ne bi bil določil on. Denimo: Jože Lenič, po izobrazbi geograf, po prepričanju oportunist, po kalibru minimalist, predvsem pa lojalist prejšnje LDS, je po Golobičevi zasluzi zasedal vrhovni položaj v Zavarovalnici Triglav in Kadu, s čimer je bila ustoličena operacionalizacija nehygienične interakcije med politikom in gospodarstvom. Še več, modus operandi kadrovanja v finančnem sektorju Leniča in njemu podobnih (Marjan Kramar, Anton Majzelj in številni drugi) je bila vedno ekstrakcija ekonomskih rent za prejšnjo LDS in legitimacija tega početja v javnosti s konstrukcijo medijskih Potemkinovih vasi; tako so Golobičevi ljudje po ukazih

»svetlolasega gauleiterja« izvrševali sveto voljo tedaj vladajoče LDS, on sam pa je v zenitu moči nastopal kot naslednik sončnega kralja po načelu *L'État c'est moi* in personificiral etatiistične intervencije v gospodarstvu ter do skrajne mere sprevrgel temeljno načelo njemu nominalno ljubelega liberalizma, to je ločitev države in gospodarstva. *Raison d'être* Golobiča in njegovih je bil vedno tovarišijski kapitalizem, ne pa kreacija repozitorija liberalnih vrednot; v Mobitelu in Siolu je dosegel monopolizacijo telekomunikacij in osiromašil uporabnike telekomunikacij, saj jim ni bila na voljo široka izbira ponudnikov, kakršna je na voljo v drugih državah EU. S tem ko je perpetuiral rigidnost

telekomunikacijskega sistema, je Mobitelu podaril potencial za neomejeno cenovno predatorstvo, mu dal v roke realno opcijo, ki jo Mobitel lahko izvrši, kadar koli hoče, in si s tem zagotovi trajne ekonomske rente na račun uporabnikov njegovih storitev. Iz telekomunikacijsko-informatičnih logov je tudi Ultra, Golobičevo zlato padalo, za katero naj bi po vseh mogočih in nemogočih kanalih zbral in zbral znatna sredstva za razvoj in rast ter s tem sebi in svojim kolegom omogočil preživetje v času, ko so oddaljeni od oblastnih virov napajanja. Se morda spomnite rekordne seje, ki jo je pred državnozbornimi volitvami leta 2004 parlament sklical zaradi Ultr?

Strategija fetišiziranja partije

In strategija je znana, kajne? Dve dejstvi sta, ki že kažeta, kako bo delovala stranka Zares: prvo dejstvo izhaja iz teze, da je bil Zares ustanovljen na temelju kolektivne amnezije, da njegovi člani niso prav nič krivi za uničenje prejšnje LDS oz. da so oni celo edino pravo pošteno jedro liberalizma, drugo pa je dejstvo, da so ugotovili, da morajo po zgledu Katarine Kresal najti kapitalске povezave, ki jih bodo kapitalsko in medijsko sponzorirale na njihovi poti v raj (parlament). To pa ni nič drugega kot Golobič-Ropova LDS: stranka dobi denar iz državnih in državi prijaznih podjetij in si v najmočnejših medijih kupi zaslonbo v boju proti političnim sovražnikom. Recept je Golobiču v preteklosti že uspeval: enoznačen medijski prostor, nespretnosti desnice in množina državnih podjetij so prejšnji LDS omogočali dolga leta mandatarstva. V zameno je LDS koristnim interesnim skupinam zagotavljala prijazno zakonodajo in selektivno slepo sodišče, ki sta jim omogočala rente na račun državljanov. Se morda sprašujete, zakaj smo tako dolgo čakali na privatizacijo NLB, Zavarovalnice Triglav, Telekom in drugih državnih podjetij? Ste se morda kdaj spraševali, zakaj njihov monopolni položaj na trgu nikdar ni bil sankcioniran? Morda zaradi tega, ker so bili direktorji teh podjetij izpostava prejšnje LDS in produkti Golobičevih kadrovskega navdihov? Res skrajni primer njegovega licemerstva pa je salto mortale ob prodaji NLB in NKBM; človek, ki je nekoč izjavil, da se – ko sliši za nacionalni interes – prime za denarnico, se je nekaj let pozneje prebudil kot ekonomski nacionalist in tako izvedel najbolj eklatanten primer političnega kameleonstva v naši novejši zgodovini: pokazal se je kot pravi politični oportunist brez zvestobe kateri koli ideji; in kdor mu je takrat verjel, se lahko še danes po pravici počuti opeharjenega. A njegov plan je bil v slovenskem tranzicijskem okolju, kjer so uspevali domačjska ideologija, zaprte meje, lokalni monopolisti in zagorska politična klika, vseeno dovolj vzdržan. Če ljudje ne doživijo pravega liberalizma, se pač zadovoljijo s tistim, kar jim socialisti prodajajo kot liberalizem; in vodilo Golobiča ter komunistič-

nih mladincev okoli njega nikoli ni bil svetovljanski liberalizem, pač pa primitivni izraz Der Wille zur Macht, tega torej, da so on in njegovi zgolj beta samci brez kakršne koli žlahtne ideje, beta samci, ki so s trona družbene hegemonije zrušili generacijo ostarelih komunističnih vodij in tam ustoličili kar sami sebe. Da je reč še bolj sprevržena, pa je neizogibno dejstvo, da so ob vsaki priložnosti sramotno fetišizirali partijo. Parafraza znamenitega Marxovega uvoda h kritiki Heglove pravne filozofije bi se v tem kontekstu lahko glasila: zgodovina se ponavlja trikrat; prvič kot tragedija, drugič kot farsa in tretjič kot farsični poskusi avtolegitimizacije in dezinfekcije atavističnih težej režima prejšnje LDS. Največjo škodo pa je Golobič našemu javnemu diskurzu napravil s tem, da so on in njegova klika s kadrovanjem sebi podrejenih strokovnjakov in tehnokratov dosegli, da je postalo izvedensko mnenje v Sloveniji poceni kupljivo blago. Ultimativna devalvacija stroke in strokovnjakov, ki je končni rezultat politike tedanje LDS, se kaže v popolni eroziji zaupanja javnosti v mnenja in delo strokovnjakov (rado se poreče: saj so vsi kupljeni od nekoga, mar ne?) ter v eskalaciji primitivizma v diskurzu, ki to erozijo spremlja.

»Zares nevarna strategija« je tekst, ki je bil prejšnji teden v Delu cenzuriran iz nepojasnjenih vsebinskih razlogov. Treba je pripisati, da se je konvencija Zares že zgodila in predsednik nove politične stranke je postal Gregor Golobič.

Ta ultimativna devalvacija stroke je morda naredila celo več škode kot delovanje (pod)kupljenih novinarjev, čeprav je tudi to negativno prakso koncipiral Golobič, operacionaliziral pa jo je predvsem njegov medijski operativec Grega Repovž, za katerega se je včasih v cehu pogosto reklo, da je ambasadur Ultre na Delu. A z devalvacijo stroke je Golobič dosegel dejanske sanje epistemološkega relativizma mnogih postmodernistov in ciniki se naslanjajo v teoriji zarote, da gre pri Golobiču za vrhunskega ironika, ki je žrtvoval državo, da bi dokazal svojo filozofijo.

Prihod brez vizije Danes jo bo v vsakem primeru dokazal še teže,

kajti stvari so rahlo drugačne: za tovarišijske kapitaliste, nekoč združene v Forumu 21 – za katerega nihče ni vedel, čemu je bil v resnici namenjen –, se je že davno pred Golobičevim prebujenjem vnel silen boj in nekaj jih je prestopilo k zmagovalni koaliciji iz leta 2004, tu in tam si je kakšen premislil in prestopil k Borutu Pahorju, nekaj pa se jih sramežljivo suče okoli Kresalove (čeprav tudi tukaj ni kaj prida več od sukanja). V tem pogledu je Zares podoben celo sedanjemu LDS. Vendar je opazna pomembna razlika: Kresalova se je v politiko podala vsaj z nekakšnim programom in videnjem sveta, za Golobiča pa ne moremo trditi ničesar podobnega. On ni prišel z ničimer, on je samo prišel. Če se zapiše točneje: naplavili so ga. Z amnezijo o njegovem političnem fiasku s prejšnjo LDS, o njegovih kapitalskih povezavah, vplivih na medije in medijske uboje političnih nasprotnikov (Franceta Arharja, Marjana Podobnika in drugih) ter cinizmu, ki je že v preteklosti tako množično odvrčal volivce, da mu ne moremo reči več niti cinizem, temveč plehka aroganca in nesramnost. Vse našeto je neizpodbiten dokaz, da Golobič prihaja brez vizije in s politično prtljago tranzicijskih zgodb o korupciji, klientelizmu in državnih

genialna, kot jo vidijo zaslepljeni, je Zares podoben taktiki nekoga, ki bi se leta 1946 javil na izpostavi Jugoslovanske armade in zaprosil za vstop v belo gardo. Skratka, napačna strategija s povsem napačnimi ljudmi ob popolnoma napačnem času. Že njihove interne volitve so šarada, saj so kot protikandidata Golobiču nastavili Ivana Cencelja, ki je v enem svojih prvih nastopov (Vest) najprej porabil kar nekaj časa, da je sploh opisal, kako superioren kandidat je njegov nasprotnik Golobič. In to naj bi bil Zares? Ne, razumen človek iz tako neenakovrednega boja razbere samo to, da je Cencelj v resnici slepilni maneuver, s katerim želi Zares in Golobič javnosti pokazati, da sta demokracija združba, čeprav je vsakemu, vsaj približno politično pismenemu človeku jasno, da bo predsednik prihajajoče stranke Golobič, to pa je že tiho dokazilo totalitarizma in še ene Golobičeve laži.

Epilog, ki ga vidim že danes

Tudi zaradi tega kot zaradi vsega drugega naštetega lahko Golobiča razumemo predvsem kot personifikacijo politične laži. Več kot dvanajst let so on in njegovi vsem nam nonšalantno lagali, da so globalisti, liberalci, svetovljani in intelektualci. Izkazali pa so se za antitezo vseh teh pojmov: pod poznim Drnovškom in Ropom so postali zagovorniki nacionalnega interesa in ves čas svoje vladavine so ostali etatisti. Če je pri komunističnih mladincih še mogoče govoriti o tem, da niso vedeli, kaj govorijo in pišejo, da so v svoji provincialni naivnosti in omejenosti pač delali, kot so najbolje vedeli in znali, in da to pojasnjuje obupno disonanco med njihovimi pogosto liberalnimi besedami in praviloma etatističnimi dejanji, pa pri Golobiču tega izgovora ni. Golobič ni neumen. Je bister. Dovolj je inteligenten, da se zaveda sramotnega prepada med svojimi besedami in dejanji. Žal pa ni dovolj pronicljiv, da bi dojel, da ga prav zaradi tega čaka epilog, ki bo verjetno res podoben epilogu filma *The Return of the Living Dead*. Tam se živi mrtveci vrnejo v svoje grobove, Golobič pa se bo lahko vrnil samo še v zasavsko hribovje. Vprašanje je samo, koliko škode mu bo prej uspelo napraviti na tokratnem pohodu v politiki. ■

Prva (ne novinarska) peresa Dela!

Ana Jud, foto: Gregor Pohleven

»V Sloveniji verjetno ni avtorja, ki bi proti Gregorju Golobiču napisal toliko kritičnih člankov kot avtor teh vrstic, toda kot urednik hočem v časopisu storiti vse, da bodo tako on kakor kolegi, ki pišejo o njem, imeli priložnost povedati svoje ocene, potem ko je izpeljal tako velik projekt, kakor je ustanovitev nove stranke,« je v sobotnem Delu, 6. oktobra, pod naslovom Kot pismo o logičnih načelih zapisal odgovorni urednik Janez Markeš.

Najbrž je kanil eksponirati lastno predanost avtonomnemu novinarstvu, a se je sfižilo, saj je prepad med njegovimi besedami in njihovo realizacijo primerljiv s širino olimpijskega bazena. Prvi razlog parodičnosti je že dejstvo, da celo bežen pogled v arhiv Maga kaže, da ta novinar nikdar ni pisal posebej kritičnih člankov o predsedniku Zaresa Golobiču; peresa, ki danes briljirajo na Delu, pa so v resnici samo še on, vsestranski in deroči se odvetnik ter predstavnik Pivovarne Laško v nadzornem svetu Dela Stojan Zdolšek, predsednica nadzornega sveta Dela Andrijana Starina Kosem in predsednik uprave Pivovarne Laško Boško Šrot, ki so za dosego ciljev sposobni stopati tudi čez trupla.

Etični poziv k profesionalizmu
V ponedeljek, 1. oktobra, se je začelo zbiranje podpisov za Etični poziv k profesionalizmu, ki ga nekateri razumejo kot desničarsko kontrapeticijo novinarjema Blažu Zgaj in Mateju Šurcu, čeravno

je vsakomur, ki poziv prebere, jasno, da ne gre za spolitizirano akcijo desnice – iz peticije Zgaje in Šurca pa je očitno, da gre za politično motivirano akcijo leve – pač pa za poziv, ki opredeljuje novinarsko etiko, h kateri bi morali biti zavezani vsi, ki se z novinarstvom ukvarjamo. Kljub temu je razumljivo, da »levičarski« novinarji niso sposobni prepoznati zaslepljenosti in so prepričani, da edino levica zagotavlja neodvisnost, zato se obsojanju, da je Etični poziv k profesionalizmu dokument desnice, ne čudimo. Izjavo so podpisali tudi novinarji tednika Mag, ki so bili zaradi tega v torek, 2. oktobra, podvrženi besednemu maltretiranju s strani Markeša; ta je po odstopu (odstavitvi: Pivovarna Laško je pred kratkim prevzela Delo in ustoličila novo politiko časopisa) Petra Jančiča zasedel položaj odgovornega urednika Dela in normalen človek se v prvi vrsti vpraša, kaj se ima odgovorni urednik Dela vmešavati v Mag, ki je samostojna revija, katero je po vrnitvi Danila Slivnika na Delo ta časopisna hiša kupila. Markeš nima pravice, da posega v Mag, njegov odnos do novinarjev, ki so podpisali Etični poziv k profesionalizmu, pa je za nekaj milj oddaljen od profesionalnosti, še huje: je iztožljiv. Zaradi tega je tudi razumljivo, zakaj se nekateri novinarji Dela niso podpisali pod izjavo; malo nas je, ki si drznemo zaradi lastnih načel tvegati in gristi roke, ki nas krmijo.

Svinja, izsiljevanja in Vest
V torek, 2. oktobra, me je klical urednik spletnega medija Vest Jani Sever, ki je želel, da pridem na Vest predstaviti Etični poziv k profesionalizmu. Nisem avtorica izjave (napisal jo je odgovorni urednik Žurnalca Dejan Steinbuch), a ker avtorja ni bilo v Sloveniji, sem pripravila komentar in ga v sredo, 3. oktobra, prebrala na Vesti. Sever je bil zadovoljen; pohvalil ga je in komentar je dosegel veliko število odzivov, saj je raz-

kril zdajšnjo situacijo na Delu – ta je vse prej kot »stanje v izboljšanju« –, na kratko opisal vezi med politiko in gospodarstvom ter znotraj tega dejanja posameznikov. Med drugim je komentar povedal, kako je Markeš maltretiral novinarje Maga in kako je nastala disonanca med Markešem in Slivnikom: iz Pivovarne Laško je prišel ukaz, da se Slivnik ne sme vmešavati v vsebino Dela, Slivnik pa je dal Markešu jasno vedeti, da se ne sme vmešavati v vsebino Maga; ko je Markeš komentiral na Vesti videl, je na kolegiju Dela razglasil, da se »distancira od Maga«. Kaj je hotel povedati, ni jasno; planile so salve smeha. Mag je postal tarča groženj, da ga bodo ukinili; teoretično lahko Pivovarna Laško kot lastnica Maga grožnjo uresniči, če se Mag ne bo podvrgel politiki, ki jo zahtevajo Šrot, Starina Kosmova in Zdolšek. V četrtek, 4. oktobra, je Sever na Vesti objavil kolumno in se sluzavo opravičeval vsem, ki sem jih v komentarju omenila, ter navajal, da so moje trditve klevetanje in podobno; ko sem Severja poklicala in ga vprašala, zakaj je napisal takšno kolumno, me je zmerjal, da mi tekste naroča in plačuje premier Janez Janša: očitna blodnja kriptokomunistov pač. V mojem komentarju naj bi bili najsposnejši navedbi, da je Milan Kučan Toneta Turnška nekoč ozmerjal: »Ti svinja izdajalska!« in da je Starina Kosmova po podjetjih šarila z izsiljevanji; na Kučanovo žalost in žalost Starine Kosmove moram povedati, da je podatkov o njunem početju še več: kar sem povedala na Vesti, so malenkosti. Kdor misli, da Kučan ni zmožen izreči kaj takega, je z njim premalokrat pil kavo, in kdor meni, da je Starina Kosmova tudi v resnici Devica Orleanska, ne pozna Mirka Tuša ali vsaj Jožeta Zagožna. Nad Severjem so bili izvršeni pritiski, ampak on jih ne bo priznal, kajti s tem bi pred levčarskimi hordami, za katere je nedvomno veličina slovenskega

žurnalizma, neposredno priznal, da je v resnici samo aparatčik, ki za nekaj evrov hitro upogne hrbtenico. Dokaz, da je Sever klonil, je razviden že iz tega, da me pred objavo sluzavega opravičila ni poklical in me vprašal, kako vem, kar vem. Profesionalni urednik bi storil natanko to, a Sever, poslušalec nekdanjega oznovca Zdenka Roterja, je že prevečkrat dokazal, da profesionalizma ni zmožen, zato še ena infekcija izpod njegovih prstov ne preseneča. Resnica je, da je na Severja (po vsej verjetnosti še na koga drugega, saj je bil komentar oster tudi do Golobiča in Kučana) pritisnil Zdolšek, in sicer v imenu Starina Kosmove, Šrota in Markeša; prav ti sestavljajo sveto trojico, ki ruši Slivnika; njihove histerične blodnje, da sama delujem pod taktirko Janše, pa so podobne histerijam, s katerimi so iz uprave Dela izrinili Mitjo Pleterskega: za hrbtom so ga obtoževali, da dela za Janšo.

Cenzura teksta o Zares Že dan prej, v sredo, 3. oktobra, sem napisala članek, ki opisuje resnico o Zares in Golobiču. Od Markeša sem zahtevala, da mi –kolikor bo objavo teksta zavrnil – v smislu vsebine pojasni, zakaj tekst ne more biti objavljen. Tekst bi lahko bil objavljen, kajti tako od Slivnika kot od Markeša je zame veljal dogovor, da lahko pišem tudi za Delo; in še: kolikor misli še naprej spletkariti in napadati ljudi, ki z mano komunicirajo, bom javnosti še bolj osvetlila njegovo početje in ozadje dogajanja na Delu. Markeš je odgovoril, da mu grozim; isto elektronsko pismo je poslal še vrsti drugih ljudi. Ni znano, kaj je hotel doseči, a dosegel je salve posmeha, kajti sama sem Markešu odpisala, da je grožnja definirana v Kazenskem zakoniku, in če sam dokumenta prava ni sposoben razumeti, naj mu pomaga Zdolšek. Mogoče se lahko skupaj odpravita na policijo in pojasnita ozadje dogajanja na Delu (sama pa bom Markešu ob prvi priložnosti napravila tisto, kar je Kučan na »tisti« tekmi napravil Šrotu ...), prek katerega Pivovarna Laško monopolizira državo in je na odlični poti, da prevzame Mercator, kjer hoče zrušiti Žigo Debeljaka in za predsednico uprave inštalirati

Starina Kosmovo (to bi bila izrazito slaboumna poteza, kajti Starina Kosmovi se prej obeta karijera Borisa Šuštarja). Mimogrede: članek z naslovom Zares nevarna strategija je bil poslan tudi Slivniku. Prebral ga je in dejal, da je sijajen, a da ga Delo danes na žalost ne more več objaviti, kajti sam na Delu nima praktično nobenega vpliva več. Potrebuje kdo še večji dokaz o cenzuri in umazanih igrah opozicijskih novinarjev in urednikov, ki so najglasnejši glede cenzure? Glede točno tiste cenzure, s katero naj bi bila slovensko novinarstvo ponečedila sedanja vlada? Ne, glavna nevarnost, ki grozi novinarski neodvisnosti, še zdaleč ni Janša; največjo nevarnost predstavlja Pivovarna Laško in njena reptila v podobi Starina Kosmove in Zdolška, ter človek, ki potrebuje nove vire kapitalskega napajanja: Golobič (Boruta Pahorja lahko odmislimo, on igra »lepega« politika in itak ne ve, za kaj v resnici sploh gre).

Vpliv Pivovarne Laško Dokažil – na katerih lahko ponazorim skorumpirani žurnalizem Dela, ki še zdaleč ni neodvisen in profesionalen, kakor ga v tekstih ihteče opeva Markeš – je za debelo knjigo, a naj na tej točki izpostavim primer, ki dokazuje, kako Zdolšek briljira tudi kot novinarsko pero in neposredno vpliva na vsebino Dela. 25. septembra je Delo objavilo članek z naslovom: Zdolšek: če trgovskega kartela ni, ga varuh Plahutnik ni mogel najti. Že naslov je kretenski, kajti če nekdo nečesa ne najde, to še ne pomeni, da nekaj ne obstaja; empirike Zdolšek ne razume. Članek je govoril o odstopu direktorja Urada za varstvo konkurence Andreja Plahutnika, Zdolšek pa se je v zvezi s tem oglasil in poskušal pojasniti, naj bi bili namigi, kako naj Plahutnik ne bi ukrepal, ko sta se Pivovarna Laško in Union (kot dobavitelja) z Mercatorjem dogovarjala za cene, nesmiselni ter da so dobaviteljske pogodbe med Pivovarno Laško in Mercatorjem stare, torej še iz časov Zorana Jankovića in časov, ko Pivovarna Laško v Mercatorju še ni imela lastniškega deleža. Zdolškov komentar Plahutnikovega odstopa se je glasil: »Plahutnik je eden največjih strokovnjakov

varstva konkurence v Sloveniji. Ima tudi velik ugled v Evropi in pri pristojnih organih v Bruslju. Deloval je izključno na strokovni podlagi. Očitki, da njegov urad ni bil učinkovit, prihajajo od nekaterih ekonomističnih mudžahidov, ki so predvsem pop zvezde rumenega finančnega tiska. Značilno za te kritike je, da doslej niso naredili nič pomembnega, so pa že nesramno in neprimerno govorili o nekaj strokovnih in korektnih ljudeh. Drugi del kritik je prišel od vladajočih politikov, ker jim urada za varstvo konkurence ni uspelo uporabiti za potrebe dnevne politike in nabiranje političnih točk. Če kartelnega dogovora ni bilo, ga varuh konkurence pač ni našel, pa naj je to premierju Janezu Janši všeč ali ne. Plahutnik ni kričoč, ki bi skliceval tiskovne konference in se hvalil ter govoril, kako je vse skorumpirano. Je pravi evropski tip visokega uradnika, uglašen, strokovno korekten in nikoli nesramen.« Najprej je treba povedati, da je bila to edina izjava v članku; edini torej, ki je kaj povedal, je bil Zdolšek, ki je z izjavo izpadel kot talibanski operativac, kar dokazuje, da je bil članek pristranski in je bil namenjen samo temu, da Zdolšek vsaj malo opere ime Plahutnika, za katerega vsakdo, ki vsaj od daleč opazuje gospodarstvo, ve, da ni razbijal monopolov in varoval konkurenčnosti, temveč je počel prav nasprotno: pred velikimi ribami se je vedno skril in deloval v njihovem interesu. Deloval je tudi v interesu Pivovarne Laško, ki na svojih vikinskih pohodih igra tako smešno prozorno vlogo, da jo lahko vidijo tudi z Lune. Pivovarna Laško ni od včeraj, že v času LDS ji je uspelo od države izpuliti pida Infond, poleg pivovarne in Dela pa ima v lasti še Radensko, Pivovarno Union, Fructal, Večer in vrsto manjših podjetij. Tiho dokazilo, kako Šrot obvladuje vse, je tudi lastniška naveza, ki izvira iz Pivovarne Laško; njen največji lastnik je Infond Holding, drugi največji pa družba Center naložbe, ki je hkrati lastnica Infond Holdinga. In kar je tukaj bistveno vprašanje: kdo je lastnik družbe Center naložbe? Družba Kolonel. Kdo je lastnik družbe Kolonel? Neka oseba na ič. Neka oseba, ki z gospodarstvom, razen da uradno igra vlogo lastnika, nima popolnoma

nič in o gospodarstvu verjetno nima pojma; lastnik iz ozadja je v resnici Šrot (to je lani v Delu razkril novinar Primož Cirman, ki od takrat naprej seveda ni več novinar Dela). Cilj Pivovarne Laško v gospodarstvu je sicer skorajda že dosežen, a bratje Šrot se ne ustavljajo: ustvariti hočejo čim večji lastniški monopol, še zlasti pa je ta monopol nujen v medijih (Delo, Večer, celo minorni spletni mediji, kot je Vest, so nujni; Pivovarna Laško sponzorira Vest) in v trgovinskih verigah (Mercator). Pivo je nekje treba prodajati, mar ne? Mediji pa so nujni za politične bitke, ki jih je začela biti levica. Ta se krepí in potrebuje medije, ki ne bodo o njej objavljali kritičnih člankov. Ona potrebuje medije, ki ji bodo naklonjeni. Iz tega razloga Delo piše o Pahorju, Katarini Kresal in Golobiču kot o nadljudeh, ki bodo slovensko bedo popeljali v svetovni vrh razvoja. Ku-ku-le-le: Pahor ni posebej brihten politik, Golobič je sinonim za korupcijo in klientelizem, Kresalova se očitno ne kani izviti iz objema starih etatistov. Kdo še ostane? Kajpada Bojan Šrot. Kolikor mu bo uspelo prevzeti SLS, bo celjski imperij krojil politiko države. Četudi Janši še uspe zmagati na parlamentarnih volitvah 2008, bo težko sestavil koalicijo, saj je ne bo imel s kom; o koaliciji bodo odločali: bratje Šrot. Zares in Golobič sama po sebi nista posebej perspektivna, a kot zaveznika sta v situaciji krepitve leve nekončno dobrodošla. S tem je krog med briljantnimi novinarskimi peresi, ki danes pišejo Delo, Gregorjem, Stojanom, Andrijano in Boškom sklenjen, kajti Markeš največjo anomalijo, kar smo jih kdaj videli v našem novinarstvu, prostodušno dovoljuje. Ni res, da je Markeš naiven in nesposoben razbrati situacije, resnica je, da če vsega tega ne bi dovoljeval, ne bi zasedal položaja odgovornega urednika: roka roko umije. Janša se lahko najpoddlejših medijskih napadov ubrani le, če ne popusti pred novinarskimi piranhami in na položaj varuha konkurence nastavi nekoga z neomajnim značajem in jeklenimi živci; novinarji pa si lahko neodvisnost izbojujejo samo tako, da se enoglasno uprejo medijskemu Freddyju Krügerju: Pivovarni Laško. ■

Elitizem v šolstvu

Dr. Janez Jerovšek, foto: arhiv ŠKG, arhiv Demokracije

Ko sem bral stališča opozicije, sem dobil občutek, da smo se na tej ravni vrnili v stare partijske čase. Če bi šli pregledovat razne referate visokih partijskih voditeljev, ki so nastopali proti elitizmu, bi ugotovili veliko podobnost.

Vendar se partija ni bojevala proti elitizmu samo ideološko in politično, temveč tudi stvarno, s sistemom ukrepov in reform. Naj omenim njeno reformo usmerjenega izobraževanja, ki je naredila slovenskemu šolstvu veliko škodo in je klavarno končala. Še bolj nesmiselna je bila njena odprava ne samo klasične gimnazije, temveč gimnazije nasploh. Tudi to se je klavarno končalo.

Enakost pod prisilo ni mogoča

V čem je sedaj pri opoziciji podobnost ali istovetnost z njenimi stališči? Že leta 1980 je izšla moja knjiga »Izobrazba in ekonomska uspešnost«, v kateri sem dokazoval, kako težko je v šolskem

sistemu uresničiti enakost, to je predvsem enakost izhodiščnih možnosti. To sem dokazoval s stroko, z raziskavami in neuspešnimi reformnimi poskusi. To, kar je veljalo takrat, velja še danes. Stroka, raziskave in reformatorji so ugotovili, da šolski sistem in mehanizmi, ki jih ima ta na voljo, ne morejo uveljaviti enakosti. Problema sta dva: eden je v globalni družbi. Dokler je ta družba razdeljena v razrede ali sloje, na tiste, ki so bogatejši, in tiste, ki so revnejši, in tiste, ki so bolj izobraženi, in tiste, ki so manj izobraženi, toliko časa se na različne načine te neenakosti prenašajo v šolski sistem in ga na neki način močno opredeljujejo. V raziskavah so ugotovili, da k uspehu otrok v

šolah največ pripomore pomoč staršev ali inštruktorjev, ki jih najamejo starši. Starši iz nižjih slojev te pomoči otrokom ne morejo dati ali v zelo majhni meri niti ne morejo najemati inštruktorjev. Da ne govorimo o tem, da je kulturno in izobraževalno okolje staršev iz višjih slojev drugačno od okolja, v katerem živijo otroci iz nižjih slojev. Ne more pa šolski sistem z raznimi reformami odpraviti vseh neenakosti, ki izhajajo iz socialne razslojenosti, neenakih možnosti in vsega tistega, kar v globalni družbi po različnih kriterijih razdeljuje družbo in jo dela neenako. Od tod neuspešnost vseh tovrstnih šolskih reform, ki so hotele vzpostaviti tisto enakost, ki ni bila v njihovi moči, ker je segala

na področje globalne družbene strukturiranosti.

Različnost gibalo razvoja Drugi, morda še težji problem pri uveljavljanju enakosti v šolstvu je v tem, da ljudje po sposobnostih, pridnosti, prizadevnosti in inteligenčnem kvocientu niso enaki. Tudi te neenakosti se na različne načine prenašajo v šolski sistem. Ker pa so elite nosilke vsega napredka, mora pameten šolski sistem – če želi vzpodbujati napredek – to upoštevati in šolski sistem na različne načine diferencirati. To v različnih družbah tudi počnejo z različnimi elitnimi šolami, univerzami in zasebnim šolstvom. Brž pa ko šolski sistem diferencirate in ga prilagajate

različnim sposobnostim, vzpostavljate neenakost. Če ga ne diferencirate in hočete vzpostaviti enakost, uničujete talent in s tem zavirate razvoj. Sem spada tudi boj proti elitizmu.

Ker mora šolski sistem, ki hoče vzpodbujati razvoj družbe, omejenjene dvojne neenakosti upoštevati, lahko s tem družbeno neenakost povečuje. Politiki ostaneta na voljo dve poti: da te neenakosti upoštevata in na njih gradi učinkovit šolski sistem ali jih ne upoštevata ter onemogoča in zavira talente in s tem elito. Partija oziroma zveza komunistov se je odločila za enakost in s tem proti vsem oblikam elit. Rezultat: politična enakost ni bila izpeljana oziroma dosežena, šolskemu sistemu pa je povzročila ogromno škodo. In ne samo šolstvu, temveč tudi družbenemu razvoju.

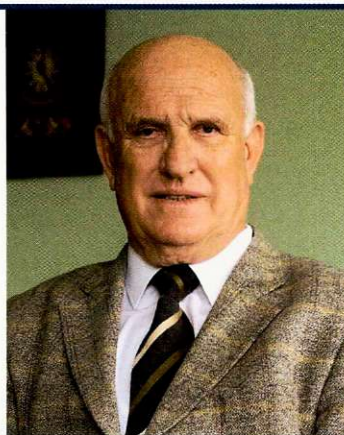
Pri tej svoji ideološki in politično dogmatični usmeritvi partija niti ni sledila Marxu. Zato naj ga citiram, saj je v tem pogledu še vedno aktualen. V Kritiki gothskega programa pravi: »Enaka pravica je neenaka pravica za neenako delo. Ne priznava nobenih razrednih razlik, ker je vsak le delavec, kakor so drugi; molče pa priznava neenako individualno nadarjenost in zato neenako zmogljivost kot naravna privilegija. Je torej po svoji vsebini pravica neenakosti kakor vsaka pravica.« Marx torej priznava neenako individualno nadarjenost in neenako zmogljivost kot naravna privilegija.

To pa pomeni, da mora šolski sistem individualne razlike in socialno strukturiranost družbe v svojem sistemu upoštevati. Sam teh razlik ne zmore preseči ali odpraviti. To pa pomeni, da mora vzpostaviti diferencirano šolstvo, klasične gimnazije, zasebno šolstvo in podobno. Na ta način bo omogočal in gojil talente, ki so v sodobni tehnološki družbi bolj potrebni kot kadar koli prej.

Preteklost in sedanjost S tem pa problema neenakosti ne rešimo. Skozi vso zgodovino so potekala prizadevanja za večjo enakost in pravičnost. Če pogledamo nekaj desetletij nazaj v socialno strukturo študentov na ljubljanski univerzi, bomo ugotovi-

li, da so bili delavski razred in nižji sloji v družbi zastopani z več kot 40 odstotki, med študentsko populacijo pa so bili zastopani komaj z nekaj odstotki. Tukaj je šlo za veliko neenakost, ki je niti egalitarno usmerjena partija ni mogla rešiti. Ta nereprezentativnost študentov delavskega sloja se je skozi desetletja reševala spontano s spreminjanjem socialne strukture družbe, vendar še danes ni uravnotežena. Težava je, da tega problema ne morete rešiti v okviru šolskega sistema. Najslabša rešitev pa je, da poskušate vzpostaviti šolski sistem, ki vse te razlike odpravlja oziroma jih ne upošteva.

Ekonomski problem je v tem, da nereprezentativnost, ki iz višjega in včasih tudi iz srednjega šolstva izloča otroke iz nižjih slojev, izloča tudi vse talente iz nižjih slojev. Diferencirani sistem šolstva na-

Dr. Janez Jerovšek

Izločanje nižjih slojev tako ne zadeva samo problema enakosti in pravičnosti, ki jo mora vsaka družba zasledovati, temveč je to tudi ekonomski problem, ker šolski sistem zaradi globalne strukturiranosti in neenakih individualnih zmogljivosti izloča določen del populacije, med katero so tudi številni talenti.

Zasebno šolstvo bi zmanjšalo monopolni položaj javnega in s tem naredilo šolski sistem učinkovitejši.

mreč deluje tudi tako, da dokazuje otrokom iz nižjih slojev, da so manj sposobni in manj nadarjeni in da imajo celo nižji inteligenčni kvocient. Nižje sposobnosti in nižji učni uspehi otrok iz nižjih slojev so rezultat okolja, v katerem živijo, ne pa njihove manjše sposobnosti. Toda šolski sistem jih je že v socializmu izločal. Jan Makarovič je v svojih številnih empiričnih raziskavah dokazoval, da smo na ta način izgubljali na tisoče talentov.

Kje je rešitev? Kako ta problem rešiti, da bo na eni strani zadoščeno politični pravičnosti, na drugi pa ekonomskim in tehnološkim zahtevam? To je težko rešljivo. Najslabša je rešitev, da se bojujemo proti elitam in vzpostavimo enoten šolski sistem, ki ne samo da ne goji elit, ampak jih celo onemogoča. V tem boju proti elitnemu šolstvu – ker gre zasebno šolstvo na račun javnega – ni poglobljena ideologija oziroma prizadevanje za enakost, temveč gre za interese.

šolskega sistema. Pri tem je pomembna tudi socialna politika s sistemom davkov in podobno. Res pa je, da so posegi na tej globalni ravni težavni in lahko povsem neučinkoviti. Na Poljskem so v času socializma imeli prednost pri vpisu na univerzo tisti, ki so izhajali iz delavskega razreda. Ta ukrep, ki naj bi zmanjšal neenakost v šolstvu, se je izkazal za neuspešnega.

Iz vsega tega sledi, da so prizadevanja proti elitam, diferenciranemu šolstvu in posebno zasebnemu šolstvu kontraproduktivna tako na politični ravni pravičnosti, še bolj pa naravni sproščanja in omogočanja vseh intelektualnih potencialov. Zasebno šolstvo bi zmanjšalo monopolni položaj javnega šolstva in s tem naredilo šolski sistem učinkovitejši. Kar pa zadeva pri tem vlogo Katoliške cerkve, je znano, da so bile njihove šole vedno visoko kvalitetne. V očeh starih ideoloških sil pa je Katoliška cerkev še vedno obravnavana kot sovražnik, kajti s staro ideologijo obremenjene politične sile ne morejo delovati brez vnaprej definirane stalnega sovražnika. **D**

Prav je, da imajo mladi pravico do izbire.

Vsemogočna kazen?

Dr. Marko Kambič, foto: arhiv Demokracije

Rabelj je morilca dvakrat ušcipnil z razbeljenimi kleščami, nato mu je strl ude z udarci kolesa. Tatu je odrezal uho, prešuštniku nos, neko zločinko pa je živo zazidal. Fikcija? Nikakor, gre le za drobec iz nekdanje bogate pravosodne prakse v Ljubljani. Po takratnem večinskem prepričanju je omenjene obsojence doletela zaslužena in pravična kazen.

Kaznovanje je občečloveški pojav, ki je mnogo več kot samo pravna kategorija. S kaznijo v vlogi vzgojnega sredstva se večina sreča že v rosnih letih. Mnogi jo v racionalnih mejah sprejemajo in odobravajo po samoumevnem načelu »naj se dobro nagradi in slabo kaznuje«. To se navsezadnje sklada s splošnim občutkom za pravičnost. Kazen ali vsaj strah pred njo naj hkrati poskrbi, da bodo slabi postali boljši. Omenjene ideje odsevajo tudi v metafizični sferi, ki je pomembno zaznamovala posameznika in družbo. Dobri bodo prejeli zaslužen plačilo, grešnike pa čakata večni ogenj in trpljenje.

Namen pravno urejenega kaznovanja Monopolizacija prisile in s tem kaznovanja je praviloma pogoj za obstoj urejene družbe. Zato je v preteklosti oblast stremela k odpravi samovoljnega, nasilnega reševanja sporov. Že staro talionsko načelo, ki ga ponazarja jo besede »oko za oko, zob za zob« oziroma »glava za glavo, najkrajše pravo«, kaže prva prizadevanja, da bi se zasebno maščevanje omejilo in uvedla sorazmernost med nedopustnim dejanjem in kaznijo. S krepitvijo oblasti je v ospredje prihajala ideja, da je treba nekatera dejanja, ki ogrožajo celotno skupnost, kaznovati v javnem interesu. S tem pa oblast ni samo zavarovala prebivalstva pred kriminalom, ampak je krepila tudi svojo moč. Kaznovanje je v splošnem zasledovalo več ciljev. Poleg zadoščenja oškodovančevi maščevalnosti naj bi storilcu preprečilo ponovitev dejanja (t. i. specialna prevencija), strah pred kaznijo pa naj bi potencialne storilce odvračal od enakega oziroma podobnega ravnanja (t. i. generalna prevencija). Ideja o popolnšanju in resocializaciji storilca se je uveljavila postopno in precej pozno.

Zločinska kazen Izjemno krute kazni, ki so jih v preteklosti izvrševali javno, kot velik spektakel, so imele v prvi vrsti zastraševalen, generalno preventiven namen. Še kazenski zakonik Marije Terezije iz leta 1768, ki

je veljal tudi na naših tleh, med kaznimi navaja sežig, razčetrjenje ter trenje s kolesom. Pri trenju od spodaj navzgor denimo je rabelj z udarci kolesa obsojencu najprej zdrobil noge in roke, nato pa ga je vpletel v kolo, na katerem je obsojenec dočakal smrt v dolgotrajnih mukah. Kazni so se lahko poostrele, na primer tako, da so obsojenca s konji vlekli na morišče, ščipali z razbeljenimi kleščami, mu rezali jermene s hrbta in odrezali ali iztrgali jezik. Že za časa Marije Terezije pa so pod vplivom kalvinistične ideje, naj delo poboljša storilca, začele v ospredje stopati prostostne kazni. Njen sin Jožef II. si je prizadeval, da bi bila kazen zapora čim bolj neprijetna in nehumana, kar je jasno zahteval tudi ob svojem obisku ljubljanske kaznilnice leta 1784.

Humanizacija in tretje tisočletje Na postopno reformo kazenskega prava so v drugi polovici 18. stoletja odločilno vplivale razsvetljske ideje. Temeljne zahteve, ki jih je glede smotra kaznovanja postavil najvidnejši

Država je nedvomno dolžna prebivalcem zagotoviti varnost pred kriminalom. Vprašljivo pa je, ali so drastične kazni ustrezna pot.

predstavnik novih pogledov Cesare Beccaria, so v kratkem naslednje. Kazen naj ima generalno in specialno preventivni namen, storilca naj doleteti hitro, biti mora v sorazmerju z dejanjem in ne preveč kruta. Kot najpomembnejše sredstvo za preprečevanje kriminala pa Beccaria poudarja odstranjevanje njegovih vzrokov.

Moderno evropsko kaznovanje pravo je duhovni dedič Beccarijevih idej. V preteklosti je Evropa prehodila dolgo pot, ki je z bolj ali manj velikimi vzponi in padci ter mnogoterimi stranpotmi vendarle vodila navzgor, to je v smeri humanizacije kazenskega prava, čeprav vrh verjetno še ni dosežen. V primerjavi z nekdanjo ureditvijo je stanje v Evropi dobro. Bolj zaskrbljiva je globalna slika. Smrtna in druge krute kazni še niso odpravljene. Naj omenimo le šeriatsko pravo, ki se je ponekod »humaniziralo« celo do te mere na primer, da

O avtorju

Dr. Marko Kambič je rojen leta 1963 v Ljubljani, kjer je končal študij prava. Po krajšem stažu v Arhivu RS se je leta 1989 zaposlil na ljubljanski pravni fakulteti. Izobraževal se je tudi v tujini, sodeloval je pri več raziskavah in je avtor številnih znanstvenih člankov. Pri založbi ZRC SAZU je tik pred izidom njegova monografija o recepciji rimskega dednega prava na Slovenskem. Na matični fakulteti poučuje rimsko pravo, v izobraževalnem procesu pa sodeluje tudi na mariborski pravni fakulteti. Predaval je na Socialni akademiji in na Akademiji Jožeta Pučnika. Med drugim je kot predstavnik Univerze v Ljubljani član vladne komisije za ugovor vesti vojaški dolžnosti in član upravnega odbora Inštituta za novejšo zgodovino v Ljubljani.

obsojencu roke ne odseka več rabelj, ampak mu jo pod narkozo skrbno amputira zdravnik.

Učniki generalne prevencije Ali lahko rečemo, da danes ljudje spoštujejo pravila zaradi strahu pred kaznijo? Je res, da strah pred kaznijo preprečuje oziroma vsaj zmanjšuje število kršitev? Bi morali obstoječe kazni poostri? Odgovor je večplasten. Empirične raziskave so pokazale, da učinek generalne prevencije ni absoluten in da je odvisen od narave prestopka. Dejstvo, da je za odvzem človeškega življenja predpisana smrtna kazen, torej praviloma ne pomeni, da bo tovrstnih dejanj manj, in seveda tudi obrnjeno, odprava smrtnih kazni za tovrsten delikt načeloma ne prinese povečanja števila omenjenih dejanj. V določenem segmentu pa je generalna prevencija precej učinkovita. Pomemben element pri tem seveda ni samo dovolj stroga kazen, ampak dejstvo, da bo storilec hitro odkrit in tudi dejansko kaznovan. Nazoren primer za to je lahko žgoba problematika prometnih prekrškov. Uvedba lisic je nekoč, ko so redarji dosledno vklepali vse napačno parkirane avtomobile, v kratkem času naredila skoraj vzoren red. Podobne učinke smo zaznali tudi, ko so začeli meriti hitrost v avtocestnih predorih in prehitrim voznikom pošiljati položnice s kaznijo.

Predvidena zakonodajna reforma S tega vidika gre pozdraviti napovedano poostreitev kazni in ukrepov v zakonu o varnosti cestnega prometa. Vsekakor pa bodo samo strožji predpisi zamen, če jim ne bosta sledila še doslednejši nadzor in učinkovit sistem izvrševanja sankcij. Bolj zadržani pa moramo biti glede reforme kazenskopravne zakonodaje, v kateri se, sicer še neuradno, napoveduje tudi dvig najvišje prostostne kazni. Glede uvedbe dosmrtnega zapora, pa čeprav samo za dejanje genocida, bo treba soočiti strokovne argumente in se odločiti zelo preudarno. Razlog generalne prevencije tukaj gotovo odpove. Argument, da mora biti višina zagrožene kazni v sorazmerju s pomenom zavarovane dobrine, je sicer načelno sprejemljiv, vendar s progresivnostjo ne bi smeli pretiravati.

Država je nedvomno dolžna prebivalcem zagotoviti varnost pred kriminalom. Vprašljivo pa je, ali so drastične kazni ustrezna pot. Bistveno pomembneje je, da država poskrbi za dosledno odkrivanje in pregon. Najti je treba uspešnejši način ukrepanja proti »starim znanecem policije in pravosodja«. Za učinkovitejši boj proti

kriminalu bo v danem trenutku odločilnejša korenita reforma kazenskega procesnega prava. Treba pa bo odpreti tudi vprašanje prestajanja prostostnih kazni, saj zapori ne smejo biti valilnice kriminala. Kako naj ne nazadnje verjamemo, da se bo država uspešno bojevala proti drogam, ki so postale resna družbena nevarnost, če se ni sposobna s tem zlom spopasti v zaporih.

Strinjamo se, da je ustvarjanje družbenih razmer, v katerih bo kriminala čim manj, najboljši preventivni način. Vendar to ne sme biti izgovor za pasivnost in toleriranje obstoječega kriminala. Kazenskopravni strokovnjaki in kriminologi, ki pretirano zagovarjajo popustljivost ter s tem slabijo razumno in potrebno mero represije v družbi, dejansko dosegajo nasproten učinek. Popuščanje na področju represije namreč pri prebivalstvu običajno ustvari občutek ogroženosti in nemoči, kar posledično privede do zahtev po zaostritvi ali celo do samopomoči. Spomnimo se le nedavnih dogodkov v Ambrusu. V takih razmerah pa dobijo večji odmev tudi populistični pozivi k drastičnim ukrepom.

Med varnostjo in svobodo Kot enega najpomembnejših elementov generalne prevencije smo omenili gotovost, da bo storilec odkrit. Sodobna tehnologija omogoča v tem oziru praktično popoln nadzor družbe. Nekatere demokratične države se tako, predvsem pod vplivom grožnje terorističnih napadov, spreminjajo v »Velikega brata«. Zavedati pa se moramo, da popoln

Nedvomno si vsi želimo varnosti, večina pa nas noče živeti v policijski državi. Med nadzorom in svobodo bo torej treba »loviti« ustrezno ravnotežje.

nadzor ne zagotavlja popolne varnosti. Tudi zlorabe varnostnih sistemov so vedno mogoče. Ali smo za občutek varnosti pripravljeni žrtvovati dobrino zasebnosti in svobode? Nedvomno si vsi želimo varnosti, večina pa nas noče živeti v policijski državi. Med nadzorom in svobodo bo torej treba »loviti« ustrezno ravnotežje. **D**

Stebri Pahorjeve »prenove«

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije, B. Reya/Finance

Pri nas dobivajo moč lastniki kapitala. Igor Bavčar, Janez Bohorič, Boško Šrot, Stanislav Valant in Bine Kordež so ključni slovenski oligarhi. Bavčar in Bohorič sta člana ali simpatizerja LDS, Šrot in Valant SD, Kordež pa je član Foruma 21.

v procesu privatizacije razdelila tako, kot bo odločila peščica ljudi z nekdanjim predsednikom na čelu. Če so februarja 2005 Kučanovi tovariši obvladovali tretjino kapitala Ljubljanske borze, se je ta delež z novimi prišleki enormno povečal, nekateri so menili, da na tri četrtine vsega. Vendar pa so načrte Kučanovih fantov prekrizale parlamentarne volitve konec leta 2004, ko je zmagala SDS. Delo Foruma 21 je nekoliko zastalo, nekateri so se potuhneli, prilagodili, drugi so se (navidežno) upokojili, nekateri so postali svetovalci, drugi nadzorniki, ideja pa je ostala živa.

Tri družine Najbolje doslej je namen ustanovitve Foruma 21 letos poleti v poslovnem dnevniku opisal ekonomist Stanislav Kovač, ko je zapisal: »Ustanovitev Foruma 21 v volilnem letu 2004 je dokončno razkrila, da smo bili v tranziciji priče obsežnemu zakulisnemu procesu koncentracije korporativnega in finančnega kapitala okoli številnih Kučanovih družin. Med njimi so po kapitalski in politični moči v ospredju zlasti tri velike holdinške družine: primorska družina Istrabenz (Kosmina-Bavčar), štajerska družina Pivovarna Laško (Turnšek-Šrot) in gorenjska družina Sava (Bohorič-Valant). Za vse tri Forumove družine je značilno, da so se skozi tranzicijo ob politični podpori vseh vladajočih koalicij postopno preoblikovale v finančne holdinge tako, da so k svojemu korporativnemu omrežju priključile številna pomembna podjetja. Istrabenz se je oblikoval ob pomoči Maksime Holdinga ter v svoje omrežje vključil tudi Drogo Kolinsko in Mercator. Pivovarna Laško je tesno povezana z Infond Holdingom in velja za najmočnejši holding v državi z lastništvom

Do 25. februarja 2004, ko so se pobudniki Kučanovega Foruma 21 v ljubljanskem Hotelu M uradno sešli na praznovanju 70. rojstnega dne Matjaža Kmecla (skrivo ma in skozi zadnji vhod se je k njim prikradel še Anton Rop), je bilo znano, da okostje foruma poleg Kučana sestavljajo njegovi najtesnejši partijski sodelavci, in sicer Bruno Korelič (Luka Ko-

per), Tone Turnšek (Pivovarna Laško) in Roman Glaser (Perutnina Ptuj). V časniku Finance so nemudoma izračunali, da »Milan Kučan obvladuje tretjino borze«. Ob ustanovitvi foruma 30. marca 2004 pa se je družina povečala; pridružili so se ji naslednji direktorji: Zoran Janković (Mercator), Janez Bohorič (Sava Kranj), Jože Stanič (nekdanji direktor Gorenja), Herman Rigelnik (Autocom-

merce), Miloš Kovačič (Krka), Janez Pergar (Kompas), Janez Lotrič (Petrol), Janez Škrabec (Riko), Črt Mesarič (NKBM) in pozneje tudi Bine Kordež (Merkur). Čeprav je Kučan takrat zatrjeval, da želi Forum 21 obraniti demokracijo v Sloveniji, pa so nekateri ocenjevali, da gre za zbor ljudi, ki bodo med drugim dokončali proces tranzicije, oziroma da se bo nekdanja družbena lastnina

Prvi človek Istrabenza je Igor Bavčar.

Stanislav Valant želi prevzeti Nacionalno finančno družbo in Savo.

Tudi Janez Bohorič želi Savo in NFD.

pivske industrije, Mercatorja in medijskih velikanov Dela in Večera. Sava je prek Gorenjske banke lastniško tesno prepletena z Valantovim finančnim omrežjem NFD, ki je povratno eden največjih lastnikov Save.«

Boter iz ozadja Kratko in jedrnat, čeprav je Kovač mrežo razpredel tudi dalje. Hkrati se že nekaj časa v javnosti pojavljajo govorice, da se med posamezniki t. i. Kučanovimi družinami v zadnjem času bijejo prave bitke za lastništvo posameznih podjetij. Nekateri sodelujejo, drugi si skačejo v lase, vse to s ciljem, da postanejo najbogatejši in s tem tudi najvplivnejši, na koncu pa se bodo v imenu kapitala že dogovorili. Še vedno pa se kaže, da za njimi stoji 'veliki boter' in da Forum 21 vsekakor deluje, vendar – tako kot je bilo običajno v prejšnjem sistemu – iz ozadja.

Menedžerski prevzemi V polnem zamahu se torej bijejo bitke za menedžerske prevzeme. Ta čas eden medijsko odmevnejših je prevzem kranjskega Merkurja (vrednega več kot 520 milijonov evrov), ki ga vodi Bine Kordež (član Forum 21). Po napovedih lahko po njegovem zgledu pričakujemo da bosta kranjsko Savo (vredno 970 milijonov evrov) prevzela Janez Bohorič (ustanovni član Forum 21) in Zlatko Kavčič, predsednik uprave Gorenjske banke. V ozadju poteka tudi boj za prevzem Nacionalne finančne družbe (NFD), vredne 570 milijonov evrov. Prevzel naj bi jo Stanislav Valant (član Pahorjeve SD), zelo aktualno pa je tudi zavzema-

nje Igorja Bavčarja za menedžerski prevzem Istrabenza, vrednega 670 milijonov evrov. Družina Šrot oziroma naveza Šrot-Turnšek pa se pripravlja na prevzem Pivovarne Laško, vredne 692 milijonov evrov. Ocene premoženja so iz bilančnih ali drugih javno dostopnih podatkov, saj celotnega premoženja tudi zaradi t. i. parkiranja deležev (beri: skrivanja) ni mogoče natančno podati.

Kučanov izbranec? Igor Bavčar, zdajšnji predsednik uprave holdinga Istrabenz in nekdanji vplivni član LDS, je leta 2002 odstopil z mesta ministra za evropske zadeve in na začudenje mnogih postal gospodarstvenik. Nasledil je Janka Kosmino (člana Forum 21), ki je bil znan tudi kot eden najzvestejših Kučanovih direktorjev iz obdobja pred slovensko

osamosvojitvijo. Po Bavčarjevem prihodu v Istrabenz je Kosmina postal predsednik nadzornega sveta družbe, torej prvi Bavčarjev nadzornik. Vse to pomeni, da je šlo za dogovor; brez Kučanovega soglasja Bavčar nikoli ne bi postal prvi mož Istrabenza. Že čez slabi dve leti je Bavčar v pogovoru za osrednji slovenski dnevnik napovedal, da se bo v Sloveniji v prihodnje vzpostavilo nekaj močnih gospodarskih jeder, danes pa si prizadeva za menedžerski prevzem holdinške družbe Istrabenz. Njihov načrt je tudi prevzem Petrola, ki je posebno zanimiv po odhodu še enega Kučanovega človeka, in sicer Janeza Lotriča. Zdaj naj bi se Kučanovi varovanci Petrola polastili prek Istrabenza. V Petrolu so nakano spregledali in se odzvali na morebitni prevzem

tako, da so pohiteli z izjavo za prevzem Istrabenza, vendar pa mora prevzemno ponudbo odobriti še Agencija za trg vrednostnih papirjev (ATVP). Bavčar puške še ni vrgel v koruzo, zato Istrabenz že nekaj časa pospešeno odkupuje delnice Petrola. Po nekaterih podatkih ima v lasti približno 15 odstotkov te družbe, skupaj z nekaterimi prijateljskimi družbami pa naj bi bil ta delež še nekoliko večji. Nekateri pa ob tem namigujejo, da je sedanje Bavčarjevo ravnanje vsaj delno usklajeno s sedanjo vlado, saj je znano, da ga s predsednikom vlade kljub drugačnemu političnemu prepričanju veže še prijateljstvo iz časa demokratizacije in osamosvojitvene vojne. Zanimivo je, da si je za nakup 28-odstotnega lastniškega deleža Kada in Soda v Istrabenzu dolgo

Nosilci slovenske kapitalske elite želijo prek kapitalskih lobijev Forum 21, Pahorjeve SD in LDS dolgoročno vladati Sloveniji.

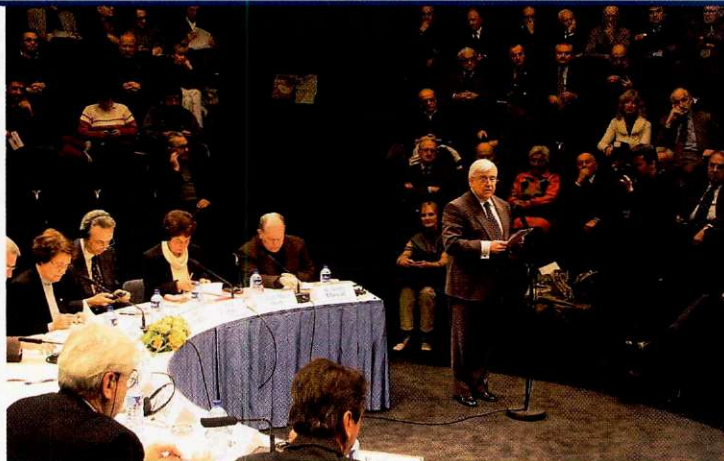
Bine Kordež je vzpostavil model, po katerem menedžerji posojil ne bodo vračali.

časa prizadeval Boško Šrot oziroma družba Infond Holding, ki je v lasti Pivovarne Laško, pridružil pa se mu je še najpremožnejši Slovenec Mirko Tuš prek svojega Engrotuša, vendar naj bi ravno v teh dneh odstopil od te namere.

Vzpostavitev modela Bine Kordež, drugi mandat predsednika uprave Merkurja mu poteče leta 2008, je poskrbel, da je v sredo, 3. oktobra 2007, s štirimi večjimi lastniki družbe objavil prevzemno ponudbo Merkurja, kar je do slej eden največjih menedžerskih prevzemov v Sloveniji. Merkur je ►

Boško Šrot čedalje bolj obvladuje Pivovarno Laško.

Po mnenju poznavalcev za vsem stoji predsednik Forum 21 Milan Kučan.

ena od desetih največjih družb v Sloveniji, vredna več kot 520 milijonov evrov z letnimi prihodki blizu milijarde evrov. Objava prevzemne ponudbe pomeni, da se menedžerski odkup počasi preveša v sklepni del, končan pa naj bi bil v enem mesecu. In kako je prevzem potekal? Petinšestdeset vodilnih v Merkurju je ustanovilo družbo Merfin, ki je ob ustanovitvi odkupila 20,8 odstotka delnic Merkurja. V igri je sodeloval tudi Mirko Tuš oziroma njegova družba Engrotuš. Ta je že decembra lani od državnih skladov kupila deleže Merkurja, jih prenesla na

prišla do 49,3-odstotnega deleža. Vendar pa Merfin pri prevzemu Merkurja ne nastopa sam, temveč je okoli sebe zbral konzorcij dosedanjih lastnikov Merkurja: Banko Koper, Savo Kranj, družbo Euro-Veneto (iz Zagreba) in Iterfin Naložbe Koper (finančne naložbe). S pogodbo so se zavzeli, da bodo sodelovali le kot finančni partnerji, kar pomeni, da z vstopom v konzorcij ne prevzemajo nikakršnih finančnih in drugih obveznosti. Ali povedano drugače: prevzem bo financiral in izpeljal Merfin, partnerji pa mu samo lajšajo delo pri po-

Kordež je v zvezi s tem v začetku oktobra za osrednji slovenski dnevnik dejal, da so se za konzorcij, ki ga bo financiral predvsem Merfin, odločili zato, ker bi moral, če bi bil prevzemnik Merkurja le Merfin, ob objavi prevzemne namere ponuditi odkup tudi štirim pomembnim lastnikom (te smo navedli prej) in za to vplačati garancijo. Tako pa jim tega ne bo treba. Zanimivo pa je, da je moral Janez Bohorič, predsednik uprave Save Kranj, prepričevati svoje delničarje, da ta korak za Savo ne pomeni dodatnih finančnih ali kakršnih koli drugih

predvideva, da bomo kredite za financiranje prevzema vračali. Saj ni potrebe. Banke so zainteresirane, da dajejo kredite.« Na vprašanje novinarke, ali se bodo posojila plačevala z novimi posojili, pa je odvrnil: »Tako je.« Imen bank, ki so jim odobrile posojila, ni želel razkriti, dejal je le, da gre za več bank, ker so vsote posojil izredno velike. Hkrati s tem je pomenljivo, da je Združenje Manager Binetu Kordežu prav v teh dneh podelilo nagrado menedžer leta 2007. Čeprav je v obrazložitvi navedeno, da »za objektivno ocenjevanje kandidatov skrbi komisija«, pa iz njene sestave izhaja, da bi težko govorili o objektivnosti. Večina članov komisije je namreč članov uvodoma omenjenih političnih strank, predvsem pa članov Kučanovega Forum 21. Nagrado torej lahko razumemo kot Kučanovo podporo nameravanemu menedžerskemu odkupu, saj se časovno ujema z objavljeno prevzemno ponudbo. Kordež je torej nagrado dobil pravi čas. Morda tudi zato, da bo na koncu lažje prepričal banke, da mu posojil ne bo treba vrniti, kakor zatrjuje sam. Kdo ve?

Banke ali finančne ustanove, ki omogočajo menedžerski odkup Merkurja, bodo v prihodnje to naredile tudi za Istrabenz, Savo, Pivovarno Laško in Nacionalno finančno družbo.

štiri banke in jih nato julija letos po isti ceni (296 evrov za delnico) prodala družbi Merfin. Slednja je konec septembra in v začetku oktobra 2007 odkupila deleže še nekaterih večjih lastnikov Merkurja in svojih družbenikov ter s tem

stavitvi finančne konstrukcije. Kordež tudi pričakuje, da bo večina delničarjev delnice prodala, konzorcij pa bo do konca leta postal vsaj 90-odstotni lastnik Merkurja. Pozneje utegne priti tudi do izločitve malih delničarjev.

obveznosti, le prevzemnika, to je družbo Merfin, bo garancija stala manj, saj gre za milijonske vsote. Mi pa dodajmo, da bo Sava kot lastnica Merkurja oškodovana že zaradi tega, ker Kordežu in drugim ne bo treba plačati prevzemne premije (cena delnice bi bila višja). Vsekakor pa drži: če je Kordež s tem konzorcijem pridobil, je nekdo izgubil. In nad tem se morajo zamisliti lastniki Save. Sicer pa so družbi Merfin, katere 31-odstotni lastnik je Kordež, svoje deleže v Merkurju prodali že Gorenjska banka, Abanka in NFD S1 investicijski sklad. Čeprav Kordež pravi, da so za deleže v podjetju Merfin lastniki najemali precejšnja posojila in zastavili svoje osebno premoženje, hkrati dodaja: »Naš projekt, kot je zdaj zastavljen, sploh ne

Ekonomist Stanislav Kovač:

»Dolgoletna vladavina LDS in SD je bila za Kučanove korporacije vseskozi jamstvo, da bo lastniški nadzor države skozi proces privatizacije postopoma prešel bodisi v roke posameznih menedžerjev, bodisi korporacij iz Kučanovega omrežja. Na koncu bi dobili razvejeno in prepleteno lastniško omrežje Kučanovanih korporativnih družin, ki bi dejansko nadzorovale cvet slovenskega gospodarstva. Vendar je nepredvidena volilna zmaga Janševe SDS leta 2004 družinam iz Kučanovega Forum 21 prekrizala načrte, da bi v mirnem sožitju s politiko končale tranzicijski proces privatizacije in koncentracije družbene (državne) lastnine.«

Vir: poslovni dnevnik Finance

Bohoričev del Iz zapisanega je razvidno, da je Kordežu poleg Tuša veliko pomagal Janez Bohorič, predsednik uprave kranjske Save. Poleti se je razvila prava bitka za prevzem Nacionalne finančne družbe (NFD), vredne 1,5 milijarde evrov, ki jo vodi Stanislav Valant. Spomnim, da se je v igri v nekem trenutku pojavila tudi družina Janković. Stanislav Kovač je nato konec julija v članku z naslovom Vojna med gorenjskimi oligarhi, ki je bil objavljen v po-

slovnem dnevniku, zapisal, da se bje prevzemna vojna za gorenjsko holdinško družino med Bohoričev Savo in Valantovo NFD, vzroki prevzemnega spopada med dolgoletnima tesnima prijatelje-ma pa so v medsebojni lastniški prepletenosti Save in NFD, ki se je skozi tranzicijo postopoma vzpostavila po zgledu japonskega lastniškega modela keiretsu.

Model keiretsu Ta model se spleča razumeti, posredno je o njem govoril tudi Kordež. Gre za model vladavine velikih bogatih družin, ki obvladujejo številne industrijske koncerne, pred zunanjimi lastniškimi prevzemi pa se zavarujejo tako, da so prepletene s številnimi navzkrižnimi lastniškimi povezavami, na vrhu katerih je običajno poslovna banka, ki skrbi za financiranje celotnega koncerna. Sicer pa je o večjem navzkrižnem lastništvu gorenjske naveze že poleti 2005 v pogovoru za osrednji dnevnik govoril Aljoša Tomaž, nekdanji predsednik uprave Abanke, ki je bil s tega mesta odstavljen zaradi nenadne prodaje 44-odstotnega lastniškega deleža v družbi za upravljanje NFD.

Bohoričeva naveza »Tudi finančni imperij NFD in Bohoričeva Sava imata večje število skupnih navzkrižnih lastniških povezav, pri čemer sta strateško pomembni zlasti dve,« ugotavlja Kovač in pravi, da prva povezava poteka prek NFD, družbe za upravljanje NFD, kjer je največji posamezni lastnik Gorenjska banka, to banko pa lastniško nadzoruje Bohoričeva Sava. Na drugi strani je lastništvo NFD razdeljeno med

družbe iz sistema NFD in družbe Vasin, ki je v lasti Staneta Valanta. Druga strateška povezava med Savo in sistemom NFD poteka prek lastništva Save, saj so družbe iz sistema NFD kar 22-odstotni lastnik Bohoričeve Save. »Zaradi velike lastniške moči sistema NFD v Savi je predsednik nadzornega sveta Save Stane Valant, ki nadzoruje predsednika Savine uprave Janeza Bohoriča. Ta ima na drugi strani prek Savinega večinskega lastništva v Gorenjski banki glavno besedo v NFD, kjer Valanta nadzira prvi mož Gorenjske banke Zlatko Kavčič, dejansko pa nad Valantom prek Kavčiča bedi Bohorič,« ugotavlja Kovač, ki je zelo dober poznavalec teh razmerij, in dodaja: »Navzkrižni krog lastniško-nadzorniško-upravljaljskih povezav med sistemom NFD-Sava-Gorenjska banka-NFD tvori razvpito gorenjsko holdinško družino, ki se postavlja ob bok še bolj razvpiti primorski družini (Bavčarjev Istrabenz) in štajerski družini (Šrotova Pivovarna Laško),« ugotavlja Kovač. Dodajmo, da je Janez Bohorič že napovedal menedžerski prevzem Save Kranj, potekal po naj bi po istem scenariju kot v Merkurju. Stanislav Kovač pa ugotavlja, da si za Savo prizadeva tudi Stanislav Valant, iz česar naj bi delno izvirala spor med Valantom in Bohoričem.

Šrotova naveza Zanimivo je tudi na Štajerskem, kjer se vse vrti okrog finančne družbe Infond Holding, ki je lastniško povezana s Pivovarno Laško. Kovač ugotavlja, da se je štajersko lastniško omrežje okoli pivovarne v tranziciji postopoma vzpostavilo okoli skupine finančnih družb, ki so izšle iz pidovske industrije in so delovale pod skupno oznako Infond. Večinsko lastništvo Infondovih finančnih družb je bilo razdeljeno med družbe bančno-zavarovalniškega sistema NKBM in Radensko, ki je bila v večinski lasti Pivovarne Laško. Hkrati so bile Infondove finančne družbe največji posamezni lastnik štajerske pivovarne. Med Pivovarno Laško in Infondovimi družbami se je ob pomoči NKBM vzpostavilo klasično navzkrižno lastništvo, ki je zagotavljajo dolgoletno lastniško

V nemilosti Cityparka

Prvo nadstropje trgovskega centra Citypark v Ljubljani, kjer ima svoje prostore tudi Radio Dur, je minuli ponedeljek obiskal sodni izvršitelj in poskušal izprazniti prostore radia. Že eno leto ima njegov direktor Dušan Uršič težave z najemno pogodbo za prostore.

Do izpraznitve prostorov nazadnje ni prišlo, saj je izvršitelj Marijan Hojs ugotovil, da se odločba nanaša na napačne prostore.

Neposredno po ponedeljkovi tiskovni konferenci, na kateri je direktor Uršič želel pojasniti nezakonitost predvidene deložacije, je v prostore radia vstopil Hojs in od prvega moža radia zahteval, naj izprazni studio, ker pa Uršič tega ni želel storiti, je izvršitelj stopil ven in na vrata nabil odločbo o izpraznitvi prostorov. Ko je slednji želel vnovič vstopiti v prostore radia, mu je Uršič to preprečil in prišlo je do prerivanja, po katerem sta oba poklicala policijo. Po pogovoru s policijo so vpleteni ugotovili, da gre za napačne prostore, saj se je odločba nanašala na prostore s številko 79 in ne 77, v katerih ta čas radio oddaja. Med incidentom je za nekaj minut dal izklopiti elektriko radijskega oddajnika, zaradi česar postaja nekaj časa ni oddajala. Odločba o deložaciji se je nanašala na prostore starega studia, ki pa ga ni več.

Dušan Uršič v prostorih Radia Dur

Težave z najemno pogodbo Radio Dur, ki svoj program oddaja vse od leta 1995, je imel do leta 2004 svoj studio v prvem nadstropju Cityparka. Ko so ga pred tremi leti podrli, je Marko Kovač, direktor podjetja, ki je v lasti avstrijskega Spara, vodstvu radia obljubil, da jim bodo škodo povrnili. Tako so studio zgradili v prvem nadstropju, vendar najemne pogodbe niso nikoli podpisali – po besedah Uršiča zato ne, ker je bilo v njej preveč praznih alinej. »V začetku smo družbi plačevali najemnino, ker pa nam niti po večkratnih pozivih ni želela dati v podpis najemne pogodbe, smo nehali plačevati. Menili smo namreč, da je nekaj povsem normalnega, da se najem uredi z ustrežno pogodbo, vendar te nismo dobili,« je dejal Uršič in že napovedal selitev radia na novo lokacijo, saj podobnih situacij ne želi več tvegati. Dodaja pa, da slovenska zakonodaja, ki zahteva pogodbo med najemnikom in najemodajalcem, velja tudi za avstrijske družbe in bi jo potemtakem Citypark moral spoštovati. P. A.

Borut Pahor, SD

sožitje med štajersko pivovarno in banko. Boško Šrot naj bi si zdaj prizadeval tudi za prevzem lastništva v Novi Kreditni banki Maribor (NKBM), Kovač pa razkriva, »da sta finančni družbi Center Naložbe in Infond Holding tisti

finančni točki na zemljevidu štajerskega finančnega mozaika, kjer se dejansko združujejo lastniški interesi Kučanove in Šrotove družine.« Dodajmo, da je Šrot nasledil Turnška, stvari pa so zelo podobne kot v Istrabenzu. D

Vztrajanje pri 14 pokrajinah

Vida Kocjan, foto: arhiv Demokracije

Pripravljene so štiri različice pokrajinskega zemljevida. Vse predvidevajo 14 pokrajin, nekoliko drugačne so le njihove meje predvsem v osrednjem delu države. Opozicija nasprotuje predlogom in zavlačuje sprejemanje zakonodaje.

V službi vlade za lokalno samoupravo in regionalno politiko so pripravili štiri predloge območij prihodnjih pokrajin. Vse štiri različice še vedno predvidevajo 14 pokrajin, glede na izhodiščni vladni predlog pa so predlagane drugačne meje pokrajin predvsem v osrednjem delu države. Izhodiščni predlog za določitev območij, sedežev in imen pokrajin je vlada v dnevnem časopisju objavila konec maja, ko je občinske svete tudi pozvala, naj sporočijo svoja stališča. Do izteka roka v začetku avgusta je mnenje sporočilo 182 občinskih svetov (86,7 odstotka od skupno 210 občin). Štirje predlogi regionalizacije so nastali na podlagi analize pripelanih pripomb, v vseh različicah pa so spremenjena imena štirih pokrajin, in sicer podravske v štajersko pokrajino, spodnje podravske pokrajine v Vzhodno štajersko, Savinjske v Celjsko in Goriške v Severno Primorsko. Prav tako se v vseh variantnih predlogih občina Ilirska Bistrica iz Notranjske seli v Primorsko. Občini Radeče in Bistrica ob Sotli bi po vseh različicah sodili v posavsko pokrajino,

Minister Ivan Žagar

Srečko Hvauc, poslanec SDS

Franc Jazbec, poslanec SDS

občina Logatec pa v notranjsko pokrajino.

Različice Različni predlogi pokrajinske razmejitve so izoblikovani predvsem za osrednjo Slovenijo, saj so si mnenja občinskih svetov s tega območja (v povezavi z mnenji občin iz Zasavja, Dolenjske in Notranjske) tu najbolj nasprotujoča in med seboj tudi izključujoča, navaja v gradivu služba za lokalno samoupravo. Namesto Zasavske s 45.584 prebivalci vse štiri različice

ce na severovzhodnem območju osrednje Slovenije predvidevajo nastanek bistveno večje pokrajine s približno 150.000 prebivalci, poimenovane Kamniško-zasavska. Ob treh zasavskih občinah (Hrastnik, Trbovlje, Zagorje ob Savi) bi vanjo iz prvotno predvidene Osrednjeslovenske vključili tudi občini Kamnik in Domžale, nekatere njune okoliške občine in občino Litija.

Osrednjeslovenska pokrajina

Po prvi različici bi ohranili osrednjeslovensko pokrajino, zmanjšano za območje, ki bi po novem sodilo v kamniško-zasavsko pokrajino, ter Logatec, ki bi ga vključili v notranjsko pokrajino. Po drugi različici bi bila takšna pokrajina povečana za območje šestih občin ribniško-kočevskega območja (Kočevje, Ribnica, Sodražica, Loški Potok, Osilnica, Kostel). Osrednjeslovensko pokrajino bi ohranili tudi po tretjem predlogu, po katerem bi poleg mestne občine Ljubljana obsegala še območje nekdanjih ljubljanskih občin. Občine vrhniškega in cerkniškega območja bi v tem primeru sodile v notranjsko pokrajino, občine kočevsko-ribniškega območja pa v Dolenjsko. Predlog mestne občine Ljubljana, da bila bi prestolnica samostojna pokrajina, je upoštevan v četrti različici. V tem primeru bi priljubljanske občine priključili sosednjim pokrajinam.

Ni upoštevano Med drugim v nobeni različici ni bil upoštevan predlog občinskih svetov neka-

Vladni predlog 14 pokrajin

terih občin Zgornje Gorenjske (Jesenice, Radovljica, Žirovnica, Kranjska Gora), ki so predlagali ustanovitev samostojne pokrajine. Prav tako niso bili upoštevani predlogi za enotno primorsko pokrajino.

Prenesene naloge Vlada je že sprejela sklep, da bo na novoustanovljene pokrajine prenesla za približno 1,2 milijarde evrov nalog. Z ministrstev v ožjem smislu naj bi se na pokrajinsko raven skupaj z nalogami in s finančnimi sredstvi preneslo približno 400 delovnih mest. Pri upoštevanju dislociranih enot, na primer centrov za socialno delo in zavodov za zaposlovanje, pa bi šlo za dobrih 4 tisoč delovnih mest. Med tistimi, kjer je prenos na pokrajine predviden v največjem obsegu, sta resor za šolstvo in šport ter promet, med ministrstvi pa ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve ter služba vlade za lokalno samoupravo.

Tehnični zakon Zdaj se koalicijski partnerji in poslanci v državnem zboru ukvarjajo z ustreznimi zakonodajo, veliko poudarka je tudi na pripravi t. i. tehničnega zakona, ki nadgrajuje sveženj pokrajinske zakonodaje s področno zakonodajo. V t. i. tehničnem zakonu bodo namreč določeni postopki izvedbe, kar pomeni spremembo približno 50 področnih zakonov. Ob tem dodajmo, da je resorni minister Ivan Žagar dejal, da je medresorsko usklajevanje glede tehničnega zakona praktično končano, zakon je v tem smislu zrel za vladni postopek, zakonodaja pa je bila že predstavljena vsem političnim skupinam.

Parlamentarni zapleti V parlamentu pa poslanci drugič obravnavajo prve tri pokrajinske zakone, a se pri tem zapleta. Tako je parlamentarni odbor za lokalno samoupravo in regionalni razvoj začel druge obravnave temeljnega svežnja treh pokrajinskih zakonov prestavil za nekaj dni. V tem času bo minister za lokalno samoupravo in regionalno politiko Ivan Žagar poslanskim skupinam na voljo za pojasnila. Nekajdnalni zamik je na seji predlagal minister sam, medtem ko sta Bojan Kontič (SD) in poslanska skupina LDS zahtevala umik obravnave zakonov o po-

krajinah, njihovem financiranju in o volitvah v pokrajinah vse dotlej, dokler ne bi imeli pred sabo celotnega svežnja pokrajinske zakonodaje. Njun predlog za umik so podprli tudi člani odbora iz vrst nepovezanih poslancev in SNS. Pri tem se opozicijski poslanci izgovarjajo, da pogrešajo konkretne finančne izračune in kadrovske projekcije, t. i. tehnični zakon o prenosu pristojnosti na pokrajine ter odločitev o številu pokrajin in njihovih območjih pa tudi zakon o volilnih enotah. Šele takrat naj bi bila po njihovem mnenju znana vsa potrebna dejstva, saj naj bi bili zakoni med seboj povezani. Ker drugih pripomb nimajo, zakonodaja pa je bila v parlamentu enkrat že na dnevnem redu in poslanci niso vložili dopolnil, čeprav jim je bila njihova vsebina znana, je na dlani, da gre samo za taktično zavlavljanje opozicije. To dokazujejo tudi besede ministra Žagarja, ki je prepričan, da obravnava svežnja pokrajinske zakonodaje poteka sočasno. T. i. tehnični zakon o prenosu pristojnosti na pokrajine je praktično končan, v minulih dneh je minister osnutek predstavljal tudi poslanskim skupinam. Prav tako je mogoče pogledati dokument o prenosu finančnih sredstev in kadrov na pokrajine, ki ga je sprejela vlada.

Po korakih Žagar pojasnjuje, da so na podlagi mnenj občinskih svetov pripravili predlog štirih različic določitve območij 14 pokrajin, medtem ko zakona o volilnih enotah ni mogoče pripraviti, dokler ta območja niso določena. Po njegovem prepričanju na eni seji ni mogoče sprejeti celotnega svežnja šestih zakonov. »Nič ni narobe, če gremo po korakih,« je denimo menil tudi Srečko Hvauc (SDS). Zaradi tega predlog za umik prvih treh vsebinskih zakonov s seje parlamentarnega odbora, dokler ne bi imeli na mizi celotnega svežnja pokrajinske zakonodaje, ni bil izglasovan. Skoraj brez glasu proti je nato obveljal ministrov predlog, da obravnavo preložijo za nekaj dni, in sicer predvsem zaradi želje poslancev po dodatnih pojasnilih in gradivih. Predsednik odbora Franc Jazbec (SDS) je napovedal, da bo sejo odbora sklical v roku največ 14 dni. ■

Predlog vlade in štiri različice predlaganih zemljevidov regij

Varianta 14/I.

Varianta 14/II.

Varianta 14/III.

Varianta 14/IV.

Stebrički stanovalcem Cankarjevega nabrežja onemogočajo dovoz do stanovanj.

»Blitzkrieg« v prestolnici

Peter Avsenik, foto: Gregor Pohleven

V uredništvo časopisa smo spet prejeli klic enega od obupanih stanovalcev Stare Ljubljane, ki žolčno nasprotuje novi prometni ureditvi v starem mestnem jedru, saj je ta mnogim stanovalcem praktično zaprla dovoz do stanovanj.

Vendar pa ni edini nezadovoljnež. Po njegovih besedah je nad potezami ljubljanskega župana Zorana Janškovića ogorčenih čedalje več meščanov. Zaradi kratenja njihovih temeljnih pravic so se pripravljene podati tudi na ulice. Pri tem je, kot pravijo, največja težava v tem, da se župan nedemokratičnosti, nepravilnosti in neprimernosti svojih dejanj sploh ne zaveda. Prebivalci Stare Ljubljane so v tem prepričanju čedalje enotnejši. Kot nam je dejal Peter Mezek, stanovalec, ki pod svojim stanovanjem na Cankarjevem nabrežju premore tudi ličen razstavni salon, je sodelujočih

pri nasprotovanju županovemu ravnanju že okoli 150, pri čemer z mnogimi, ki njihovo mnenje delijo, še niso vzpostavili stika.

Zapostavljeni del mesta Kot je prepričan Mezek, ki je po sili razmer postal tudi koordinator obupanih stanovalcev, so razmere resne. »K meni vsak dan prihajajo stanovalci tudi z drugih območij Ljubljane. V začetku še nismo vedeli, da nas je že precej poslalo pripombe in komentarje županu,« je dejal in dodal, da v mestni hiši očitno obstajajo višji interesi, ki želijo območje spremeniti v neke vrste lunapark. Seveda bi se dalo

ob primerni komunikaciji med županom in meščani poiskati drugačne rešitve. Ne glede na to, kakšne ukrepe želi uvesti mestna oblast, bi bilo do stanovalcev pošteno, da bi jih sprejemala v konsenzu z njimi. »Še posebej zato, ker smo bili v zadnjih letih priče temu, da se je pritisk na stanovalce iz leta v leto stopnjeval,« pravi naš sogovorec. Že iz časov pred sedanjim županom so namreč prebivalci imeli ogromno težav s hrupom. Tudi danes glede tega ni dosti drugače. V nočnih urah – vse tja do četrte zjutraj – se po ulicah zbirajo mladostniki, ki so v nekaterih primerih ne samo opiti in

glasni, ampak naj bi prihajalo tudi do prekučevanja z mamili. Da naslednji dan okolica ni onesnažena le s črepinjami, je stanovalec jasno, ko stopijo skozi vrata svojega stanovanja, saj marsikdaj močno zaudarja. »Če želi mestna oblast že biti tako neoliberalna, naj poskrbi za odškodnine. V Belgiji denimo država izplačuje ogromne odškodnine prebivalcem že samo zaradi tega, kar nad njimi letijo letala,« izpostavlja Mezek. Prebivalci Stare Ljubljane so bili torej zaradi določenih lobijev na mnogih področjih že v nedavni preteklosti deležni mačehovskega odnosa mestnih oblasti.

Sodelujočih pri nasprotovanju županovemu ravnanju je že okoli 150, pri čemer z mnogimi, ki njihovo mnenje delijo, še niso vzpostavili stika.

Težave s prevozi In očitno danes ni dosti drugače oziroma je še slabše. Sodu je izbil dno incident pred tednom dni, ko je bil mnogim stanovalcem dovoz do njihovih domov zaradi postavitve

Ljubljanski župan Zoran Janković

zapornih dviznih stebričkov preprosto onemogočen. Čeprav imajo dovolilnice za 24-urni dovoz do svojih stanovanj, ki so veljavne do konca letošnjega leta in so jih tudi plačali, jih policija ne brani. Njihov dovoz do stanovanj je omejen na jutranje ure (med sedmo in pol deseto), ko imajo dostavo tudi gostinci. Zaradi tega nastajajo v tem času »strahoviti zamaški«.

Vendar pa zamaški niso bistvena težava. Prevoz denimo starejših ljudi do njihovih stanovanj je od minule srede razen v jutranjih urah tako rekoč onemogočen, prav tako morebiten dovoz hrane in drugih življenjskih potrebščin ostarelim. V takšnih težavah se je znašel tudi Mezek, ki je minuli konec tedna na območju Šiške razstavljaval artikle iz svojega salona, pa jih je bil zaradi prometne ureditve prisiljen tja voziti v več etapah (in več dni). V tožbi, katere povzetek objavljamo v nadaljevanju, njeni podpisniki navedejo tudi primer hudega bolnika iz Stare Ljubljane, ki mu niso dali primerne in pravočasne medi-

cinske pomoči, ker zdravnik ni mogel z vozilom do njegove hiše. Stanovalci se dnevno srečujejo s težavami dovoza starejših in pomoči potrebnih ljudi, bolnih otrok in podobno, pri čemer je »splošno znano dejstvo, da so stanovalci Stare Ljubljane večino starejši ljudje, za katere je normalno, da jih svojci občasno peljejo na izlet ali drugam«. Denimo po nakupih, ki pa jih morajo po sprejetju novega režima – ne glede na to, koliko stvari kupijo – opraviti v pičlih dveh urah in pol (in še to zjutraj).

Le kakih dvajset metrov od mestne hiše pa se kljub vsem težavam z mestno prometno ureditvijo najde prostorno parkirno mesto za ljubljanskega župana.

Poseganje v intimo? Naš sogovorec je tudi prepričan, da župan za svoje posege na Stritarjevi ulici nima nobene pravne podlage. Proti županu je bila zato v zvezi s tem že vložena tožba z nujno začasno odredbo s strani skupine občanov, med katerimi je tudi nekaj znanih osebnosti. Mezek napoveduje tudi postavitev spletne strani in ustanovitev društva, ki bo zagovarjalo interese stanovalcev Stare Ljubljane. Doslej so se namreč pritoževali le stanovalci po njenih posameznih območjih (o enem smo v Demokraciji že pisali), zdaj pa se po Mezkovih besedah vse bolj povezujejo. »Župan očitno deluje po taktiki blitzkriega, podobno je naredil tudi z vrtičkarji,« pravi in doda, da župan medijem prodaja stališča, da je zadeva že končana, vendar še zdaleč ni tako. »Županu sem globoko hvaležen, da je do incidenta zdaj prišlo, ker je s tem sprožil, da smo se prebivalci Stare Ljubljane tako povezali med seboj, da si tega sploh ne predstavljajo,« še pravi Peter Mezek, ki ga še najbolj moti poseganje mestne oblasti v intimo stanovalcev.

Poleg omenjene tožbe se proti županu pripravljajo tudi tožbe zaradi padca vrednosti nepremičnin v starem mestnem jedru, ki je prav posledica njegovega zaprtja za promet. Kot je znano, so tožbo zaradi županovega čezmernega zadolževanja vložili tudi mestni svetniki SDS. **D**

Stanovalec Peter Mezek

Stanovalci vložili tožbo

V tožbi z dne 2. 10. 2007 s podpisi 24 stanovalcev je med drugim zapisano, da je tožena stranka (župan) svojo namero, da bi preprečil 24-urni dovoz stanovalcem, sicer sporočila, vendar pa to še ne pomeni, da je do tega ukrepa upravičena. Takšen poseg v aktu mestne oblasti po njihovem prepričanju nima pravne podlage, saj je odločitev o morebitni spremembi prometnega režima ali območij za pešce v izključni pristojnosti mestnega sveta, ki ga ta sprejme s posebnim odlokom, ta pa ni bil sprejet. Stanovalci so bili sicer seznanjeni z županovim predlogom teksta Odredbe o določitvi območij za pešce, ki bi ta območja razširila in ki je po mnenju županstva utemeljena z določili 99. člena Zakona o varnosti cestnega prometa. Ta predlog je bil po informacijah stanovalcev obravnavan na seji mestnega sveta 24. septembra, a v uradnem listu njegovo sprejetje ni bilo objavljeno. »Četudi bi takšno odredbo o razširitvi določenih območij za pešce mestni svet kot pristojni organ sprejel, pa to nikakor ne pomeni, da je tožena stranka upravičena poseči v posest tožnikov in jim preprečiti uveljavljanje pridobljene in priznane pravice do prevoza že do sedaj označenih območij za pešce,« v tožbi navajajo stanovalci. Tudi za motilno dejanje 3. oktobra (ko so postavili dvizne stebričke) tožena stranka ni imela nobene pravne podlage. In celo če bi bila predlagana odredba zakonsko neoporečno sprejeta, to v nobenem smislu ne more stanovalcem odvzeti pravice prevoza na teh območjih, saj je ta določena z Odredbo o prometni ureditvi iz leta 1992.

Odziv MOL na tožbo

Komentar tožbe, ki so jo stanovalci vložili na okrajno sodišče, prepuščamo za to pristojnim organom. Na vaše vprašanje o zapori 24-urnega dovoza pa lahko odgovorimo, da smo zaradi prenove Wolfove ulice s 3. septembrom 2007 mestno jedro zaprli za motorni promet in uvedli začasno spremenjen prometni režim po Adamič-Lundrovem nabrežju in Ciril-Metodovem trgu. Skladno z določili Odloka o cestnoprometni ureditvi lahko zaradi gradbenih del pristojni organ (v tem primeru Oddelek za gospodarske dejavnosti in promet MOL) omeji uporabo ceste, prepove promet posameznih vrst vozil ali promet v celoti, kar se je zgodilo v primeru Wolfove. Začasna odredba o zapori cest je uporabo Wolfove ceste v celoti omejila.

Služba za odnose z javnostmi pri MOL

Županov jekleni konjiček nedaleč od mestne hiše

Sporno Kapucinsko predmestje

Peter Avsenik, foto: Bor Slana

Na zadnji seji škofjeloškega občinskega sveta so svetniki potrdili lokacijski načrt, ki na mestu sedanje tržnice v Kapucinskem predmestju predvideva trgovski center. V civilnem odboru stanovalcev so nad njihovo odločitvijo ogorčeni.

Kot je zapisano v besedilu občinskega lokacijskega načrta, bi lahko območje Kapucinskega predmestja prenovili s celovito ureditvijo motornega prometa, prometa za pešce, zelenih površin, z odstranitvijo posameznih objektov in s pozidavo območij, ki sedaj niso dovolj pozidana.

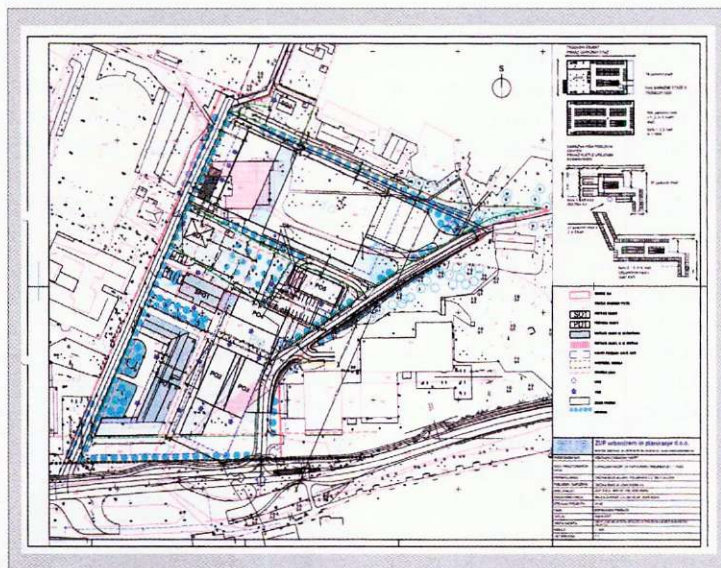
Jabolko spora Cesto, ki vodi v novejši del mesta, bi preuredili v dvosmerno, a šele ko bo končana tudi rekonstrukcija Kidričeve ceste. Šolska ulica, ki je danes odprta za promet, bi se uredila kot mestno sprehajališče z obojestranskim drevoredom ter bi bila namenjena povezavi starega mestnega jedra s stanovanjskimi območji in rekreacijskim zaledjem Kamitnika. V prvi vrsti bi bila namenjena pešcem in kolesarjem, motorni promet pa bil omogočen le stanovalcem in dostavnim vozilom.

Največ prahu med stanovalci v novejšem delu mesta dviguje predvideni trgovski center, ki bi obsegal moderno samopostrežno trgovino z lokali (vhod v center bi bil s Šolske ulice) in garažni del v štirih etažah. Mestnim svetnikom in županu Igorju Drakslerju občani najbolj zamerijo, da bi takšen objekt zrasel prav na obstoječi tržnici ne glede na to, da bi tudi nova različica urbanističnega načrta v pritličju trgovskega centra vsebovala novo nadomestno in tudi sorazmerno prostorno tržnico.

Za zdaj so sprejeli le lokacijski načrt za prenovitev novejšega mestnega jedra. Mateja Hafner Dolenc, ki vodi oddelek za okolje in prostor na občini Škofja Loka, pojasnjuje, da mora občina pred začetkom del pridobiti gradbeno dovoljenje, tako da trgovski center pred letom 2009 še ne bo zgrajen.

Škofjeloški občinski svetniki so potrdili lokacijski načrt.

Predvideno Kapucinsko predmestje 1

Bistveni cilj, ki ga želi občina z novim predlogom doseči, je po besedah župana in občinskih služb poživitev mestnega jedra.

Odpor stanovalcev In kaj pri občinskem predlogu najbolj moti stanovalce? Večkrat omenjajo, da so obstoječo tržnico

zgradili z lastnimi prispevki in so nanjo kot občani tudi zaradi tega navezani. Med drugim se sklicujejo na neusklajenost s cilji Strategije prostorskega razvoja Slovenije. Menijo namreč, da novi trgovski center ne bi izboljšal kakovosti bivalnega in delovnega okolja, ki ju strategi-

ja navaja kot temeljni razvojni zahtevi. Občani ne verjamejo, da bi trgovski center oživil mestno jedro, bojijo pa se povečanega prometa skozi mesto, pri čemer se sklicujejo na javnomnenjske raziskave. Civilni odbor je zbral tudi podpise več kot 700 obiskovalcev tržnice, ki nasprotujejo graditvi trgovskega centra, na okrogli mizi v začetku septembra pa so bili glede predvidene rešitve skeptični tudi arhitekti.

»Umestitev trgovskega centra med bloke se nam še vedno ne zdi primerna, hkrati pa nam ni všeč, da ne upoštevajo naših pripomb,« pravi Feri Horvat iz civilnega odbora in dodaja, da prebivalcem niti niso znane podrobnosti o podobi trgovskega centra in o tem, kdaj bi ga začeli graditi. Meščani bi namesto tega raje imeli park.

Bo župan ostal? Po naših virih se ureditev območja Kapucinsko predmestje 1 glede na hitrost delovanja škofjeloške občine utegne tudi v primeru soglasja občanov zavleči precej dlje kot do leta 2009. Sploh če pride do ponovitve volitev in nemara celo do spremembe na županskem položaju. Drakslerjev protikandidat Dušan Krajnik je namreč zaradi domnevnih nepravilnosti na županskih volitvah vložil pritožbo na ustavno sodišče, njegovo stališče do predvidenega novega lokacijskega načrta pa je nekoliko zadržano. Predlaga javni natečaj za pridobitev mnenja neodvisne strokovne institucije, ki bo izdelala strokovno podlago za obravnavo odloka o občinskem lokacijskem načrtu za Kapucinsko predmestje. Poleg tega bi se, če bi bil Krajnik v drugo izvoljen za župana, karte v občinskem svetu dodobra premešale. A o tem kdaj drugič. ■

Za čistejše izgorevanje

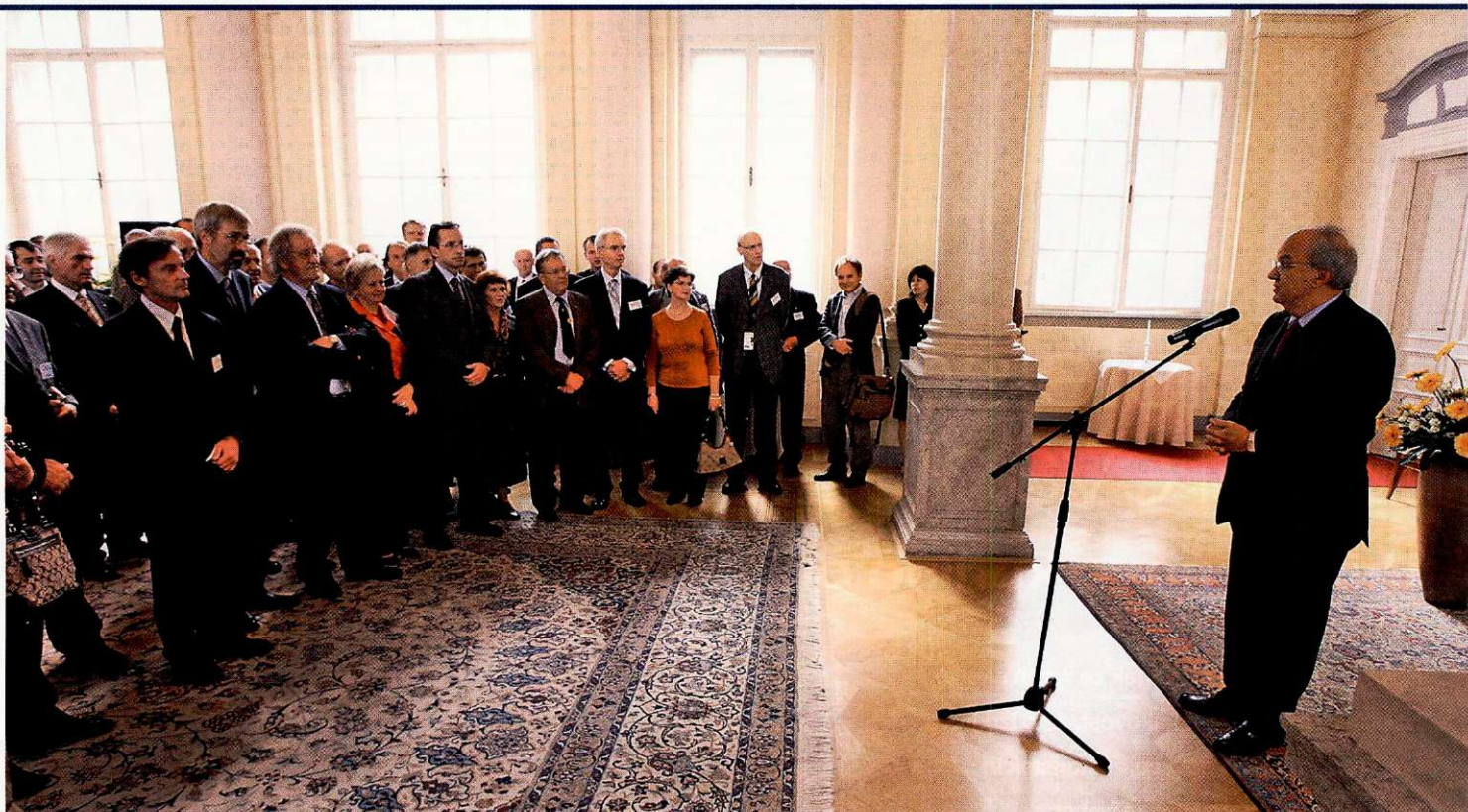
Prima - novo kurilno olje

Novo kurilno olje je prihranek za vas in okolje.
Izboljšali smo njegovo kakovost, zato izgoreva
bolj čisto, s tem pa povečuje izkoristek in
zaščito vašega ogrevalnega sistema.
Z njim boste prihranili tako pri vzdrževanju
naprav kot pri porabi goriva. Prima, kajne?

080 22 66

www.petrol.si/primakurilnoolje

PETROL

Znanstveniki in gospodarstveniki

Lucija Horvat, foto: Gregor Pohleven

Svetovni slovenski kongres je organiziral 5. konferenco slovenskih znanstvenikov in gospodarstvenikov iz sveta in Slovenije. Intelktualni potencial slovenskih rojakov v tujini je zelo pomemben za konkurenčni preboj Slovenije v svet.

Svetovni slovenski kongres pripravlja konference tudi na drugih področjih, kot so zdravstvo, glasba, arhitektura in gradbeništvo. Tokratna konferenca, razdeljena na sklope Raziškovalne politike in njihovo uresničevanje, Izkušnje slovenskih znanstvenikov v tujini, Prenos znanja in slovenske univerze, se je začela prejšnji četrtek s slovesnostjo in pozdravnim nagovorom predsednika Svetovnega slovenskega kongresa Borisa Pleskoviča, ki je rojake, ki živijo in delajo v tujini, nagovoril kot zaklad Slovenije. Ugotovil je, da je slovenska vlada prepoznala pomen povezovanja visokega šolstva in znanosti z gospodarstvom, ki je temelj za obstoj in blaginjo naroda; častni pokrovitelj konference je bil namreč predsednik vlade Janez Janša. Kot glavni problem slovenskega prostora Pleskovič prepozna premajhno gibiljivost

kadrov ter prešibko kroženje in povezovanje izobražencev in znanstvenikov.

Vračanje domov Stvari v znanosti in raziskovalni dejavnosti se premikajo veliko prepočasi, pravi Boris Pleskovič. Težave se najpogosteje pojavijo pri vračanju rojakov v domovino, saj ima Slovenija premalo odprt raziskovalni in visokošolski prostor. Pri reševanju tovrstnih težav bi morali slediti zgledu drugih držav, na primer Izraela in Hrvaške, ki jima je uspelo uspešne rojake privabiti nazaj v domovino s posebej urejenimi pogoji. SSK v prihodnje sicer načrtuje odpreti tudi spletni forum, ki bo povezoval slovenske znanstvenike, vendar ne bo mogel nadomestiti konferenc in srečanj v živo. Slovenci v domovini bi se morali zavedati, da imamo v tujini več kot pol milijona rojakov, med katerimi so

mnogi zelo uspešni znanstveniki, kar 550 jih ima doktorat znanosti, ter da v času globalizacije ni najpomembnejše sredstvo za razvoj kapital, ampak talenti.

Rojaki najboljši glasniki Po besedah predsednika Slovenske

akademije znanosti in umetnosti Boštjana Žekša so srečanja znanstvenikov iz domovine in tujine tako pomembna prav zato, ker lahko prav slednji s svojimi izkušnjami iz tujine veliko pripomorejo k odpravljanju težav Slovenije pri prilagajanju

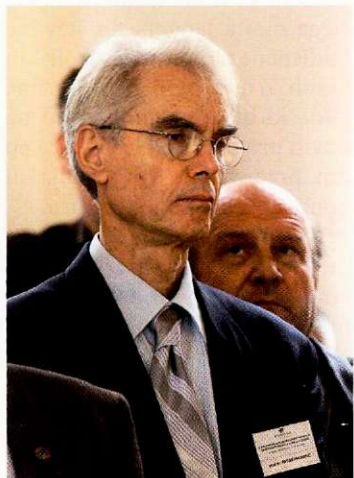
Boris Pleskovič, predsednik SSK

Ministrca Mojca Kucler Dolinar

na nove razmere ter povečano konkurenčnost znanstvenega in raziskovalnega prostora. Na tokratni konferenci navzoči rojaki so najboljši glasniki Slovenije v svetu, je dejala ministrica za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo Mojca Kucler Dolinar. Opozorila je še na prizadevanja EU pri vzpostavitvi skupnega raziskovalnega prostora. Dejala je, da se v slovenskih rojaki v tujini skriva izjemen kapital, kar je zapisano tudi v resoluciji o nacionalnem raziskovalnem in razvojnem programu za obdobje 2006–2010. Za človeške vire se med državami bje prava vojna, je dejal minister v službi vlade za razvoj Žiga Turk in opozoril, da Evropa na tem področju zaostaja za ZDA in azijskimi državami.

Bogat program V prvem sklopu konference, ki ga je vodil Dušan Povh, namenjena je bil raziskovalnim politikam in njihovem uresničevanju, so govorili o strategiji EU in politiki vlade RS na področju znanosti in tehnološkega razvoja ter o uresničevanju Nacionalnega raziskovalno-razvojnega programa (NRRP) 2006–2010, čemur je sledila okrogla miza z naslovom Kje so ovire za uresničevanje NRRP 2006–2010. V drugem sklopu konference, ki ga je vodil Anton Mavretič, profesor na Univerzi v Bostonu, je beseda tekla o izkušnjah slovenskih znanstvenikov v tujini. Predstavljena so bila raziskovalna dela slovenskih znanstvenikov v tujini in spletni forum

Anton Mavretič, Boston University, ZDA

SSK. Pod vodstvom Edvarda Kobala iz Slovenske znanstvene fundacije se je petek začel s tretjim sklopom konference, ki je bil namenjen temi prenosa znanja. Govorili so o sodelovanju med univerzami, inštituti in industrijo, o področjih, kjer ima Slovenija možnosti za tehnološki preboj, o prenosu znanja iz razvojno-raziskovalnih inštitucij v prakso ter o tem, kako lahko Slovenci po svetu pripomorejo k tehnološkemu preboju Slovenije. Sledila je okrogla miza z naslovom Kako spodbuditi razvojno raziskovalno delo v podjetjih.

Vladni palači Udeležence pete konference slovenskih znanstvenikov in gospodarstvenikov iz sveta in Slovenije je v petek v vladni palači namesto Janeza Janše sprejel Andrej Bajuk, ki se je spomnil na svojo izkušnjo, ko je po desetletjih življenja v tujini prvič obiskal Slovenijo in »občutil nekaj, česar ne moreš zanikati in je v tebi ali pa ni, in to je prepričanje: sem spadam, to je moje«. Dejal je še, da visoka gospodarska rast Slovenije v zadnjih petnajstih letih sloni na znanju in inovativnosti, vendar pa mora Slovenija narediti še veliko glede povezovanja gospodarstva in znanosti. Slovenija je za to ustrezne zakonske okvire v obliki davčnih olajšav na področju raziskovanja že podala, na potezi pa je zasebni kapital. Boris Pleskovič je opozoril na težave pri izvajanju sprejetih zakonov. Po njegovem mnenju je pomanjkljiva tudi zunanja evalvacija visokošolskih ustanov in raziskovalnih inštitutov. Rešitev je treba iskati v pripravi »boljših zakonov, ki niso pisani na kožo klijentele dveh največjih univerz, kjer se poskuša obdržati status quo«.

Četrti sklop Zadnji, četrti sklop letošnje konference slovenskih znanstvenikov in gospodarstvenikov iz sveta in Slovenije je vodil Danilo Zavrtanik, predstavnik Univerze v Novi Gorici. V uvodnem govoru je Romana Jordan Cizelj, poslanka evropskega parlamenta, dejala, da so izboljšave univerz prepovedana tema. Evropske univerze po

Tedenski utrip

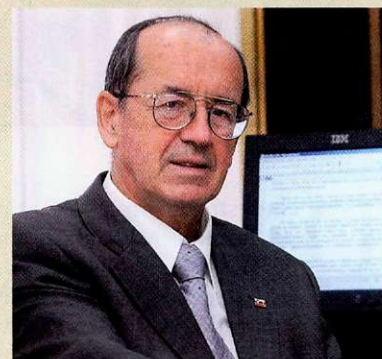
OBISK PRI PREDSEDNIŠKIH KANDIDATIH Predstavniki Narodnega sveta koroških Slovencev (NSKS) so se v četrtek, 4. oktobra, v Ljubljani srečali s predsedniškima kandidatoma Mitjo Gasparijem in Danilom Türkem, kmalu pa naj bi se srečali tudi z Lojzetom Peterletom. Gaspari je ob srečanju poudaril pomen ekonomske trdnosti manjšine, ki je zanesljiva podlaga njene politične in kulturne identitete, zaveda pa se ranljivosti slovenske manjšine. Danilo Türk je izpostavil predvsem pomen avstrijske državne pogodbe, zlasti njenega 7. člena. Po besedah predsednika NSKS Matevža Grilca

Predsednik NSKS Matevž Grilc

je srečanje s predsedniškimi kandidati potrebno, da predsedniške kandidate seznanijo s položajem Slovencev na avstrijskem Koroškem. Po njegovem mnenju ima predsednik države veliko moralno moč in obvezo, da se zavzame za ohranitev slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

CUKJATI NA MADŽARSKEM Predsednik državnega zbora France Cukjati se je v sredo, 3. oktobra, v Budimpešti sešel s predsednico madžarskega parlamenta Katalin Szili, nato pa ga je sprejel še madžarski predsednik Laszlo Solyom. Cukjati se je s Szilijevo med drugim pogovarjal o manjšinskih problemih, predvsem o finančni šibkosti slovenskih manjšinskih organizacij v Porabju ter o sedežu za slovensko manjšino v madžarskem parlamentu, ki ga Slovenci na Madžarskem še nimajo. V zvezi s tem naj bi bilo ustanovljeno tudi delovno telo, ki bo preučilo možnost zastopanja manjšin v parlamentu. Sziljeva je obljubila, da bo izpostavila problem financiranja slovenske manjšine ob sprejemanju proračuna. Cukjati se je srečal tudi s predstavniki slovenske manjšine v Porabju.

Predsednik DZ France Cukjati

šanghajski lestvici zaostajajo za ameriški. Vprašanje je sicer, ali je šanghajski lestvica res primerna za ocenjevanje evropskih univerz; zgovoren je že podatek, da so francoske univerze šele na 37. mestu, slovenske pa so se na tej lestvici uvrstile na približno 500. mesto. V kratkem naj bi zaživel tudi Evropski tehnološki inštitut z istoimensko blagovno znamko. V nadaljevanju so

govorili o kakovosti slovenskih univerz, o odprtosti za vključevanje Slovencev po svetu in predstavnikov gospodarstva v delo slovenskih univerz, o novih univerzah in njihovi konkurenci obstoječim univerzam ter o pomenu univerze za razvoj regije in države. Konferenca se je končala z okroglo mizo o tem, kakšne reforme potrebujejo slovenske univerze. **D**

Boj za demokracijo

Petra Janša, foto: Reuters

Svet so nedavno obkrožili posnetki množičnih protestov v Mjanmaru. Ulice Jangona je več dni preplavljalo 100.000 protestnikov, večinoma budističnih menihov. To je bil najmnožičnejši protest proti vojaškemu režimu po letu 1988.

Vodilno vlogo v protestih so minuli mesec prevzeli budistični menihi.

Demonstracije proti vojaški hunti v Mjanmaru, nekdanji Burmi, so se začele sredi letošnjega avgusta zaradi povišanih cen goriva in postajale čedalje bolj množične. Vodilno vlogo v protestih so minuli mesec prevzeli menihi, potem ko se jim vojaški režim ni opravičil zaradi grobega ravnanja z njimi med protesti 5. septembra v Pakokku. Protestniki so po izjavah prič vzklikali gesla, kot je: »Svoboda za Aung San Su Kji«. To je ime Nobelove nagajenke za mir, ki je že nekaj let v hišnem priporu. Vojska je po nekaj dneh s solzivcem, z gumijevkami in s streli zadušila proteste. Po navedbah vlade je bilo ubitih trinajst ljudi, med njimi japonski fotograf, 50-letni Kendži Nagai. Opozicijske skupine ocenjujejo, da je med protesti umrlo do 200 ljudi, okoli 6.000

pa naj bi jih bili aretirali, med njimi več tisoč menihov.

Nemogoče razmere Le vprašanje časa je bilo, kdaj bo mjanmarskemu ljudstvu prekipelo in se bo uprlo tiranskemu vladanju vojaške hunte, ki jo vodi 73-letni general Tan Šve. V državi vladajo nemogoče socialno-ekonomske razmere. Nekoč velika izvoznica riža kaže danes obubožan obraz. Povprečni letni dohodek na prebivalca je borih 175 ameriških dolarjev, kar je veliko manj kot v sosednjem Bangladešu. Zgovoren je podatek, da univerzitetno izobraženi učitelj zasluži 7 ameriških dolarjev mesečno. Propadli šolski in zdravstveni sistem je namenjen le tistim, ki ga plačajo, kar se posledično kaže v hitrem naraščanju števila obolenih za tuberkulozo, mala-

rijo, aids pa je v Mjanmaru že dobil razsežnosti epidemije.

Pravi kontrast tej podobi revščine je vladajoča hunta oziroma njen socialistični voditelj general Tan Šve, ki je nedavno svojevoljno preselil glavno mesto iz Jangona v džungelsko me-

Vojaško hunto vodi general Tan Šve.

sto Najpjitav in pri tem porabil nerazumno visoko vsoto denarja. Ogromno dolarjev, ki jih država dobi s prodajo zemeljskega plina in drugih naravnih virov sosednjim državam, predvsem gospodarsko hitro rastoči Kitajski, gre za plačevanje in vzdrževanje vojske, ki represivno vlada ljudstvu.

Menihi proti vojski Vojaška hunta je budistične menihe vselej obravnavala previdno in spoštljivo, zavedajoč se njihovega posebnega položaja in sposobnosti mobilizacije množic. Dolga leta je bilo videti, da bo med vojaško oblastjo in budisti nastalo stabilno razumevanje, če ne celo zaveznitvo za vzdrževanje miru in tradicije v družbi. Vendar pa so preteki dogodki pokazali, da ni tako. Na presenečenje vseh so se budistični menihi uprli, njihov protest pa je vojaška sila krvavo zatrla, vendar ne tako množično kot leta 1988, ko je v utišanju demonstracij umrlo najmanj 3.000 ljudi.

Nedemokratičnost in represija državnih voditeljev sta se pokazali v naslednjih dneh, ko so oboroženi vojaki in policisti povsem obkolili središče največjega mesta Jangona in številne budistične samostane v okoliških krajih. Z ulic so pregnali številne ljudi, ki bi se utegnili zbrati na novih protestih. Oblasti so za 60 dni prepovedale zborovanja in ponoči uvedle policijsko uro.

Varnostne sile so v dneh po zatrtju demonstracij izvedle več racij, v katerih so aretirale več menihov in članov opozicijske Nacionalne zveze za demokracijo (NLD), ki jo vodi Nobelova nagajenka za mir Aung San Su Kji. Opazovalci se še vedno trudijo, da bi ugotovili, koliko ljudi je med nedavnimi

nemiri pristalo v zaporu. Tuji diplomati ocenjujejo, da je bilo aretiranih najmanj nekaj sto budističnih menihov in političnih aktivistov. Združenje za pomoč političnim zapornikom s sedežem na Tajskem (AAPP), ki že leta spremlja politične razmere v Mjanmaru, pa ocenjuje, da je bilo zaprtih do 1.500 ljudi. »Najmanj 85 protestnikov, 1.000 menihov ter med 300 in 400 študentov in aktivistov je bilo aretiranih,« so sporočili iz AAPP. Tudi druge organizacije govorijo o podobnih številkah.

Posredovanje ZN Posebni odposlanec ZN za Mjanmar Ibrahim Gambari se je med štiridnevno misijo v Mjanmaru končno sešel tudi z vodjo vladajoče vojaške hunte generalom Tan Švejem in drugimi visokimi predstavniki režima. V odročni prestolnici Najpjitav jim je izrazil ogorčenost mednarodne skupnosti zaradi nasilnega zatrtja miroljubnih protestov.

Gambari je nato odšel v Jangon, kjer se je v vladnih prostora-

čanic EU, tudi Slovenije. EU je pripravila osnutek resolucije, v kateri naj bi svet »ostro obsodil stalno nasilno zatiranje mirnih demonstracij v Mjanmaru« ter pozval k izpustitvi Aung San Su Kji in drugih političnih zapornikov. Zaveznica vojaške hunte Kitajska in članice sveta iz neuvrščenih držav so nato izrazile nasprotovanje osnutku resolucije in izpostavile nujnost dialoga z režimom.

EU sankcije za Mjanmar uveljavlja že od leta 1996, obnovi pa jih vsako leto. Sankcije vključujejo embargo na orožje, ustavitev obrambnega sodelovanja, številne omejevalne ukrepe na področju trgovine in vlaganj pa tudi prepoved izdajanja vizumov za EU visokim vojaškim in vladnim predstavnikom ter njihovim družinam. Sankcije ne vključujejo prepovedi človekoljubne pomoči.

Pogajanje hunte Zdi se, da se stanje v Mjanmaru po obisku posebnega odposlanca ZN premika s točke nič. Vodja mjanmarske hunte je v govoru

Težko življenje Mjanmarcev

ti z opozicijo. Če bo do srečanja dejansko prišlo, bo to prvo srečanje Su Kji jeve s kakim visokim predstavnikom hunte v zadnjih petih letih.

Pripravljenost generala na pogovore je sicer po pisanju ameriške tiskovne agencije AP presenetljiva, saj naj bi Tan Šve do Nobelove nagradenke čutil močan odpor in naj bi se razjezil že

vor povabila tudi visoko ameriško diplomatko, odpravnico poslov ameriškega veleposlaništva v Jangonu Shari Villarosa.

Na nadaljnji razplet bo treba počakati vsaj do prihodnjega meseca, saj naj bi Gambari izrazil željo po vrnitvi v Mjanmar pred začetkom vrha Združenja držav Jugovzhodne Azije (Asean), ki bo med 18. in 22. novembrom v Singapuru. Svojega odposlanca namerava v Mjanmar do takrat poslati tudi Asean, katerega članica je ta država.

Neznana ostaja usoda tisočih menihov, ki so vodili proteste, saj se večina samostanov v Jangonu zdi prazna, menihov pa ni videti niti na ulicah, zato ni jasno, ali so jih aretirali, ali so ranjeni ali pa so jih ubili. ■

Zaradi množičnih kršitev in teptanja človekovih pravic v Mjanmaru je prišel skrajni čas, da svetovna skupnost naredi konkretne korake.

rih dvakrat sešel z voditeljico opozicije Aung San Su Kji, ki je v zadnjih 18 letih že več kot enajst let preživela v hišnem priporu. Po navedbah AP 15-minutno drugo srečanje ni bilo napovedano, zato je vzbujalo upanje v morebiten uspeh Gambarijeve misije. Namen njegove misije je bil namreč prepričati vojaško hundo, da vzpostavi dialog za narodno spravo in demokratizacijo države.

Izredno zasedanje so sklicali tudi v EU, in sicer na zahtevo 18

na državni televiziji sporočil, da je pripravljen začeti neposredne pogovore o spravi z voditeljico prodemokratske opozicije Aung San Su Kji, a pod dvema pogoje: če se bo Su Kji jeva pred tem odpovedala svoji taktiki »konfrontacije« in če bodo zahodne države preklicale sankcije proti Mjanmaru.

Tan Šve naj bi poskušal s svojo ponudbo dokazati, da mjanmarske oblasti vendarle niso povsem toge in so pripravljene sodelova-

ob sami omembi njenega imena. Morebitne odprave hišnega pripora, v katerem Su Kji jeva živi že leta, general ni omenil.

Nacionalna liga za demokracijo (NLD), glavna opozicijska stranka v Mjanmaru, je v odgovor sporočila, da bo njena voditeljica Aung San Su Kji »v pozitivni luči« preučila ponudbo vodje vladajoče hunte generala Tan Šveja o neposrednih pogovorih glede sprave. Poleg tega je hunta nepričakovano na pogo-

Pogajanje Ibrahima Gambarija s Than Švejem

Nobelova nagradjenka za mir in prodemokratska voditeljica Aung San Su Kyi

FM 102.1
99.5
stereo
RDS
Radio VIVA
M.Sobota tel: 02/537-1949

Slave Klavora 1
9000 Murska Sobota
Slovenija
tel.: 02/537 1949
fax.: 02/537 1948
GSM: 041/34 66 46
GSM: 031/34 51 51
<http://www.radio-viva.com>
e-mail: viva@radio-viva.com

Dan enotnosti

V Nemčiji so 3. oktobra praznovali 17. obletnico združitve. Osrednje slovesnosti ob dnevu enotnosti se je udeležilo več deset tisoč ljudi, gostila pa jo je zvezna dežela Mecklenburg-Pomorjansko. Glavni govorniki so pozivali k nadaljevanju prizadevanj za združitve Nemcev. Slovesno je bilo tudi v Berlinu, kjer se je na koncertu ob Brandenburških vratih zbralo precej ljudi. Na slovesnosti v Schwerinu, glavnem mestu dežele Mecklenburg-Pomorjansko, je predsednik zveznega parlamenta Norbert Lammert poudaril, da so dosežki nemške združitve enotnost, pravičnost in svoboda. Harald Ringstorff pa je poudaril, da je vzhodu Nemčije uspel velik skok naprej. Nemčija je bila 3. oktobra 1990 po 41 letih vnovič združena, ta dan pa je postal državni praznik, dan nemške enotnosti. Na prvih svobodnih volitvah v vsenemški parlament po skoraj 58 letih je 2. decembra 1990 zmagala koalicija CDU/CSU, za prvega kanclerja združene Nemčije pa je bil izvoljen Helmut Kohl.

Pomilostitev Pakistanske oblasti bodo nekdanjo premierko Benazir Buto, ki že osem let živi v izgnanstvu v Veliki Britaniji in se namerava vrniti v Pakistan, oprostili obtožb zaradi korupcije, ustavili naj bi tudi vse sodne procese, ki tečejo proti njej. Ob tem se pojavljajo novice, naj bi oblasti v Pakistanu ne pomilostile le Butove, ampak naj bi ovrgle vse

obtožbe proti politikom, vložene pred letom 1999, ki doslej niso pripeljale do obsodbe. Butova je bila v Pakistanu obtožena, da si je v obdobju, ko je vodila vlado, nezakonito pridobila veliko imetje. Poleg tega je bila leta 2003 v Švici obsojena zaradi pranja denarja, zaradi česar bi morala pakistanski vladi plačati dobrih devet milijonov evrov, a so obsodbo kasneje ovrgli. Benazir Buto je bila predsednica pakistanske vlade med letoma 1988 in 1990 ter 1993 in 1996.

Kampanja Demokratska predsedniška kandidatka Hillary Clinton je za svojo predsedniško kampanjo v tretjem četrtletju letošnjega

leta zbrala 27 milijonov dolarjev, s čimer je za sedem milijonov dolarjev prekosila najbližjega demokratskega tekmeca, senatorja iz Illinoisa Baracka Obama. Demokratski kandidati letos zbirajo rekordne vsote denarja in so povsem zasenčili republikance.

Kazen za Viso Evropska komisija je podjetju Visa, ki izdaja pla-

čilne kartice, zaradi oviranja konkurence naprtila 10,2 milijona evrov kazni. Visa je namreč več kot šest let brez utemeljitve banki Morgan Stanley preprečevala pridobitev članstva v mreži Visa, s tem pa ji je posledično omejevala dostop do britanskega trga storitev s plačilnimi karticami. Ker je bilo njeno članstvo zavrženo, je banka o tem obvestila evropsko komisijo. Bruselj je takoj sprožil preiskavo. Septembra leta 2006 je Visa privolila v članstvo banke, zato je banka pritožbo pri komisiji umaknila. Evropska komisija je kljub temu presodila, da je šlo za več kot šest let omejevanja poslovne prakse, zato je podjetju naložila plačilo kazni.

TUJI TISK

Der Spiegel

Desničarji zadovoljnejši

Socialisti so večinoma manj zadovoljni z življenjem kot drugi. Tako kažejo tisoči izpolnjenih anket, ki so jih poslali v sedemdeset držav. Vide ti je, da se veselje do življenja kaže skozi politično orientacijo. Nemški socialdemokrati so že zdavnaj

pozabili, kaj je to sreča. Barometri javnega mnenja jim niso v pohvalo. Slaba volja nemških socialdemokratov ni naključje. Čim bolj je človek levo usmerjen, bolj je črnogled. Vse to je lahko povezano tudi z dohodki in materialnim stanjem. Preučili so materialne dejavnike, toda hipoteza je bila napačna. Pokazalo se je, da je nezadovoljstvo močno povezano z razumevanjem pravičnosti. To je subjektiven pogled na družbeni sistem. Socialna neenakost onesrečuje levičarje veliko bolj kot ljudi desnega prepričanja. Tudi če ima levičarsko misleči človek položaj v družbi in prebitek materialnih dobrin, vidi razliko med bogatimi in revnimi kot indikator tega, da družba, ki ga obdaja, ni pravična.

The Times

Srečen v službi

Biti srečen v službi je tako, kot bi iskali sveti gral, čeprav je v službi in življenju ta proces mogoče narediti bolj prijeten. Da bi se v službi počutili bolj srečne, je zelo dobro najti dejavnost, ki je prav za vas, ki vam ustreza – vendar to

ni vedno lahko. In celo če imate zanimivo službo, se kdaj počutite nesrečne. Očitno je najboljši način za izboljšanje razpoloženja na ves glas poslušati pesem ABBE Super Trouper. No, to ni edina možnost: na stvari glejte bolj široko, saj služba ni vse v vašem življenju. Zavedajte se, da je sreča dosegljiva, da ne zgrešimo izvirov sreče, ki jih imamo pred nosom. Glejte na dogajanje z drugega vidika, da vas ne bo zamorila vsakodnevna rutina. Obkrožite se s srečnimi ljudmi – ali pa ljudi okoli sebe poskusite osrečiti. Sprijaznite se z resničnostjo in sprejmite možnosti, ki jih imate, ter vanje maksimalno veliko vlagajte.

Okradena Italijansko igralko in pevko Milvo (68) so ponoči napadli in okradli v njenem stanovanju v Milanu. Pevka je bila v

šoku, zato je odpovedala nastop v nemškem teatru Berliner Ensemble, kjer bi morala nastopiti čez dva dni.

Ogrlica z biseri Bisere, ki jih je Marie Antoinette dala britanski grofici v varstvo, potem ko so kraljico med francosko revolucijo zaprli v ječo, bo mogoče kupiti na dražbi. Na decembrski dražbi naj bi biseri, sedaj del ogrlice, ki vsebuje tudi rubine in diamante, dosegli vrednost od 350.000 do 400.000 funtov

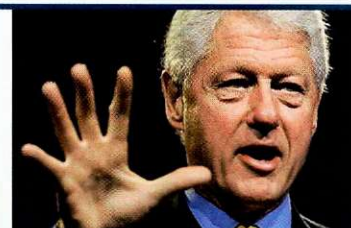

(493.000 do 564.000 evrov). Biseri, ki jih je Antoinette dala Elizabeth Leveson-Gower, ženi britanskega ambasadorja v Franciji, in grofici Sutherland, naj bi pomagali kraljici, če bi ji uspelo zbežati iz države. Toda kraljico je čakala drugačna usoda – obsodili so jo izdajstva in na smrt z giljotino leta 1793. Bisere so nato nanizali v ogrlico leta 1849, ko se je poročil vnuk lady Elizabeth, torej več kot 50 let po kraljicini smrti. V lasti družine Leveson-Gower so ostali več kot 200 let.

Predragi filmi Nemški filmar Wolfgang Petersen, ki živi v ZDA, predvideva, da bodo stroški produkcije hollywoodskih filmov še naprej rasli in bodo kmalu dosegli mejo 500 milijonov dolarjev. Njegov zadnji film Poseidon je pogoltnil približno 160 milijonov dolarjev oziroma 113 milijonov evrov. Njemu osebno je medtem postalo žal, da snema filme o katastrofah, saj kot prvi izmed njegovih številnih filmov ni postal finančna uspešnica.

Clinton Nekdanji ameriški predsednik Bill Clinton je predaval v Budimpešti, za nastop pa je prejel 90 odstotkov od 400.000 evrov, kolikor naj bi jih bili dobili s prodajo vstopnic. Nastopil je na gala večerji Srednjeevropskega poslovnega centra v hotelu Sofitel. Ob

tej priložnosti so pripravili tudi dobrodelno dražbo, na kateri so prodajali izvide Clintonove avtobiografije z njegovim podpisom. Za Clintonovo varnost je bilo poskrbljeno skoraj tako, kot je bilo v času njegovega predsedovanja med letoma 1993 in 2001. Varnostniki so nadzirali pripravo nje-

ve večerje, spremljali pa so ga tudi ves čas med njegovim bivanjem v madžarski prestolnici.

Nagrajena zakonca

Francoski predsedniški par, Nicolas in Cecilia Sarkozy, je bil med enodnevnim obiskom v Sofiji deležen posebne časti. Bolgarske oblasti so namreč francoskega predsednika in njegovo soprogo nagradile za njuno vlogo pri julijski izpustitvi bolgarskih zdravstvenih delavcev iz zapor v Libiji. V času obiska sta se francoska gosta srečala tudi z osvobojenimi bolgarskimi zdravstvenimi delavci. Pet bolgarskih medicinskih sester in palestinskega zdravnika, ki je dobil bolgarsko državljanstvo, so v Libiji aretirali leta 1999 in jih obtožili namerne okužbe okoli 400 otrok z virusom HIV. Sodišče jih je maja 2004 obsodilo na smrt, a so jo kasneje v Tripoliju spremenili v dosmrtno zaporno kazen, 24. julija letos pa je sledila izročitev obsojencev Bolgariji.

Vir: STA

TUJI TISK

Daily Telegraph

Zapornik

Velika Britanija je neuspešno poskušala osvoboditi Hesseja, potem ko je 30 let preživel v ječi zaradi vojnih zločinov – tako pričajo pred nedavnimi odkritimi dokumenti. Rusi Rudolfu Hesseju niso oprostili stvari, ki so jo imeli za dvojno

izdajstvo: poskusil je skleniti mir z Veliko Britanijo ne dolgo po napadu nacistov na Sovjetsko zvezo. Dokumenti, ki jih je objavil nacionalni arhiv, so iz let 1973–1974, ko je bil nekdanji pomočnik Hitlerja že osem let zadnji zapornik zveznega vojaškega zapor v Berlinu. Zapor so skupaj vodile Velika Britanija, Francija, ZDA in ZSSR. Leta 1974 so bili zavezniki pripravljeni izpustiti Hesseja pod nadzor, toda brez soglasja sovjetske strani so bili nemočni. Korespondenca med državami dokazuje, kako velike so bile skrbi zaradi njegovega zdravlja in kako žgoče je bilo vprašanje njegove osvoboditve. Za njegov nadzor so potrebovali 32 vojaških varnostnikov, 20 nadzornikov in štiri načelnike zapor.

El Pais

V kino marš!

Sto trideset tisoč vojakov poljske vojske si je moralo ogledati zadnji film A. vajde. Tako jim je ukazalo ministrstvo za obrambo. Film Katyn so si morali ogledati zaradi njegovih patriotskih in moralnih vrednot. »Vojaki bodo

morali film gledati v okviru prostega časa, namenjenega kulturi, ki je organiziran ob koncih tedna,« je dejal predstavnik za stike z javnostjo na ministrstvu za obrambo Jaroslav Ribak. Zagotovil je, da se ne boji kritike s strani opozicije ne glede na to, da na Poljskem s polno paro poteka kampanja pred volitvami, ki bodo 21. oktobra. »Danes imajo vojaki dostop do interneta in drugih informacijskih virov, zato nas nihče ne more obtoževati, da bi radi vplivali na njihov pogled na svet,« je dodal Ribak. »Vojaki bodo razumeli, kako pomembno je služiti v vojski in braniti domovino.«

INTERVJU

Barbara Brezigar

Tožilstvo redno ukrepa, ko pridobi relevantne podatke

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven

Zgeneralno državno tožilko Barbaro Brezigar smo se med drugim pogovarjali o stanju na področju preganjanja gospodarskega in klasičnega kriminala ter o nekaterih aktualnih temah, ki se tičejo tožilstva.

O kriminalu na gospodarskem področju se je v zadnjih letih zelo veliko govorilo, vsi pa vemo, da je bilo obtoženih za tovrstna kazniva dejanja zelo malo. Ali se na tem področju stvari spreminjajo in kako?

Glede gospodarskega kriminala je v javnosti res vtis, da je obtoženih malo. Veliko se piše o neuspehih, zelo malo ali pa nič o uspehih. Ne morem reči, da smo na tožilstvu z rezultati v celoti zadovoljni.

Vendar je treba povedati, da smo bili v preteklem letu ali dveh uspešni v kar nekaj primerih gospodarskega kriminala. Kolegi v Krškem so na primer dosegli pravnoomočno obsodbo vodilnega delavca Jutranjke, ki je nenamensko porabil več kot 700 tisoč evrov, ki jih je država družbi namenila za prestrukturiranje. Uspešni so bili mariborski tožilci v kar nekaj primerih davčnih utaj in med drugim lani dosegli pravnoomočno obsodbo na tri leta zopora zaradi davčne utaje. V razvpitem primeru se je lani s pravnoomočno sodbo in dveletno zaporno kaznijo končal postopek zaradi zlorabe položaja, zoper istega obdolženca pa je kar nekaj zadev še v preiskavi ali v fazi obtožnice. Naj omenim še dve zadevi, ki ju obravnava skupina državnih tožilcev za pregon organiziranega kriminala. Gre za primer Socius, kjer je od lanskega septembra na sodišču vložena zahteva za preiskavo zoper sedem obdolžencev in pet pravnih oseb zaradi zlorabe položaja. Drugi primer je letos poleti vložena zahteva za preiskavo zaradi zlorabe položaja zoper dve osebi v zadevi Stanovanjski sklad, ki je rezultat intenzivnega dela državnih tožilcev in policije v predkazenskem postopku, v katerega pa smo pritegnili tudi strokovnjaka ustrezne stroke. V Ljubljani imamo veliko število uvedenih kazenskih postopkov v primeru Zbiljskega gaja, Sicure, zoper nekdanjega sekretarja Rdečega križa, obtožbo zoper odgovorne v Komercialni banki Triglav ... Letos smo v

Mariboru dosegli pravnoomočno obsodbo zaradi kaznivega dejanja oškodovanja upnikov. Na podlagi naših obtožb so v Mariboru in Kopru postale pravnoomočne obsodbe zaradi poslovnih goljufij, kjer je šlo za oškodovanje v zneskih več kot 800 tisoč oziroma 900 tisoč evrov ... Za vsemi temi in še veliko drugimi zadevami je ogromno zavzetega tožilskega dela, študija, posvetovanja in sodelovanja z drugimi organi.

Kako pa je s pregonom drugih kaznivih dejanj?

Ko se kritizira delo državnih tožilcev, se pogosto pozablja uspešno delo na področju klasičnega kriminala. Gospodarski kriminal je hud kriminal, zahteven za preiskovanje in dokazovanje. Najhujša pa so prav gotovo kazniva dejanja umorov, spolnih zlorab otrok ... Na področju spolnih zlorab otrok nad delom kolegov okrožnih državnih tožilcev bedi vrhovna državna tožilka, ki skrbi za koordinacijo njihovega dela, kar je že dalo dobre rezultate. Zelo huda so kazniva dejanja na področju organizirane trgovine z mamili in na tem področju je državna tožilka skupine v letošnjem letu z dobro zastavljenim mednarodnim sodelovanjem z italijanskimi in švicarskimi tožilci ter Eurojustom pomagala pretrgati mednarodno mrežo trgovine s heroinom; rezultat tega je bila pravnoomočno uvedena preiskava, na območju teh držav pa je bilo zaseženih 140 kilogramov heroina. Drug primer dobrega dela je tudi v okviru skupine, ko je tožilka usmerjala predkazenski postopek in skupaj s policijo pripeljala zadevo do pravnoomočnega sklepa o uvedbi preiskave zoper aktivnega policista, ki je izdajal uradno tajnost, ko je nepoklicanim osebam izdajal podatke v zvezi s predkazenskimi postopki. Menim, da imamo kar nekaj zadev, pri katerih so tožilci pokazali zelo visoko stopnjo motiviranosti in resnega dela skupaj s policijo. Prepričana sem torej, da posploševanje, da se stvari ne premikajo, ni odraz realnega stanja.

V državi je ustvarjen vtis, da za kazniva dejanja odgovarjajo le »kurji tatovi«, pravi kriminalci pa se izmuznejo. Kakšno je vaše

stališče do teh, morebiti res posplošenih trditev? Ali se stvari spreminjajo?

Glede na to, kar sem že povedala, je očitno, da to ne drži povsem. Vtisi so že po svoji naravi površni. Ljudje radi posplošujemo vtise, med vtisom in realnostjo pa je vedno določen razkorak. Želela pa bi, da bi se tožilci intenzivneje ukvarjali z zahtevnimi oblikami kriminala. Temu namenjam potrebno energijo in čas. Morate pa tudi vedeti, da državni tožilci delamo na podlagi veljavne zakonodaje, ki je bila pogosto tako pripravljena za tranzicijsko bogatenje, da je močno oteževala delo tožilcem. Bagatelni kriminal, ki sicer ni nepomemben, nam jemlje veliko časa, zato moramo to razmerje nekako uskladiti. Želim reči, da javno mnenje ni povsem zanesljiv kriterij uspešnosti tožilstva, čeprav sem prepričana, da ga ne gre zanemariti, saj tožilci obtožujemo v imenu države kot skupnosti, sodniki pa sodijo v imenu ljudstva.

V javnosti vseeno ostaja vtis, da se bo tisti, ki ima denar za drage odvetnike, na sodišču izvil, če tako rečem. Kakšno je vaše stališče do tega?

Ko je nasproti odvetniku tožilec, ki je dobro pripravljen, dejstvo, da ima obdolženec kvalitetno obrambo, ne bi smelo spremeniti rezultata.

S kakšnimi težavami se tožilci na splošno največ srečujejo pri svojem delu?

Tožilska funkcija je težka funkcija. Zahteva celega človeka tako na izobrazbeni kot na človeški ravni. Zaradi hudih pritiskov in velike izpostavljenosti je potrebna velika predanost poklicu. Zato se soočamo s problemom, kako zagotoviti dovolj dobrih kadrov. Morda je v tem naša največja težava.

Ali se vam zdi, da je poklic državni tožilec dovolj cenjen in dovolj plačan glede na zahtevnost dela?

Na splošno bi pri nas lahko rekli, da noben poklic v okviru državne uprave in njenih institucij ni cenjen, pa naj gre za tožilca, inšpektorja, sodnika, zdravnika. K temu so pripomogli tudi mediji. Ta erozija obstaja tudi v institucijah ►

► samih, saj niti državne institucije same sebe ne cenijo dovolj. Na trenutke je videti, da ni nobenega spoštovanja več. Kot da ne bi marali lastne države. Kar se pa plač tiče, ali ste že slišali koga, ki bi trdil, da ima visoko plačo?

Ali tožilci odhajajo v odvetniške vrste zaradi denarja, saj je delo odvetnikov bistveno bolj plačano?

Tudi to se dogaja, vendar mislim, da to pri nas ni resnejši problem. Obstajajo prehodi iz tožilskih vrst v odvetniške pa tudi obratno. Stvari so relativne, pri čemer je treba pogledati, kaj kateri poklic nosi s seboj, ni pomembna le višina plačila.

Na delo posebne skupine za preganjanje organiziranega kriminala je bilo v preteklih letih kar precej pripomb, po vašem prihodu je na tem področju prišlo do nekaterih sprememb. Kaj ste spremenili in kako skupina deluje danes?

Spremembe zakona o državnem tožilstvu v letu 2006 so omogočile, da se je skupina začela ukvarjati z zahtevnimi gospodarskimi primeri na način timskega dela in ob pomoči strokovnjakov z drugih področij. V začetku novembra bo začel delovati specializirani oddelk v okviru skupine za pregon organiziranega kriminala, ki se bo ukvarjal s pregonom storilcev kaznivih dejanj, ki imajo policijska pooblastila. To je prinesla zadnja sprememba zakonodaje. Gre za pomembno spremembo, saj bo preiskovanje kaznivih dejanj, ki jih storijo osebe s policijskimi pooblastili, v predkazenskem postopku s policije prešlo na tožilstvo. Tožilstvo bo tako postalo pristojno za preiskovanje v predkazenskem postopku. V specializiranem oddelku bodo zaposleni policisti, ki bodo v predkazenskem postopku sodelovanju s tožilci tega oddelka preiskovali sume kaznivih dejanj. To je velika sprememba, ki je za Vrhovno državno tožilstvo RS tudi z organizacijskega vidika precejšen zalogaj, ki ga brez predanosti mojih ožjih sodelavcev in sodelovanja predstavnikov ministrstva za obrambo, ministrstva za pravosodje, za no-

Kje bo imel oddelk sedež?

Oddelk bo deloval v okviru vrhovnega državnega tožilstva in v okviru skupine za pregon organiziranega kriminala, zaradi povečanega števila ljudi pa bodo preseljeni na novo lokacijo v Ljubljani.

Koliko ljudi pa bo v tem oddelku?

V tem oddelku je po predpisih mogoče zaposliti najmanj 2 tožilca in enega pomočnika tožilca ter 15 preiskovalcev. To bi moralo biti – vsaj po prvih ocenah glede na vloženo število ovadb – dovolj. V začetni fazi bomo zaposlili 10 policistov preiskovalcev. Ker pa gre za povsem nov oddelk, bomo tudi skozi prakso videli, ali so potrebne še kakšne spremembe.

Kakšno je sodelovanje tožilstva s policijo? Nekdaj je bilo na tem področju kar nekaj težav ...

Moram reči, da je sodelovanje iz dneva v dan boljše. Ne domišljam si, da problemov in konfliktov kdaj ne bo, ti bodo vedno obstajali, pomembno pa je, da jih rešujemo sproti. Je

Ne morem reči, da smo na tožilstvu z rezultati v celoti zadovoljni, je pa treba povedati, da smo bili uspešni v kar nekaj primerih gospodarskega kriminala.

tranje zadeve in za javno upravo ne bi zmogli. Prav zdaj smo v sklepnem delu tega projekta.

So bili to razpisi, prek katerih ste iskali tudi nekatere druge poklice, ne le pravnikov ...

To so bili razpisi za policiste, preiskovalce tega specializiranega oddelka, ki bodo različnih profilov. Odločanje o teh razpisih se končuje prav v teh dneh.

pa dejstvo, da se nekateri problemi s področja sodelovanja vlečejo že izpred devetdesetih let prejšnjega stoletja. Takšnih stvari preprosto ni mogoče hitro razrešiti. Vedno sem zagovarjala stališče, da je treba na obstoječe probleme opozarjati, kar smo dolgo časa tudi počeli. Zdaj je odziv tudi s policijske strani, tako da nastajajoče težave sproti rešujemo. Lahko rečem, da se je sodelovanje izboljšalo.

Veliko pa bo treba še narediti za kakovost dela v predkazenskem postopku.

Kakšno je vaše stališče do dela komisije za preprečevanje korupcije, ki jo vodi Drago Kos?

Nikakor se ne nameravam vtikati v delo drugih institucij te države. Vse institucije, ki so, spoštujem in priznam njihove pristojnosti.

V komisiji očitno ne mislijo tako, saj v zadnjem času javno komentirajo delo tožilstva ...

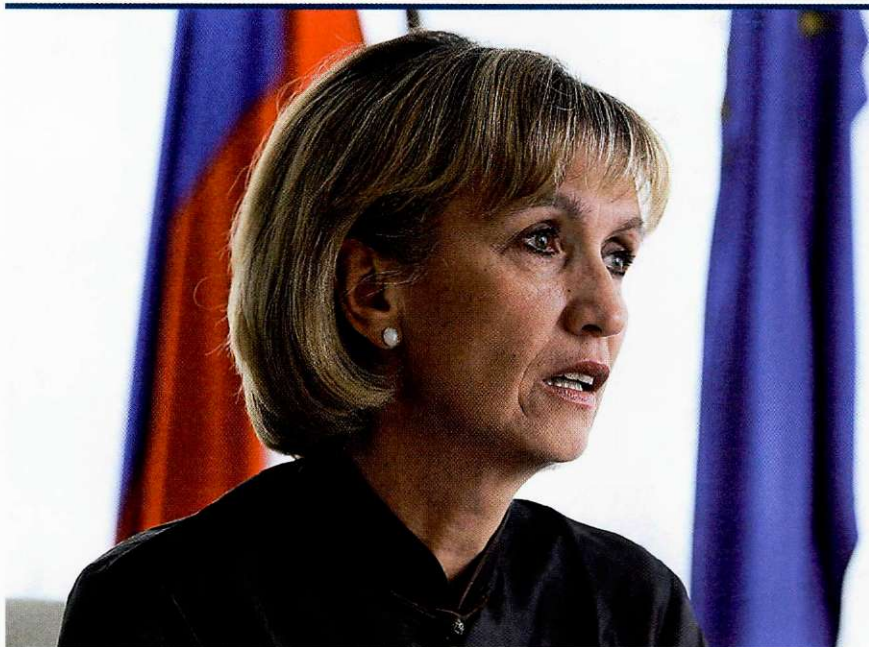
V zvezi s komisijo lahko rečem, da sem zelo odločno reagirala in tudi vedno bom, kadar bo šlo za nekaj, kar je zunaj pristojnosti, ki jih komisiji daje zakon. Zakonsko določene pristojnosti komisije v celoti spoštujem. Tako npr. komisiji poročamo o premoženjskem stanju, spremembah premoženjskega stanja in podobno. Ko pa gre za nadzor nad delom državnega tožilstva, je situacija drugačna. Zakon jasno določa, kdo lahko nadzira in ocenjuje delo državnega tožilstva. Mnenje pa ima seveda lahko vsak, kakršno pač ima. Vedno bom občutljiva na poskuse izvajanja nadzora nad delom državnih tožilcev zunaj zakonsko določenih okvirov.

Pripombe so imeli na vaše odločitve v zvezi z družino Strojano, na kar ste se tudi javno odzvali ...

V tej zadevi sem se v imenu državnotožilske organizacije odzvala zato, ker komisija nima pristojnosti nadzirati delo tožilstva in tožilcev. V tem delu je komisija presegla svoje pristojnosti, tožilstva pa seveda takšen nadzor in mnenje v ničemer ne zavezuje. Mislim, da bi bilo zelo narobe, če bi na podlagi zunanjih vplivov državni tožilci spreminjali svoje odločitve. Potem bi prešli iz strokovne v politično sfero, kar pa je za tožilca nedopustno.

Liberalna akademija vam je očitala, da so vaše strokovne odločitve politične, nanašalo pa se je na to, da ste mnenje komisije za preprečevanje korupcije razumeli in označili kot nedopusten nadzor nad delom tožilstva. Kako to komentirate?

Liberalna akademija in v njenem imenu dr. Štrajn je v svojem sporočilu za javnost v zvezi z ukrepanjem državnih tožilcev v zadevi družine Strojano zapisala kar nekaj nesmislov, podtikanj in trditev, ki so plod neznanja. Članom te akademije mirno dopuščam, da izražajo svoja stališča in mnenja, ki jih ima v demokratični družbi lahko vsak, rada pa bi opozorila, da člani te akademije pri svojih odločitvah niso vezani na zakon in ugotovljeno dejansko stanje. Nasprotno pa državni tožilci ne moremo svobodno podajati svojih mnenj, saj smo pri svojih odločitvah vezani na zakon in ugotovljeno dejansko stanje ter lahko ukrepamo le na podlagi tega. Državno tožilstvo je sporočilo svojo odločitev in razloge zanj, zato ni nobene potrebe več po nadaljnjem komuniciranju v tej zadevi, saj državno to-

Liberalna akademija je v zvezi z ukrepanjem državnih tožilcev v zadevi družine Strojan zapisala kar nekaj nesmislov, podtikanj in trditev, ki so plod neznanja.

žilstvo ne more polemizirati o svojih odločitvah. Glede na vrednostne ocene, ki jih je v svojem sporočilu na moj račun zapisala Liberalna akademija, pa naj povem, da odklanjam vse nalepke na moje ime in vse ocene mojega ravnanja, ki si jih je privoščil avtor teksta in ki jih osebno jemljem kot žaljivke, neprimerne za civilno združenje, ki se imenuje akademija. Kažejo na dobršno mero intelektualne nepoštenosti, saj podtikajo nekaj, kar se nikoli in v ničemer ni izkazalo niti za verjetno, kaj šele resnično. Na koncu sporočila je avtor zapisal, da bodo o tako izkrivljeni sliki dogajanj obvestili tuje institucije. Menim, da brez škode za državo to ne bo, so pa pri tem svojem početju popolnoma svobodni, da škodijo ali koristijo. To je njihova odločitev.

Kako sodelujete s t. i. protikorupcijsko komisijo in koliko ovadb so vam sporočili?

Sodelovanje seveda poteka, kadar je to potrebno. Dobili smo že sporočila in opozorila s strani komisije v zvezi s sumi kaznivih dejanj. Ta opozorila smo vedno vzeli resno in preiskovali stvari, ko je bila podlaga za to. Tudi mi smo komisijo zaprosili za podatke, ko smo ugotovili, da imajo potrebne podatke za kakšno zadevo, ki smo jo preiskovali. Komuniciranje torej poteka. Državno tožilstvo ima pač pravico pridobiti podatke o preiskovanih kazenskih zadevah od vsakogar in prav gotovo je protikorupcijska komisija tisti organ, ki ima lahko podatke, ki pri odločanju tožilstva lahko koristijo. V tem ne vidim nobenega problema. Podatka, koliko ovadb je komisija podala, pa nimam, ker tožilstvo ne vodi zadev

po imenih ovaditeljev, da bi vam lahko povedala število.

Če primerjate delo slovenskih tožilcev in zakonodajno ureditev z razvitimi državami EU, kakšne so razlike?

Razlike seveda so in so že tudi nekoliko zgodovinsko pogojene. Moram pa reči, da pri konkretnem sodelovanju med tujimi in našimi tožilstvi posebnih razlik med tožilci ne vidim. Veliko recimo sodelujemo z italijanskimi protimafijskimi tožilci, sodelovanje pa je izrazito dobro. Z njihove strani je delo naših tožilcev cenjeno, od njih pridobivamo tudi zelo veliko pomoči, saj imajo pomembne izkušnje pri pregonu vseh vrst organiziranega kriminala. Na tem nivoju so tožilci kar izenačeni, so pa seveda razlike, ki so zgodovinsko pogojene, in težava, da pri nas sistem še ni dokončno izoblikovan.

Kako pa sodelujete s tožilci v balkanskih državah?

Sodelovanje med našimi in hrvaškimi tožilci je zelo dobro. Naša skupina z njihovim Uskokom, ki je sogovornik na hrvaški strani, dobro sodeluje v konkretnih kazenskih zadevah. Sodelovanje z državnimi tožilci v drugih balkanskih državah je dobro. Tu veliko pomaga tudi mednarodno povezovanje prek Eurojusta. V Eurojustu imajo tiste države, ki še niso članice, tudi kontaktne točke, sodelovanje prek njih dobro poteka. Menim, da je to sodelovanje v primerjavi s sodelovanjem pred desetimi ali petnajstimi leti zdaj neprimerno boljše. Obstajajo neposredni stiki, izmenjava

informacij je hitrejša. Naša nacionalna predstavnica v Eurojustu Malči Gabrijelčič pri tem kakovostno opravlja svoje delo.

Prva slovenska predstavnica v Eurojustu ste bili vi. Vam torej to pomaga pri vašem delu?

Tudi to in dejstvo, da zdaj vodim tožilstvo v Sloveniji, je zelo pomembno pri izmenjavi informacij, ker se osebno poznamo. Tudi zaradi tega vsa dogovarjanja uspešno potekajo. Osebno poznam vse nacionalne predstavnike v Eurojustu in večino evropskih generalnih državnih tožilcev, moji kolegi pa imajo neposredne stike z evropskimi kolegi na svojem nivoju.

V preteklih dneh vam je Generalna policijska uprava poslala podatke v zvezi z izkopavanjem in raziskavo prikritih grobišč na Teznem pri Mariboru in drugod po Sloveniji, po nekaterih informacijah pa ste jih tudi že posredovali hrvaškemu državnemu tožilstvu. Koliko se tožilstvo ukvarja s temi grobišči?

Drži. Hrvaškemu generalnemu državnemu tožilcu Mladenu Bajicu sem že posredovala te podatke. Glede na zadnja odkritja pri sondažnih izkopih v Kidričevem (v neposredni bližini taborišča Sterntal je bilo odkrito večje število trupel) je državni tožilec na Ptuj predlagal sodišču, da že zahtevano preiskavo zaradi vojnega hudodelstva zoper civilno prebivalstvo dopolni z izkopom in pregledom teh trupel. Še eno nujno preiskovalno dejanje smo predlagali sodišču v Ljubljani v zvezi s posmrtnimi ostanki v grobišču Kren 2. Tožilstvo torej redno ukrepa, ko pridobi relevantne podatke.

Če sva že pri tem, ali se je v primeru Ribičič v zadnjih mesecih kaj spremenilo?

Na tožilstvu nimamo novih informacij. Jasno pa je, da je s kazensko-pravnega vidika na tem področju že veliko zamujenega. Čim bolj se čas odmika, težje je. Velika škoda je, da teh postopkov nismo speljali, ne glede na to, kakšen bi bil izid na sodišču. Pokazali smo, da svoje države nismo vzeli povsem resno. Če bi v sodnih postopkih ugotovili konkretno odgovornost, bi bile zadeve pravno rešene in se zdaj ne bi stalno vračali na te neraziskane zločine. Škoda.

Menite, da realno ni mogoče, da bi kdo za povojne poboje sploh odgovarjal?

Tega ne bi rekla, ker ti postopki ne zastarajo. Če se zberejo dokazi, bomo na tožilstvu zahtevali uvedbo postopka. To smo po zakonu in ustavi dolžni storiti. Zaradi čedalje večje odmaknjenosti pa je to čedalje večji problem. Tisti, zoper katere bi morali biti najprej uvedeni kazenski postopki in so najbolj odgovorni, so že pokojni in to stvari še dodatno otežuje. Ni bilo volje, da bi te stvari preiskali takrat, ko je bil čas za to. Z oddaljenostjo dogodkov pa se vse bolj kaže, da bo morala zgodovinska veda tudi brez sodnih postopkov večino stvari postaviti na svoje mesto. **D**

Župnijska cerkev sv. Vida

Preteklost Šentvida pri Ljubljani

V. M., foto: arhiv Demokracije

Župnija Šentvid je izdala zajeten zbornik *Župnija Šentvid nad Ljubljano skozi čas in prostor*. V njem je svoje prispevke objavilo kar 35 avtorjev, uredil pa ga je zgodovinar dr. Stane Granda.

Vsebinska zbornika, ki ima 662 strani velikega formata in še 32 strani barvnih prilog, je razdeljena na deset poglavij. V prvem poglavju *Okolišje in ljudje* je dr. Anton Ramovš predstavil geološke značilnosti šentviške prafare, Andreja Bečan geografski oris Šentvida, Marko Koračin lovstvo in divjad ter ribištvo in ribe v šentviški fari, dr. Jurij Šilc prebivalstvo šentviške župnije pred 250 leti, Fanči Šarf pa demografski razvoj v naseljih današnje župnije. Jože Arhar je predstavil štiri znane šentviške osebnosti: kleparja Antona Belca, pesnico Manico Koman, učiteljico Marijo Žirovnik in duhovnika Vinka Zaletela, Danijel Malenšek je predstavil svojega starega očeta Janeza Malenška, tovarnarja pohištva,

Ana Erman skladatelja, organista, pevovodjo in pevca Franca Briclja, dr. France Vrevc pa šentviškega znameniteža Franceta Jamo.

Iz starejše preteklosti V poglavju *Iz starejše preteklosti* najprej arheolog dr. Stane Gabrovce predstavi Šentvid pred prihodom Slovanov, naslov prispevka dr. Lilijane Žnidaršič Golec je *Iz življenja duhovnikov kapitelske župnije Šentvid do cesarja Jožefa II.*, dr. Jurija Šilca *Posest in podložniki predjožefinske župnije Št. Vid*, dr. Vasilij Melik piše o upravni preteklosti Šentvida, Jože Poje pa o najbolj znameniti šentviški osebnosti duhovniku in vsestranskem kulturniku, glasbeniku ter narodnem buditelju Blažu Potočniku (1799–1872).

Dr. Stane Granda je predstavil Janeza Severja (1794–1865) iz Vižmarij, člana prvega avstrijskega parlamenta, zatem pa še znameniti tabor, ki je bil 16. maja 1869 v Vižmarjah. Župnijsko cerkev sv. Vida, nato pa še podružnično cerkev sv. Jakoba v Stanežičah je predstavil Jan Pirnat, Tone Krampač pa popis cerkva in cerkvenih znamenitosti v župniji, kot jih je leta 1954 zapisal župnik Franc Jeglič. Jože Arhar piše o podobarstvu v Šentvidu sredi 19. stoletja, v posebnem prispevku pa še o restavriranju župnijske cerkve sv. Vida v drugi polovici 90. let. Restavriranje podružnične cerkve sv. Jakoba v Stanežičah v zadnjih 35 letih je predstavil Jože Perčič. O orglah v cerkvi sv. Vida piše dr. Edo Škulj, o or-

ganistih župnije Šentvid pa Jože Arhar, ki opiše tudi zvonove. Isti avtor osvetli sodelovanje Zavoda sv. Stanislava z župnijo Šentvid.

Šola in zločinec Začetke šentviškega šolstva predstavi mag. Stane Okoliš. Šentvid ima dve osnovni šoli. Medtem ko se je ena imenovala po komunističnem revolucionarju in partizanskem zločincu Alojzu Kebetu, vendar se danes imenuje Osnovna šola Šentvid, so drugo leta 1956 poimenovali po drugem komunističnem zločincu Francu Rozmanu Stanetu in tako se šola imenuje še danes, ko je Rozmanova zločinska dejavnost že javno znana. Robert A. Jernejčič je predstavil graditev Zavoda sv. Stanislava, Vida Šifrer pa šentviško gimnazijo.

O zdravstvu in zdravnikih v Šentvidu piše dr. France Vrevc. Gasilstvo je predstavil Janez Škrbinc.

V poglavju *Društveno in družabno življenje* najprej Jože Arhar piše o Mohorjevi družbi in mohorjanih v šentviški župniji, o društveni cerkveni dejavnosti piše Majda Rotar, o čitalništvu in knjižnicah Jože Arhar, isti avtor tudi o gledaliških igrah, o športu v Šentvidu pa Frane Erman.

Obrt in industrija Osmo poglavje je posvečeno predstavitvi obrti in industrije. Najprej dr. Stane Granda piše o obrti v Šentvidu v začetku 20. stoletja, Vilma Brodnik o lesnih obrtéh v Šentvidu in okolici s poudarkom na mizarstvu, Jože Arhar predstavi znamenito orglarstvo Jenko, Andrej Žnidaršič tovarno dekorativnih tkanin Stora, dr. France Vrevc modno trgovino Jožef Kette, delavnico poljedelskih strojev Anton Kremžar, livarno Pajk-Božič, tovarno Ivana Keršiča Jugoinodus, tovarno športnega orodja B. Kolb v Vižmarjih, Janez Smole in dr. France Vrevc livarno Franc Smole na Trati, Jože Arhar elektrarno Česenj na Brodu, Marjan in Marko Magister pa avtobusni promet Šentvid-Ljubljana.

Odkrito o zločinih Posebej zanimivi sta zadnji dve poglavji, saj so vsi trije uredniki zbornika poskrbeli, da je v šentviškem zborniku kakovostno prikazano tudi dogajanje med drugo svetovno vojno in komunistično revolucijo, čemur se mnogi podobni zborniki v zadnjih letih izogibajo. Verjetno zato, ker ne dobijo avtorjev, ki bi odkrito pisali o tej dobi, morda pa tudi zato, ker bi resnični pristop v negativni luči prikazal takšne pojave, kot so NOB, partizanstvo in komunizem. Šentviški zbornik to nazorno prikaže: t. i. partizanstvo in povojna komunistična oblast, ki je izšla iz njega, sta odgovorna, kot lahko obširno beremo v zborniku, za silno gorje ljudi.

Deveto poglavje *Še čutimo posledice* govori o strahotah obeh svetovnih vojn. Dr. Petra Svoljšak pod naslovom *Oglasil se je bojni rog* piše o prvi svetovni vojni v povezavi z območjem Šentvida. Jože Arhar je predstavil žrtve prve svetovne vojne. Nekaj posebnega

je prispevek zgodovinarja Jožeta Dežmana *Meje zgodovine 1941–1945 v občini Šentvid*, ki obsega kar 65 strani. Vendar vrednost Dežmanove raziskave ni samo v obsegu, ampak mnogo bolj v izjemni vsebini. Ta je seveda nad vse tragična, tisto, kar prispevek odlikuje, je avtorjev odnos do vseh pojavov medvojne in povojne dogajanja na obravnavanem območju. V prvem delu je prikazal okupacijo leta 1941 in hude posledice razmejitve med nemškimi in italijanskimi zasedbenim območjem, ki sta prav pri Šentvidu med ljudi postavila mejo, ki jo je bilo težko, za mnoge nemogoče prečkati. Ker je en del župnije padel pod Italijane, so tam partizani pobijali ljudi že leta 1942. V nemškem delu pa se je komunistična revolucija razvijala »še« leta 1944.

Partizani so ugrabili in umorili mnoge ugledne Šentvidce. S številnimi razpredelnicami je Dežman natančno prikazal žrtve

vojne in revolucije. Tu velja dodati, da je bil Šentvid eden prvih krajev v Sloveniji, kjer so postavili župnijske spominske plošče, kar se je zgodilo že leta 1991. Za to ima največ zaslug zdravnik dr. France Vrevc, ki so mu partizani leta 1944 ugrabili očeta, potem pa ga umorili pri Osolniku nad Škofjo Loko. Na koncu prispevka je Dežman objavil natančen seznam žrtev vojne in revolucije, zelo pregledno narejen po kategorijah žrtev.

Taborišče v Šentvidu Dežman je opisal tudi koncentracijsko taborišče v Škofjih zavodih, kjer so komunisti po vojni zaprli več tisoč ljudi, ki so tam doživljali peklenške razmere. Iz šentviškega taborišča so v smrt odpeljali več tisoč ljudi, najprej v bližnje Brezarjevo brezno pri Podutiku, potem pa v Kočevski rog.

Miloš Briški je prikazal pot prisilnega mobiliziranja v nemško vojsko na vzhodni fronti, Jože

Arhar pa na zahodni fronti. Arhar je raziskal tudi problematiko mobilizacije kmetov ob koncu vojne leta 1945. Dr. France Vrevc je opisal tragične usode ljudi, ki so jih med vojno umorili partizani, med drugimi njegovega očeta Franca Vrevca, ki so ga umorili maja 1944, brata Marka Vrevca, ki so ga ugrabili in umorili domači terenci, potem ko ga je Oznava avgusta 1945 izpustila iz šentviškega taborišča, opisan je partizanski umor Karla Erjavca, starega očeta sedanjega ministra Karla Erjavca, Mihaela Duhovnika, duhovnika Srečka Hutha, ki je bil pred vojno šentviški kaplan, Poldeta Komana, bratov Kregar, Vinka Štirna in Roka Polenška. Dr. Vrevc je objavil tudi seznam oseb, ki so jih med vojno umorili partizani, seznam pa je po vojni rabil oblastnikom pri zaplembi premoženja umorjenih.

Po vsebini nič manj grozljiv ni prispevek, ki ga podpisujeta Jože Arhar in dr. France Vrevc o povojnih zaplembah, podiranju kapel in verskih znamenj ter delovanju totalitarne režima. Na koncu je dr. Vrevc prikazal postavitev župnijskih spominskih plošč leta 1991, objavljenih pa je tudi nekaj spominskih utrinkov Marije Gros na začetek vojne in na čas po njej. Ker je na 662 straneh objavljenih zelo veliko fotografij, bi bil tisk zbornika na boljšem papirju ali v barvah zelo drag, zato so se uredniki odločili, da izbor barvnih fotografij dodajo na koncu knjige.

Delež Jožeta Arharja Iz navedenega se vidi, da je izjemno delo opravil domačin Jože Arhar, eden od treh sourednikov zbornika (poleg njega še dr. Stane Granda in dr. France Vrevc), ki je raziskal številne teme in življenja mnogih osebnosti iz šentviške zgodovine. Kot je na predstavitvi zbornika dejal predsednik državnega zbora France Cukjati, šentviški zbornik ni le pomemben in zanimiv za domačine, ampak tudi za vse Slovence, ki jih zanima naša preteklost.

Albin Kolb in talci Naj navedemo odlomek iz prispevka zgodovinarja Jožeta Dežmana o medvojnem in povojnem dogajanju v Šentvidu.

Za pokopališčem v Šentvidu je grobišče umorjenih po vojni.

Plošča na pokopališkem zidu govori o grobišču.

Škofovi zavodi v Šentvidu

► Vse več je podatkov, ki govorijo o tem, da je odporiško delovanje, ki ga je vodila KP, odločilno podpiralo tudi meščanstvo: gospodarstveniki, intelektualci, uradniki ... To dokazuje, kako velika je bila nacionalistična mobilizacija in radikalizacija Slovencev pred drugo svetovno vojno, kako so v italijanskem in germanskem nacionalističnem ekspanzionizmu videli grožnjo, ki se ji je treba za vsako ceno upreti. Partijsko zgodovinopisje je tradicijo meščanskega upora proti fašizmu seveda zanikalo, kolikor se je dalo, vendar pa noveše raziskave kažejo na bogato razvejeno slovensko odporiško tradicijo proti Italiji in Nemčiji. Ta uporniški veter je z ostrino svoje akcije med drugo svetovno vojno v dobršni meri ujela v svoja jadra KP. Prav srednji sloji so partizanskemu gibanju dajali tako usposobljene ljudi kot denar in vse drugo, kar je bilo potrebno za vzdrževanje političnega, vojaškega in terorističnega aparata. Tudi v Šentvidu je bilo tako.

Vendar komunisti niso bili praviljeni, da bi komurkoli razen komunistom dopustili vodilno vlogo v organizaciji upora proti okupatorju. To se je nazorno pokazalo, ko so nekateri gorenjski podjetniki skušali vplivati na politiko partizanskega gibanja. Tako je decembra 1942 prišlo do

samoinicativnega oblikovanja pokrajinskega odbora Osvobodilne fronte za Gorenjsko. Odbor je bil ustanovljen s sodelovanjem posameznih gospodarstvenikov in člana pokrajinskega komiteja Komunistične partije Slovenije (PK KPS) za Gorenjsko. Deloval je do jeseni 1943. Centralni komite KPS se ni strinjal z njegovo sestavo in usmeritvijo in ga ni nikoli priznal. Ker so bili njegovi člani iz razrednega stališča za KPS nezanesljivi zavezniki, sta si CK KPS in PK KPS prizadevala preprečiti njihovo avtonomno politično delovanje in jih omejiti na materialno in finančno podporo /.../

»Meščanski« odbor OF Med Kidričevim obiskom v Poljanski

dolini se je poverjenik IO OF Jože Sluga v Šentvidu in Medvodah dogovarjal o organiziranju OF z nekdanjimi svojimi sodelavci in lastniki podjetij, v katerih so bili zaposleni. Lastnik obrata športne opreme v Šentvidu Albin Kolb in solastnik tekstilne tovarne v Medvodah Ivan Miklavc sta v svojih obratih dopuščala in podpirala delovanje OF in pošiljala partizanom izdatno pomoč v blagu in denarju, hotela pa sta OF usmerjati in prevzeti njeno vodstvo. Po dogovoru z Jožetom Slugo je Ivan Miklavc pripravil predlog za ustanovitev glavnega odbora OF za Gorenjsko, ki naj bi imel stik samo s »centralno vlado v Ljubljani«, usmerjal pa naj bi dejavnost vseh odborov OF na Gorenjskem in prevzel ob »prevratu« vojaško in politično oblast. Po tem predlogu naj bi pokrajinskemu odboru OF predsedoval Ivan Miklavc-Žan, tudi Nace, vojaški referent Albin Kolb-Edvard naj bi pripravil vojsko za prevzem oblasti. Pokrajinski preskrbovalni referent naj bi bil ravnatelj tovarne Medič-Zankl v Domžalah Slavko Kvartič-Miran. Miklavc je v tisoč izvodih izdal *Baklo* kot glasilo Glavnega odbora OF za Gorenjsko. V odbor so povabili tudi parketarja Andreja Bertonclja.

Maks Krmelj je 31. januarja 1943 poslal k Miklavcu Oskarja Šavlija in še nekaj drugih akti-

vistov, da mu povedo, da niti IO OF niti gorenjski partizani ne priznavajo glavnega odbora za Gorenjsko, naj pa člani še podpišejo partizane. Miklavc je še skušal uveljaviti svoje predloge in jih je zato materialno podpiral.

Ko je šef gestapa Helmuth Rošumek po zaslišanju aretiranega Andreja Bertonclja zvedel, da imata s partizani stike tudi Albin Kolb in urednik *Bakle* Ivan Trampuž, ju je zaprl, nato pa iz begunjskih zaporov »velikodušno« izpustil z naročilom, naj vzpostavi stike med njim in gorenjskim pokrajinskim vodstvom NOB, pa tudi z IO OF. Prek njih je poskušal preprečiti partizanske napade, češ da z njimi partizani povzročajo streljanje talcev, hkrati pa je hotel zvedeti, kdo so člani OF, z izgovorom, da bo sam tako mogel preprečiti njihovo aretacijo ali posredovati za njihovo izpustitev iz zaporov.

Albin Kolb-Edvard je bil rojen 21. februarja 1903 v Polhovem Gradcu. Bil je lastnik podjetja za izdelavo smuči. V partizanskem gibanju je sodeloval od leta 1941. Sodeloval je z Miklavcem, lastnikom tekstilne tovarne v Medvodah, Flerin Francom iz Šentvida, z obveščevalcem (VDV) Barom iz Poljanske doline in drugimi. Vršil je nabiralne akcije za NOB in predvsem nabiral podpise posojila na OF. Bil je znan kot organizator obveščevalne in propagandne službe in organizator OF odborov. Aretirali so ga 8. februarja 1943 in za tri mesece zaprli v Begunje. Izpuščen je bil 18. maja 1943 po nalogu vodje gestapa na Bledu Helmuta Rozumeka. Za Kolba je na prošnjo žene Justine posredovala Rozumekova ljubica Olga Bohinc. Znova je bil aretiran 5. novembra 1943 in poslan v koncentracijsko taborišče Mauthausen. Žena Justina je prek Alberta Bildsteina, ki ga je kot vodjo avstrijske smučarske ekipe spoznala v Planici, še enkrat posredovala. Bildstein je pri Rozumeku videl poročila Gucka, vodje gestapovske kaznilnice v Begunjah, ki jih je ta pošiljal Kolbu. Sklepala je, da je bil v partizanskem štabu izdajalec. Kolb je pred aretacijo, ki je bila v petek, 5. novembra 1943, dobil partizanski mobilizacijski poziv in je nameraval naslednji dan v partizane.

Kolba so iz Mauthausna z osmimi sotaboriščniki pripeljali nazaj v Begunje. Ustreljen je bil kot talec 31. januarja 1944 v Šentvidu.

Sto tisoč mark Miklavc, Kolb in drugi gospodarstveniki so parti-zansko gibanje izdatno podprli. Tako so v prvi polovici leta 1943 zbrali okoli 100.000 rajhsmark, poleti 1943 prispevali desetstiso-če pol papirja in drug material za tehniko, tiskali brošure. Albin Kolb, član odbora OF Medvo-de-Šentvid je bil član gorenjske delegacije na zboru odposlancev slovenskega naroda v Kočevju in bil tam izvoljen v slovensko dele-gacijo za drugo zasedanje Avno-ja. Vendar je v istem času njegovo življenje že viselo na nitki. Kolb se je 3. novembra 1943 z obširnimi pismom obrnil na Krmelja, ker je zvedel, da je v ljudski govorici postal narodni izdajalec in da naj bi ga spremljali trije likvidatorji. Zato je zahteval, da PK KPS uve-de proti njemu preiskavo in da se mu omogoči obramba ter da do razjasnitve v celoti prekinja z delom. Ob tem je pribil: »Jaz ne po-znam zahrbtnosti – povem, kar je prav, naravnost. Če ima kdo proti moji osebi kake pomisleke, bilo radi mojega dosedanjega družbenega položaja, ki pa sem si ga, to poudarjam izrecno – v teku 20 let ustvaril povsem sam z lastno pridnostjo, tedaj sem kakor vedno vsak trenotek pripravljen se umakniti in prepustiti mesto one-mu, ki se smatra bolj sposobnim.« Istočasno je pisal izredno kritično pismo o problematičnih pojavih v partizanski vojski in pri tem nave-del konkretne primere »podivja-nosti, pijančevanja, razpuščenosti, nestrokovnega vodenja« itd. Vna-prej je zavrnil morebitne očitke, da njegov kritičen pogled izhaja iz njegove pripadnosti imovitejšemu sloju. S tem v zvezi je zapisal: »Jaz ne delam razlike ne med delav-cem ne med kapitalistom, glavno je, da prizna program. Če je danes kapitalist, pa bo narod sklenil, da se take ljudi razlasti, se jih bo pač razlastilo, pa mirna Bosna«

Zakaj talci!? Krščansko in me-ščansko pojmovanje cene življe-nja in poštenosti v usodni igri med partijo in gestapom ni kaj dosti štel. Partijski in gestapovski

šahisti so igrali z glavami nesoje-nega Pokrajinskega odbora OF. Ko so jeseni 1943 ugotovili, da so njihove nakane razkrite, so svoje figure uničili. Nekaj ljudi okrog meščanskega Pokrajinskega od-bora OF je pobila partijska poli-tična policija, nekaj pa nacional-socialistična.

Življenje Albina Kolba je uga-snilo prav v Šentvidu. Tam je partijska politična policija 25. jan-uarja 1944 umorila inž. Lovren-ca Maurerja, nemškega župana v Šentvidu. V življenjepisu Jožeta Jame-Sineta, domačina iz Poljan, so zapisali, da je odšel v partizane pred vpoklicem v nemško vojsko 17. februarja 1943. Od jeseni 1943 je bil komandant »VOS grupe« Medvode. Po nalogu VOS je pri-šel 25. januarja 1944 v italijanski uniformi v Št. Vid in ob ¼ na 1. uro popoldne ustrelil na cesti pred Černetovo hišo župana, koroškega Nemca, ing. Maurerja, ko je šel iz urada na kosilo. Nanj je izstrelil 6 revolverskih strelcev, od katerih so štirje zadeli, in nato srečno po-begnil skozi Zaletelovo dvorišče in čez glavno cesto v gozd. Jama je pa-del 8. junija 1944 skupaj s Peršinom in Hafnerjem. K tej navedbi pa je Jaka Gaber iz Goričan pripisal: »Za Jama Jožeta-Sineta niso točni po-datki. Ni on likvidiral takratnega šentviškega župana ing. Maurerja 25. januarja 1944, ampak tov. Jeraj Peter iz Vodice, ki je bil član VOS grupe za Medvo – Šentvid. Ome-njeni je utonil pri graditvi mladins-ke proge Brčko-Banoviči. Te po-datke lahko potrdim povsod, ker sem bil sam navzoč.«

V maščevanje za Maurerjevo smrt so okupatorji v Šentvidu 31. januarja 1944 ustrelili petindvaj-set talcev.

Umor župana Maurerja je bil ena v dolgi vrsti partizanskih pro-vokacij, ki so praviloma izzvale si-lovito okupatorjevo maščevanje. To je bilo eno od dejanj skrajnega nasilja, nespametnega žrtvovanja človeških življenj, ki so jih Kolb in njegovi somišljeniki poskušali preprečiti. Vendar v času skrajno-sti za tako spoštovanje življenja ni bilo prostora. Tako Miklavc kot Kolb in še nekateri ljudje s kamniškega konca, ki so skušali omiliti morilski tok vojne, so bili ustrelje-ni kot talci v maščevanje za Mau-rerjevo smrt. ■

Župnijske spominske plošče

FESTIVAL

RITEM DUHA

20. oktober 2007 | ob 19.30
UŠC Leona Štuklja | Maribor

NASTOJAJOČI:
AVIZO | INGRID MÜLLER | JOHNNY BRAVO
NJEVOI OTROCI | NOVA ZAPOVED | ORANS
PETRA STOPAR | ROZALIJE | SKUPINA ODSEV
SKUPINA POT | TIANA | TRINITAS

www.ritemduha.net

RADIO OGNJIŠČE

SMC MARIBOR

Oče krščanskega socializma

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Janez Evangelist Krek je bil začetnik krščanskosocialnega gibanja na Slovenskem. Napadal je liberalni kapitalizem, strinjal pa se niti s socialno demokracijo. Želel je miren prestop iz kapitalističnega v delavcu prijaznejši sistem.

Janez Evangelist Krek

V teh dneh se spominjamo devetdesete obletnice smrti Janeza Evangelista Kreka. Krek je bil v svojem času ena najuglednejših osebnosti na Slovenskem. Predvsem je bil znan kot pobudnik slovenskega krščanskosocialnega gibanja. Bil je idejni pobudnik tega gibanja na naših tleh, poleg tega pa tudi nosilec krščanskosocialnega programa in hkrati njegov glavni organizator.

Krek se je uveljavil tudi kot teolog, časnikar, pisatelj pa tudi kot politik in gospodarstvenik.

Janez Evangelist Krek se je rodil 17. novembra 1865 pri Svetem Gregorju nad Sodražico. Njegov oče je bil vaški učitelj, vendar je umrl, ko je bil Janez še zelo majhen. Na pleča njegove matere je tako padla težka naloga, saj je morala sama preživljati sebe in šest otrok. Janezu je omogočila

šolanje, vendar je moral tudi sam prijeti za priložnostna dela, da si je lahko privoščil šolanje. Oče ob svoji smrti ni zapustil družini nikakršnih prihrankov. Osnovno šolanje je Krek končal v Ljubljani, kjer je nato obiskoval tudi srednjo šolo in bogoslovje.

Po uspešno sklenjenemu študiju bogoslovja in kmalu po posvetitvi v duhovniški stan so se Krekove možnosti za šolanje precej

izboljšale. Mladega, nadarjenega in marljivega duhovnika je njegov najvišji gospod, tedanji ljubljanski škof Jakob Missia, sklenil poslati na Dunaj na nadaljnje šolanje. Iz škofove skrinjice je prišlo tudi nekaj potrebnega denarja in tako je Krek leta 1892 na Dunaju opravil doktorat iz teologije.

Po uspešno končanem študiju je bil poklican nazaj na Kranjsko, kjer ga je škof imenoval za kaplana v Ribnici. Kmalu so ga premestili v Ljubljano, kjer je prevzel mesto stolnega vikarja v ljubljanski stolnici, začel pa je predavati tudi na teološki šoli oziroma v bogoslovnem semenišču. Predaval je fundamentalno teologijo in ostal na mestu predavatelja skoraj do svoje smrti.

Ideja krščanskega socializma

Med šolanjem na Dunaju se je začel bolj zanimati za novo idejo krščanskega socializma. Delavska gibanja so začela opozarjati na napake v kapitalističnem sistemu in mladi duhovnik se je strinjal, da sistem res ni brez napak. Cerkve se je začela resneje zanimati za socialne probleme, na katere so najbolj opozarjali socialni demokrati. V vrstah Rimskokatoliške cerkve pa so se nekateri duhovniki začeli zavzemati za novo obliko reševanja problemov. Niso mogli namreč kar ignorirati razvoja dogodkov, pri tem pa seveda tudi niso mogli dopustiti, da bi pobudo v svoje roke prevzeli socialni demokrati. Na prvem slovenskem katoliškem shodu, ki je potekal leta 1892, je bilo nakazanih že nekaj smernic za prihodnje oblikovanje krščanskosocialnega programa.

Krek je nekaj idej za gibanje prinesel z Dunaja, kjer je bilo tedaj že zelo močno krščanskosocialno gibanje Kurta Lueggerja, vendar je seveda moral te ideje prilagoditi lokalnim posebnostim. Veleme-

stni Dunaj in podeželska Kranjska pač nista bila eno in isto, tako da ena rešitev ni bila popolnoma ustrezna za vsako okolje.

Leta 1894 je Krek ustanovil Slovensko katoliško delavsko društvo. Vzporedno z njim je ustanovil tudi krščansosocialni list Glasnik in v njem objavljati svoje prispevke o socialnem stanju in načinih za njegovo izboljšanje. Z ustanovitvijo novega lista pri svojem časnikařtvu torej ni bil več popolnoma odvisen od osrednjega časnika Slovenec, kjer je objavljati svoje prve članke.

Deset let po ustanovitvi Glasnika je Krek ustanovil še časnik Naša moč. To je bilo pravo glasilo krščansosocialnih delavcev. Svoje spise pa je Krek objavljati tudi v revijah Katoliški obzornik ter Dom in svet. Poleg novinarskega dela se je lotil tudi pisanja knjig. Njegov prvenec je bila knjiga Črne bukve kmečkega stanu, s katero je opozarjal na probleme slovenskega podeželja, izšla pa je leta 1895. Že leta 1901 ji je sledila knjiga z naslovom Socializem, ki

je tako postala prvi slovenski socialni priročnik.

Krek je v svojih delih zagovarjal stališče, da se mora Rimskokatoliška cerkev postaviti v bran šibkejšim slojem prebivalstva. Zagovarjal je združništvo, ki naj bi v končni fazi uspelo zamenjati kapitalistični gospodarski sistem. Prav tako je zagovarjal socialno reformo, čeprav se je kljub navideznemu približevanju socialnim

V krščanskodelavski zvezi je delovalo več kot 460 društev s štirideset tisoč člani.

demokratom od njihovih stališč seveda distanciral. Po Krekovem mnenju je namreč kapitalizem enako zlo kot brezbožni komunizem, zato je odklanjal oba. Prav tako je odklanjal vsakršno nasilno obliko razrednega boja. Na krščanski podlagi naj bi se uveljavilo načelo solidarnosti vseh v državi in na takšnem načelu naj bi bile sestavljene tudi pogodbe med lastniki kapitala in delavci.

Nastajajo društva Na tako dobro postavljeno teoretično podlago je začel Krek nato zidati praktično delo, sprva z že omenjeno ustanovitvijo Slovenskega katoliškega delavskega društva. Temu so kasneje sledila še druga po mnogih krajih na Slovenskem. Krek je sklenil, da jih bo med seboj kar se da močno povezal, zato je vsa društva povezal v Slovensko krščansosocialno zvezo. Za teda-

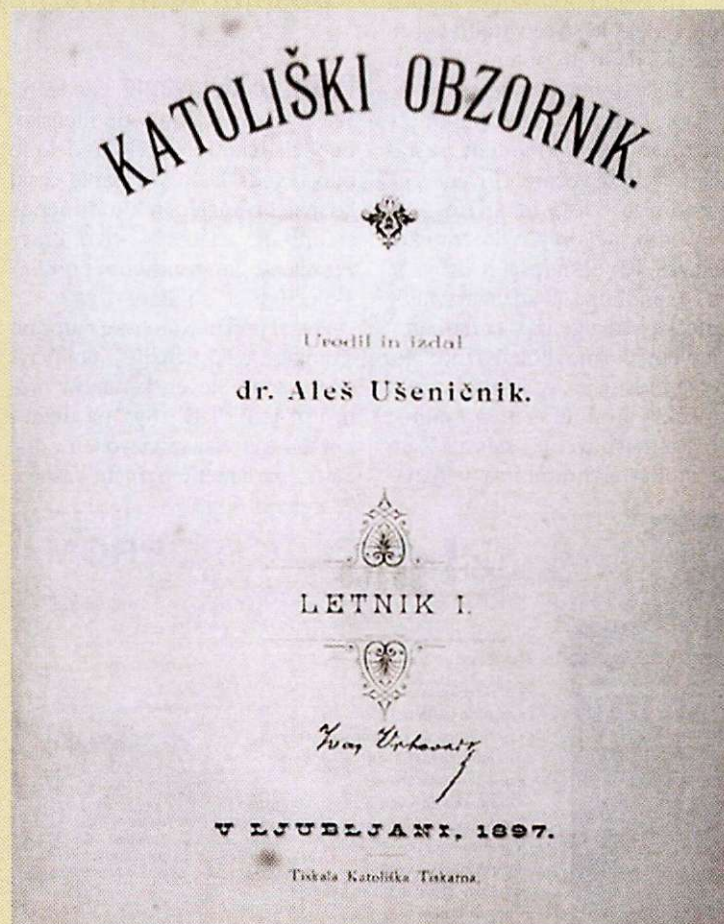
lavsko organizacijo. Tako je imela Slovenska ljudska stranka v svoji politični organizaciji močno t. i. levo krilo in s tem seveda veliko število delavskih glasov.

Poskus ustavitve izseljevanja

V okviru svojega delovanja je Janes E. Krek poskušal vplivati na izboljšanje delavskega položaja tudi s tem, da je ustanavljal različna druga društva, na primer stavbna, protialkoholna in podobna. Zavzemal se je tudi za izboljšanje razmer delavcev, ker se mu je zdelo, da vse preveč delavcev zaradi neurejenih razmer doma odhaja v tujino s trebuhom za kruhom. Glede na to, da so mnogi odšli za več let ali pa tudi za vedno, se mu je zdelo, da tako popolnoma po nepotrebnem odteka preveliko število mladih rojakov, ki bi lahko koristili slovenskemu razvoju, ne pa tujemu. Še posebno v primeru, ko so odhajale v tujino kar cele družine in so marsikdaj v novih krajih pozabile na svoje korenine. Krek je v ta namen obiskal več slovenskih izseljenskih kolonij po

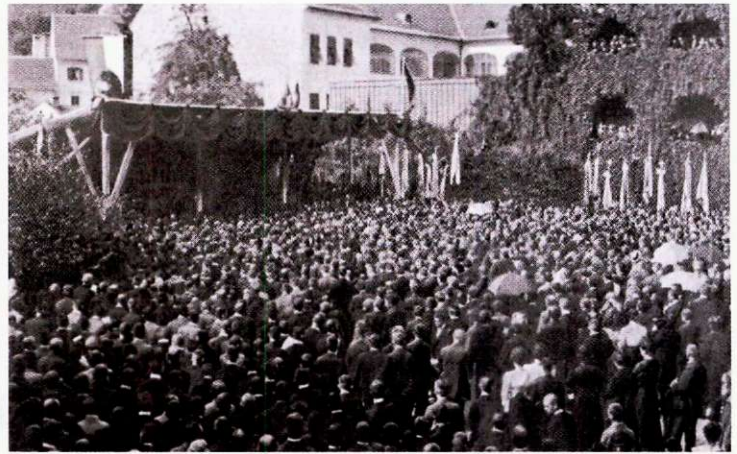
Krek je bil neizprosno nasprotnik liberalnega kapitalizma.

Svoje spise je Krek objavljati tudi v reviji Katoliški obzornik.

Krek je bil dolga leta poslanec v dunajskem državnem zboru.

Krek se je pogosto udeleževal velikih manifestacij (3. katoliški shod v Ljubljani).

► Evropi. Predvsem se je ustavil v izseljenjskih kolonijah, v katerih so živeli Slovenci, ki so garali v premogovnikih, največ v Nemčiji in Belgiji. Svoje rojake je Krek spodbujal k vrnitvi in k temu, naj ne pozabijo svojega rodnega jezika, če se že ne nameravajo vrniti v domovino. Spodbujal jih je tudi, naj se čim bolj organizirajo ne le nacionalno, ampak tudi v delavske zveze, saj si bodo le tako lahko priborili svoje pravice in človeka dostojno življenje. Na teh svojih potovanjih je iskal dobre ideje, ki so se v tujini dobro obnesle, da bi jih potem ustrezno presadil v domače kraje.

Krek tudi ni pozabil na kmečko prebivalstvo, ki je tedaj sestavljalo veliko večino slovenskega narodnega telesa in živelo prav v takšnih socialnih razmerah kot delavci. Kmečko prebivalstvo je tako spodbujal k združevanju v kmečke zadruge in v ta namen v Ljubljani ustanovil zadržno šolo. Poleg zadrug je organiziral verigo kmečkih hranilnic in posojilnic po Raiffeisnovem sistemu. Zato se moderna hranilnica v dana-

šnji Sloveniji do nedavnega imenovala Krekova banka, svojemu praočetu v čast. Krekov sistem kmečkih in nabavnih zadrug ter hranilnic je imel tudi svojo krovno organizacijo, zadržno zvezo, ki je pred prvo svetovno vojno združevala okoli šeststo osemdeset zadržnih organizacij.

Janez Evangelist Krek je bil zelo dejaven pri ustanavljanju zadrug ter kmečkih posojilnic in hranilnic.

Politično delovanje Glede na vse svoje socialno, buditeljsko, publicistično in učiteljsko delo je bilo seveda le še vprašanje časa, kdaj se bo začel Krek tudi neposredno ukvarjati s politiko. Pravzaprav se je v aktivno politiko vključil dokaj zgodaj.

Postal je član Katoliške narodne stranke, najmočnejše politične skupine na Slovenskem. Na njeni listi je bil leta 1897 na državnoborskih volitvah izvoljen v dunajski parlament. Tri leta kasneje

pa je sklenil, da bi se za nekaj časa raje posvetil lokalnim temam in je nove volitve v državno zbornico izpustil. Namesto tega se je posvetil volitvam za kranjski deželni zbor. Izvoljen je bil leta 1901 in bil potem vse do svoje smrti član tega deželnega zbora. Bolj se je posvetil tudi notranji politiki in okviru

Z izbruhom prve svetovne vojne so prišla v ospredje tudi vprašanja, povezana z nacionalnostjo. Rečeno je že bilo, da je Krek poleg svojega socialnega programa vedno zagovarjal tudi nacionalne pravice Slovencev. V času svojega delovanja v državnem zboru se je tako poskušal povezati predvsem z južnoslovanskimi poslanci, da bi jim na takšen način uspelo preseči politično veliko močnejše nemške poslance.

Slabenje dvojne monarhije, ki je zaradi vojnih porazov čedalje bolj razpadala, je velik del, če ne celo vseh južnoslovanskih poslancev pripeljalo do mnenja, da bi bilo treba izkoristiti priložnost ter si izbojevati več političnih in narodnostnih pravic, kot so jih imeli do tedaj. Popolnega preloma s Habsburžani in preostalim delom cesarstva to mnenje ni zagovarjalo, vendar pa je bilo naklonjeno ideji o ustanovitvi južnoslovanske federalne enote, sicer še vedno pod habsburško cesarsko krono, vendar pa s široko avtonomijo. Krek je tako 21. maja 1917, po avdienci pri cesarju Karlu I., dal pobudo, naj južnoslovanski poslanci, člani Jugoslovanskega kluba, zapišejo svoje ideje o prihodnji ureditvi države. Dober teden dni kasneje je tako nastala majniška deklaracija. Krek se je zelo angažiral, da bi vse ideje iz deklaracije tudi v resnici zaživele.

A po sprejetju majniške deklaracije mu je ostalo le še malo časa, komaj slabega pol leta. Janez Evangelist Krek je 8. oktobra 1917 nenadoma umrl v Šentjanžu pri Sevnici. **D**

same stranke in postal leta 1902 njen podpredsednik. Prav Krek je dal leta 1905 predlog vodstvu stranke, da se iz Katoliške narodne stranke preimenuje v Slovensko ljudsko stranko. V okviru stranke je bil Krek potem eden njenih stebrov, še posebej zato, ker je bil vodja t. i. strankine leve. V okviru svoje stranke je prišel v spor s strankinim predsednikom Ivanom Šušteršičem, ki so mu nekateri ljudje v vrhu stranke očitali, da preveč avtokratsko vodi stranko. Krek se je z njimi strinjal in prevzel vlogo vodje znotrajstrankarske opozicije. Besni Šušteršič ga je hotel celo izključiti iz stranke, vendar se je moral sam umakniti, kajti Kreka je vzel v bran ljubljanski škof Bonaventura Jeglič.

Majniška deklaracija Krek se je po nekaj letih premora 1907 spet udeležil državnoborskih volitev in bil gladko izvoljen. V dunajskem parlamentu se je večinoma posvečal gospodarskim in socialnim vprašanjem, ki so bila ves čas njegova največja prioriteta.

ELEKTROPROM

Že 40 let z vami!

EVJ ELEKTROPROM d.o.o.
Loka pri Zagorju 22
1412 Kisovec
www.elektroprom.si

uprava 03-56-57-150
trgovina EVJ Center Kisovec
03-56-71-234
trgovina EVJ Trbovlje
05-90-23-203
storitve 03-56-57-150

- elektroinstalacije
- strojne instalacije
- projektiranje za področje strojnih in elektro instalacij
- geodetske storitve
- daljinsko ogrevanje z lesno biomasa
- kabelsko komunikacijski sistemi
- grafitne ščetke
- trgovine EVJ Center
- delovni stroji in nizke gradnje
- bar Sedmica

lokalna televizija ETV

http://etv.elektroprom.si
komerciala:
03-56-57-150
uredništvo:
03-56-57-177

www.modra-energija.si

Modri mislimo na jutri

**ZDAJ LAHKO TUDI VAŠE GOSPODINJSTVO
PRISPEVA K LEPŠI PRIHODNOSTI!**

Odločite se za nakup okolju prijazne električne energije iz obnovljivih virov slovenskih rek. Modro energijo pridobivamo v hidroelektrarnah, ki ne obremenjujejo okolja in tako prispevajo k ohranitvi narave in živalskih vrst.

**Pridružite se skupnosti,
ki aktivno skrbi za zdravo okolje!**

Mesečni strošek nakupa Modre energije je nizek
– predstavlja ceno ene skodelice kave.

doplačilo za Modro energijo
0,00417 € na kWh
1 SIT na kWh

 Modra energija
Obnovljivi viri sedanjosti in prihodnosti

hse

Več informacij pri vašem dobavitelju električne energije:

HSE 01 470 41 00

Elektro Ljubljana 01 430 42 70

Elektro Celje 03 420 10 00

Elektro Primorska 05 333 33 50

Elektro Gorenjska 04 208 32 32

Elektro Maribor 02 220 01 15

Kostanjevica na Krki

Petra Janša, foto: STO/ B. Bajželj, Bobo, S. Rožman, J. Skok

Kostanjevica na Krki leži na umetnem otoku, ki je nastal s prekopom meandra reke Krke v začetku 13. stoletja. Kraj leži na stičišču ravnega Krškega polja in dinarsko-kraškega sveta, na kar opozarja tudi **Kostanjeviška jama** v bližini. Značilnost kraja je mestni videz z dvema vzporednima ulicama, ki se končujeta s cerkvama na severni in južni strani otoka. Zaradi pogostih poplav se je mesteca oprijelo ime »dolenjske Benetke«.

Kostanjeviška preteklost Najstarejše sledove človekovega bivanja na območju kostanjeviške okolice predstavljata kamnita artefakta in prazgodovinski čoln. V bližini vasi Dobe so našli na deset žarnih grobov iz časa kulture žarnih grobišč. Halštatsko naselbino in gomilno grobišče so odkrili na hribu Bočje, na lokaciji Stari Grad. Izkopavanje v Sajevcah je v halštatskem gomilnem grobišču razkrilo moški grob z bojevniki predmeti in ženski grob z dragocenim zlatim diademom. Iz časa prihodov keltskih plemen so znane le poznolatenske najdbe s Starega Gradu. Številne so najdbe s konca zadnjega stoletja pred našim štetjem in začetka naše dobe, ko so prebivalci prešli pod rimsko oblast. Prvi prihod Slovanov pa potrjuje staroslovanski lonček, najden v Krki.

V pisnih virih je Kostanjevica prvič omenjena leta 1091, ko so bili njeni lastniki grofje Breže-Selški. Nasledili so jih koroški vojvode Spanheimi. Kostanjevica je postala gospodarsko, politično in versko središče njihove posesti ob spodnji Krki. Okoli leta 1215 je že imela svojo kovnico denarja, leta 1220 je omenjena kot sedež župnije. Leta 1234 ustanovljeni cistercijanski samostan naj bi utrdil oblast na novem ozemlju blizu meje s Hrvaško in Ogrsko. Kraj je 1249 omenjen kot trg in leta 1252 kot mesto, ki je imelo svoj pečat in grb. Prve zapisane mestne pravice je dobila Kostanjevica okoli leta 1307. Viri iz leta 1317 prvič omenjajo tri sodnike, 12 zaprisežencev mestnega sveta in skupnost meščanov. Do sredine 14. stoletja se je mesto hitro razvijalo, nato pa je začelo izgubljati pomen. Gradu, ki naj bi bil 1439 porušen v bojih med Celjskimi in Habsburžani, niso obnovili. V mestni grad so preuredili kar obstoječo mestno hišo in ta zgradba je ohranjena vse do danes. Proti koncu 15. stoletja je gospodarski pomen Kostanjevice močno upadel, k propadu mesta pa so močno pripomogli turški vpadi v 15. in 16. stoletju. Veliko škodo so mestu prizadeli Uskoki, požari, kuge, lakote in poplave. Kljub nazadovanju kraja se je zanj zavzela cesarica Marija Terezija in mu leta 1774 znova potrdila mestne pravice. Proti koncu 18. stoletja je mesto znova oživel.

Sredi 19. stoletja je v Kostanjevici delovala meščanska garda, nato požarna bramba in mestna godba. V začetku 20. stoletja so bili ustanovljeni Narodna č-

talnica, Telovadno društvo Sokol, nato še dve hranilnici in posojilnici. Šola se omenja leta 1789. Sedanje šolsko poslopje je bilo zgrajeno 1906, leta 1982 pa so k staremu prizidali novo šolsko poslopje.

Cerkvi na otoku Župnijska cerkev sv. Jakoba stoji na bregu umetnega otoka reke Krke. Cerkev najmanjšega slovenskega mesta dominira na severnem robu naselja in od daleč kaže baročno podobo čebulaste kape zvonika in dozidanih kapel. Zgrajena je bila pred letom 1220 in kasneje večkrat prezidana. Posebnost je stolp z romanskim pritličjem, gotskim telesom in rokokojsko streho. Na južni zunanji steni je freska sv. Krištofa, nastala okoli leta 1350. V notranjosti so pomembne slabo ohranjene slikarije iz okoli leta 1300 ter gotski slikariji iz druge polovice 15. stol. Glavni in stranski (južni) cerkveni portal sta naša najbolj kakovostna tovrstna spomenika. Sliki v stranskih oltarjih, Žalostna mati božja z Jezusom in Križev pot, ki so ju prenesli iz kostanjeviškega samostana, pripisujejo Metzingerjevemu krogu, leseni del renesančnega oltarja je iz prve polovice 18. stoletja. Cerkev je bila kasneje barokizirana.

Kostanjevica na Krki leži na umetnem otoku.

ski baročni samostan je sakralno funkcijo izgubil z jožefinsko odpravo leta 1786. Oltarje in drugo cerkveno opremo so raznesli ali razprodali. Samostan je počasi propadal. Leta 1942 je bil požgan. Po letu 1958 so vztrajno prenavljali trakt za traktom. Cerkev so rekonstruirali do leta 1971.

V obnovljenem vodnjaku na dvorišču znova žubori voda. Pred vhodom v samostan je tik ob parkirišču rekonstruiran še grajski mlin, ob vhodu med dvema valjastima stolpoma pa je na renesančnem zaključku naslikana replika uničene freske.

Galerija Božidarja Jakca Galerija je v prostorih nekdanjega cistercijskega samostana, v okviru katere se danes s stalnimi zbirkami predstavljajo slovenski umetniki Božidar Jakac, brata France in Tone Kralj, Jože Gorjup, France Gorše, Zoran Didek, Janez Boljka in Bogdan Borčić. Obiskovalci si lahko ogledajo še Pletersko zbirko starih mojstrov, ki je sicer last bližnje Kartuzije Pleterje. Začasne razstave potekajo v Lamutovem likovnem salonu, prostorih lapidarija in v nekdanji samostanski cerkvi, ki se kaže kot izjemen razstavni prostor, za katerega domači in tuji umetniki pripravljajo specifične razstavne projekte. Vrtove samostanskega kompleksa na poseben način zaznamujejo skulpture, ki od leta 1961 nastajajo v okviru mednarodnih kiparskih simpozijev Forma viva.

Tercialski most Posebno skrb so domačini vedno namenjali graditvi in vzdrževanju mostov. Zgrajeni so bili iz hrastovega lesa **Krakovskega gozda**, za vožnjo prek mostu so uporabniki plačevali mostnino. **Tercialski most**, imenovan tudi **most ljubezni**, povezuje kostanjeviški otok z desnim bregom reke Krke.

Zamisel za graditev tega mostu za pešce je nastala pri magistri Emiliji Fon, prve načrte zanj pa je naredil arhitekt Jože Plečnik.

Kot gozdarski strokovnjak in izumitelj je nekaj časa tu živel **Josef Ressel** (1793–1857), ki je na Krki pri Dobravi leta 1820 preizkušal **ladijski vijak**. V spomin na življenje in delo velikega moža, ki je priznanje za svoje številne dosežke dobil šele po smrti, so v **Tehniškem muzeju Slovenije v Bistri pri Vrhniki** pripravili občasno razstavo z naslovom **Josef Ressel - Od vijaka do junaka**, ki je na ogled do 3. decembra 2007. **D**

Na južni strani naselja, pri južnem mostu, zavetnik čolnarjev sv. Miklavž simbolno varuje dostop v mestno jedro. **Cerkev svetega Miklavža** je dragoceno arhitekturno in urbanistično dopolnilo naselja. Notranjščina prezbiterja je z biblijskimi motivi ustrezno strukturi gotskega prostora poslikal domačin **Jože Gorjup**. Tudi Križani v naravni velikosti je Gorjupovo delo.

Največji baročni samostan Cistercijski samostan so na zamočvirjeni ravnici blizu Krke postavili leta 1234. Najprej so zgradili triladijsko cerkev s prečno ladjo in ravno zaključenim kornim delom, znan kot bernardiški tloris. Ohranjene likovne značilnosti staro cerkev povezujejo s češko-ogrskim prostorom. Ladje so ob prezidavah v 15. stoletju na zahodni strani skrajšali, domnevno zaradi težav z nosilnostjo terena. Iz kapele je na tem mestu zrasel zvonik. Vhodni del so popolnoma predelali v 17. in sredi 18. stoletja, ko so ladje preobokali, skrili vegetabilno okrasje kapitelov pod plasti ometa, podaljšali kor ter postavili novo kulisno baročno vhodno pročelje. Samostanska poslopja so širili v 16. stoletju, ko so gradili nov križni hodnik. Večje prezidave so sledile sredi 18. stoletja. Postavili so obsežne zunanje bivalne trakte z razsežnimi arkadnimi hodniki, okrašenimi z odebeljenimi toskanskimi stebriči v dveh nadstropjih. Največji sloven-

V samostanu je galerija Božidarja Jakca.

Samostan je sakralno funkcijo izgubil leta 1786.

Arkade cistercijskega samostana

Lepote Kostanjeviške jame

Slikar Božidar Jakac

Domačin dr. Ivan Oražen

Močvirska logarica raste v Krakovskem gozdu.

Etnolog

1.

Slovenski etnografski muzej

Zbornik *Etnolog* praznuje častitljivo osemdesetletnico izhajanja. V zadnjem zvezku (16/2006) je v razdelku *Razprave* objavljenih osem prispevkov: *Kamni, ljudje in voli (?)*. Spomini na delo v nekaterih slovenskih kamnolomih mlinjskih kamnov (Inja Smerdel), *Baronica Maria Wambolt in zdravljenje prašičev na Dolenjskem s pomočjo homeopatije* (Nena Židov), *Primerno in lepo skozi bonton* (Janja Žagar), *»Sedanost«* v povojnih raziskavah oblačilne kulture na Slovenskem (Bojan Knific), *Aleksandrinke – življenje v Egiptu in doma* (Daša Koprivec), *Poetika krokodila* (Borut Telban), *Grozljivost in bečevost hudičeve demonstnosti*. Kako figuro hudiča interpretirajo ljudski pripovedniki (Tina Volarič), *Pričevanja o svetniških zavetništvih v Trubarjevem katekizmu iz leta 1575* (Gorazd Makarovič). O stalni razstavi Slovenskega etnografskega muzeja razmišlja šest avtorjev: *O nestalnosti stalnega na muzejskih razstavah* (Bojana Rogelj Škafar), *Kdo SEM? Nekaj misli ob stalni postavitvi v novih prostorih Slovenskega etnografskega muzeja* (Lidija Tavčar), *Kar seješ, to žanješ* (Brigita Rajšter), *Med začetkom in nadaljevanjem*. Prvi del stalne razstave Slovenskega etnografskega muzeja (Tatjana Dolžan Eržen), *Slovenski etnografski muzej med tradicijo in sodobnostjo* (Inga Miklavčič – Brezigar), *Avdiiovizualni kolaži na stalni razstavi Med naravo in kulturo* (Nadja Valentinčič Furlan).

Perpetuum mobile

Cankarjeva založba

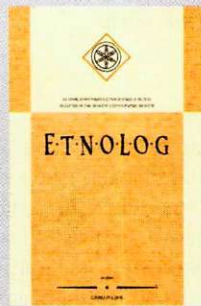
Knjiga zgodb prozaista Janeza Kajzerja *Perpetuum mobile* prinaša trinajst pripovedi o ljudeh »iztekajočega se časa«, ki jih pripovedovalec zaznava večinoma z naivnega gledišča otroka in odrasčajočega, dojem pa šele z vednostjo in razgledanostjo odraslega. Junaki posameznih zgodb se pojavljajo tudi kot stranski liki v drugih in tako dodatno vežejo pripoved v celoto. Prva zgodba se zgodi 9. marca 1945, ko Ljubljana doživi bombni napad (v spregi komunistov in zaveznikov), druge posegajo v različna časovna obdobja od konca 19. stoletja do današnjih dni. Ilustrirajo jih slikovna gradiva iz sočasnega časopisja, ki dodatno dopolnjujejo pisateljev zapis časa in dogajanja.

Iz reforme v reformo

2.

Fakulteta za družbene vede

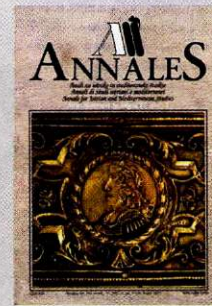
Knjigo *Iz reforme v reformo* sta napisala zgodovinar (Jože Princič) in ekonomist (Neven Borak), v njem pa obravnavata slovensko gospodarstvo v obdobju 1970–1991. Osrednji del knjige zajema čas od druge polovice šestdesetih let, v katerem je prišlo do dokončne

1.

2.

3.

4.

opustitve reformnih spogledovanj z možnostjo uvajanja tržnega in decentraliziranega gospodarstva, do začetka devetdesetih let oziroma do zaključka gospodarskega osamosvajanja Slovenije, ko se je v temeljih spremenil tudi značaj slovenskega gospodarstva. Avtorja se nista zadovoljila le z opisom temeljnih značilnosti gospodarskih gibanj, temveč sta jih, kolikor so jima dopuščali zgodovinski viri, tudi dokumentirala, razložila in ocenila.

Zgodovina za vse

Zgodovinsko društvo Celje

Prva številka revije *Zgodovina za vse* za leto 2007 prinaša osem zgodovinskih prispevkov: *Naravoslovno-matematična in glasbena dela jezuitov v Turjaški »knežji«* fidejkomisni knjižnici (Stanislav Južnič), *»Z nobenim delom se ne pečajo, le z lažnivo beračijo!«*. Odgon kot institucija odvracanja nezaželenih (Gorazd Stariha), *»Novovaška dogodka na Štajerskem«*. Ilustracije Gustava Jaroslava Schulza v Pavlihi (Damir Globočnik), *Slovaki: »najboljši Ogrci«* ali »svobodni narod«? Podoba Slovkov v madžarskem tisku v letih 1914–1918 (László Vörös), *Dr. Tomaž Furlan versus bela smrt*. Zdravnik, ki je pisal s klicaji! (Senta Jaunig), *Podoba ženske v slovenskem celovečernem filmu* (Mateja Erčulj), *Podoba telesa v luči predstave o smrti v času od 13. do 16. stoletja* (Tatjana Rozman), *Med slovenskim narodnim vprašanjem in Slovensko nacionalno zgodovino – komentarji k Slovenski novejši zgodovini* (Lev Centrih, Jernej Kosi).

Istrske študije

ZRS

Zbornik *Anali za istrske in mediteranske študije*, ki ga izdaja Založba Annales (Znanstveno-raziskovalno središče Koper), je v prvi številki letnika 17 (2007) objavila 14 prispevkov. Med njimi so: *Zdravje in bolezen v de Albertisovi knjigi o kugi* (Urška Železnik), *Apostolski vizitator Agostino Valier – pobudnik obnove kompleksa cerkve sv. Jurija v Piranu*. Interpretacija

historičnih virov kot izhodišče konservatorskih raziskav (Mojca Marjana Kovač), *Izbor vesti o Istri v slovenskem časopisu do leta 1880* (Branko Marušič), *Politika priseljevanja v Trstu v 18. stoletju* (Aleksej Kalc), *Anglo-ameriška poročila o delovanju OZNE v Julijski krajini in večjih italijanskih mestih od konca vojne do leta 1947* (Blaž Torkar), *Italijanske jezikovne prvine v spontanem govoru v Slovenski Istri* (Jana Volk), *O podrijetlu toponima »Umag«* (Ante Matan), *Sklanjatev in naglas samostalnikov a-jevske sklanjatve v govoru vasi Jevšček pri Livku nadiškega narečja slovenščine* (Matej Šekli), *O samostalnikih srednjega spola za osebe v slovenskem jeziku* (Ana Tominc), *O teritorialnosti v antropologiji, pa tudi geografiji* (Matej Vranješ).

Rudolf Maister

Založba Karantanija

S knjigo *General. Deset črtic o Rudolfu Maistru* poskuša Tone Partljič avstro-ogrskega majorja in kasnejšega generala Rudolfa Maistra skozi zgodbe iz njegovega življenja približati mladim bralcem. Knjiga je nastala v sodelovanju založbe Karantanija in društva Bralna značka Slovenije. Ob podpori ministrstva za obrambo bodo vsem osnovnim šolam v Sloveniji in slovenskem zamejstvu podarjene po trije izvodi knjige.

Zdravilna zelišča

4.

Založba Narava, Olševek

V zbirki *Vodnik po naravi* je izšel vodnik *Zdravilna zelišča*. V njem je predstavljenih več kot 160 evropskih zdravilnih rastlin. Barvne skupine in simboli omogočajo razvrstitev vrst glede na barvo in obliko cvetov ter s tem poenostavijo njihovo določanje. 320 barvnih fotografij prikazuje vse vrste skupaj z značilnim znakom v njihovem naravnem okolju. Poleg tega 320 risb predstavi najpomembnejše določevalne znake vsake vrste. Dodana je letna ura, ki na pregleden način prikazuje čas cvetenja in plodenja za vsako vrsto.

SREČNO IN BOGATO NOVO LETO 2017!

Ustvarite si še en razlog več za veselje
z naložbenim življenjskim
zavarovanjem s kapitalsko
garancijo.

BREZ PANIKE! (Bi rekel dobri vojak Švejk)
Garantiramo glavnico.
Jamčimo za že dosežen donos.
Prednost več

S Prizmo FlexPension:

- je del vaših vložkov vezan na investicijske sklade skupine Deutsche Bank Gruppe
- hkrati pa ste zavarovani za primer smrti in kar 11 hujših bolezni

 PRIZMA
FlexPension

naložbeno življenjsko
zavarovanje
s kapitalsko garancijo

www.ZMprizma.si
080 19 20

Dve krstni predstavi in krst odra

Lucija Horvat, foto: Žiga Koritnik, Barbara Čeferin

V Mestnem gledališču ljubljanskem so prejšnji teden pripravili krstni uprizoritvi dveh predstav. Prva je bila novejša angleška klasika En dan v smrti Jožce Rožce Petra Nicholisa, s komedijo Mobilec pa so krstili nov oder, Studio MGL.

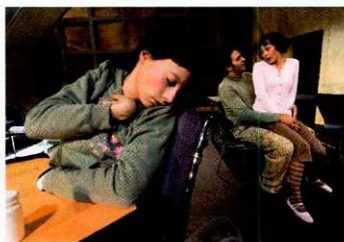

Mobilec v Studiu MGL – svetlobni efekti

Na velikem odru MGL je bila v Sloveniji prvič uprizorjena obdelava občutljive teme, družine z otrokom s cerebralno paralizo z naslovom En dan v smrti Jožce Rožce Petra Nicholisa, ki jo je pred MGL zavrnilo kar sedem gledališč. Prevaljalca in avtorja slovenske odrske priredbe sta pediater in nevrolog Igor M. Ravnik in Zvone Šedlbauer, ki je hkrati tudi režiser predstave. Drama je napisana iz lastne izkušnje, saj je dramatik sam imel hčer s cerebralno paralizo. En dan v smrti Jožce Rožce tematizira izgubo, depresijo, soočanje z resničnostjo. Ko je drama nastala in po krstni uprizoritvi v Glasgowlu leta 1967 je dvignila veliko prahu, ker je odkrito spregovorila o tabujih: o prizadetem otroku in o spolnosti. Po Nicholsovi igri so leta 1971 posneli še film z Alanom Batesom v glavni vlogi.

Začarani krog Prizadeto deklico Joži, ki je v središču dogajanja, podobnega začaranemu krogu, igra Viktorija Bencik z AGRFT, njene starše, ki jo spremljajo v njenem vrtincu, pa igrata Mirjam Korbar Žaljpah in Gašper Tič. Jožini starši ne najdejo poti iz nezavidljivega položaja. Za sceno je poskrbela Ana Rahela Klopčič, za kostume Meta Sever, poleg naštetih igralcev igrajo še Karin Komljanec, Milan Štefe in Maja Boh. Avtor pesmi je Boris A. Novak, uglasbil pa jih je Bojan Jurjevič – Jurki. Pri postavitvi predstave so s strokovno pomočjo sodelovali tudi predstavniki Varstveno-delovnega centra Sonček, ki skrbi tudi za odrasle s cerebralno paralizo.

Studio MGL Na novem odru, Studio MGL, je v soboto in nedeljo prvič režiral stalni član igralskega ansambla Boris Ostan.

Joži ima cerebralno paralizo.

Starši ne morejo iz začaranega kroga.

Prvič je bila predstavljena digitalna telefonska komedija Mobilec katalonskega dramatika in režiserja Sergija Belbela. Mobilec je v tej predstavi večpomenski pojem, saj pomeni najprej predmet, mobilni telefon, je stvarna metafora komunikacijskega kanala in »biti mobilni, gibljiv«, pa tudi »vzrok, prapočelo« svetovnega dogajanja. Dramaturginja predstave je Angležinja Clare M. Brennan. Belbelova vprašanja so postavljena skozi optiko medsebojnih odnosov in ostajajo brez odgovorov. Predstava se loteva korenin terorizma v medsebojnih odnosih in raziskuje male svetove vsake posamezne osebnosti v današnjem agresivnem svetu, v katerem je vsaka oseba hkrati celotni svet. V drami so asociacije na teroristične napade v ZDA in Madridu.

Na letališču Mobilec je zgodba o dveh parihi (mami - hči, mami - sin), ki se znajdeti na letališču, ko eksplodira podtaknjena bomba, sprožena prek mobilnega telefona, kar povzroči čustvene krize protagonistov in jim nakaže možnosti, kako bi se rešili spon preteklosti. Belbel, čigar delo Nežnosti so v ljubljanski Drami postavili na oder 1996, delo Po dežju pa v sezoni 1999/2000, je preprosto in komunikativno besedilo za Mobilca napisal leta 2005. Igrajo Jožica Avbelj, Mojca Funkl, Bernarda Oman in Gregor Gruden. Sceno je zasnovala Petra Veber, kostume Slavica Radovič, oblikovalec svetlobe je francoski »lučni čarovnik« Pascal Merat. Svetloba ima v odsotnosti (prave) scene in rekvizitov poseben pomen in ustvarja ozračje. Obe premieri sta oblikovali dve zelo močni ekipi, je na predstavitvi dejala ravnateljica in umetniška voditeljica MGL Barbara Hieng Samobor. **D**

Mesto žensk

V Ljubljani se je začel 13. mednarodni festival sodobne umetnosti Mesto žensk. V Galeriji Škuc so v četrtek odprli razstavo in mednarodni kuratorski projekt Humor dela, ki obravnava negotove delovne razmere v razširjeni Evropi, v Linhartovi dvorani pa je bil na

Razstava Humor dela

sporedu kabaret Ura burleske, v kateri je avstralska skupina Finucane & Smith postregla z eksplozivno mešanico burleske, kabareta, cirkuških točk in varietete. Moto letošnjega festivala, na katerem sodelujejo le ženske, namenjen pa je tudi moškimi, je Smej se glasno!. Festival obsega 48 dogod-

kov 45 umetnic in je razdeljen na programske sklope po vrstah humorja. Festival je pripravilo Društvo za promocijo žensk v kulturi – Mesto žensk v producerskem sodelovanju s Cankarjevim domom. Mednarodni kuratorsko-umetniški projekt Humor dela z razstavami, predavanji, filmi in predstavami osvetljuje pozitivne in negativne posledice delovnih razmer zlasti v kontekstu stare Vzhodne oziroma nove Evrope. Enoletni projekt sestavljajo štiri delovno-raziskovalne in performativne postaje, ki si sledijo brez pravega oddiha: po Bratislavi in Sarajevu se projekt predstavlja v Ljubljani, čez nekaj mesecev pa bo sklenil pot v Berlinu. Na vsaki postaji je umetniški program lokalno usmerjen in namenjen predvsem refleksiji in recipročni percepciji. Uspešnica Ura burleske ali Salon živih žensk se bo v Sloveniji ustavila po številnih mednarodnih turnejah in nagradah. L. H.

Frankfurtski knjižni sejem

Ob zaprtju Frankfurtskega knjižnega sejma, ki bo trajal od 10. do 14. oktobra, bo nemško združenje založnikov in knjigotržcev podelilo 25.000 evrov vredno nagrado za mir zgodovinarju holokavsta Saulu Friedländerju. Štiriinsedemdesetletni francosko izobraženi izraelski akademik bo nagrado prejel za »povrnitev ukradenega dostojanstva žrtvam holokavsta, spoznanje, ki je temelj za mir«. Letna nagrada, ustanovljena leta 1950, je najprestižnejše nemško literarno priznanje, čeprav ne nagrajuje pisanja, temveč prispevke o miru v literaturi, znanosti ali umetnosti. Slovesnosti 14. oktobra v frankfurtski cerkvi sv. Pavla se bodo udeležili najvišji predstavniki nemških oblasti. Člani odbora za nagrado so ob izboru nagrajenca pojasnili, da je Friedländer »epski pripovedovalec« o nacističnem preganjanju Judov, ki je – tudi sam je preživel holokavst – odklonil njegovo opisovanje z distance. »Natančno opisuje klasično trojnost nasilja: napadal-

Zgodovinar Saul Friedländer

ce in njihovo obsedenost, žrtve in njihov obup ter tiho večino očitvidcev in njihovo zgroženost,« je odbor utemeljil izbiro. Profesor Friedländer se je rodil v češki prestolnici Pragi leta 1932. Njegova judovska družina je pobegnila v Francijo, kjer je obiskoval katoliški internat. Starše so zaprli v Franciji in umorili nacisti, najverjetneje v Auschwitzu. Napisal je dvodelno študijo o holokavstu. Od upokojitve živi večinoma v Los Angelesu. Nagrado za mir, ki jo podeljuje združenje založnikov in knjigotržcev (Börsenverein), sta doslej dobila nigerijski pisatelj Chinua Achebe (2002) in turški romanopisec Orhan Pamuk (2005). L. H.

Napovednik dogodkov

ČETRTEK, 11. 10. 2007

19.30 Šentjakobsko gledališče: Aksinija Kermauner: Dosje: Hiacinta Novak (Dhn 03). Produkcija: Studio Biti, koprodukcija: Šentjakobsko gledališče Ljubljana

20.00 MGL: Sergi Belbel: Mobilec. Komedija govori o tem, kako danes v svetu vladajo mobilni telefoni.

20.00 Cankarjev dom: Simfonični orkester RTV Slovenija: Za naju – džez

PETEK, 12. 10. 2007

19.00 Cankarjev dom: Društvo za razvoj gledališča: Dogaja! – glasbeno-gledališko-plesna predstava

19.30 Šentjakobsko gledališče: Jaroslav Hašek: Prigode dobrega vojaka Švejka

20.00 MGL: Sergi Belbel: Mobilec

20.00 Slovenska filharmonija: Ensemble Aleph (Francija), Divertimento Ensemble (Italija) & Ansambel Slowind (Slovenija) – klasična glasba

SOBOTA, 13. 10. 2007

17.00 Cankarjev dom: Društvo za razvoj gledališča: Dogaja! – glasbeno-gledališko-plesna predstava

19.30 MGL: J. Stein, J. Bock, S. Harnick: Goslač na strehi – muzikal

20.00 Slovenska filharmonija: Ensemble Aleph (Francija), Divertimento Ensemble (Italija) & Ansambel Slowind (Slovenija) – klasična glasba

NEDELJA, 14. 10. 2007

17.00 Mini teater Ljubljana: J. Ribičič, Rokre, J. Souček: Miškolin – gledališko-lutkovna predstava

20.00 Cankarjev dom: Matej Bor: Raztrganci / učenci in učitelji – gledališka predstava. Produkcija: Mestno gledališče Ptuj, E. P. I. Center in Cankarjev dom

PONEDELJEK, 15. 10. 2007

19.30 MGL: J. Stein, J. Bock, S. Harnick: Goslač na strehi – muzikal

19.30 Mestna hiša: Simon Klavžar, tolkala, Luka Ipavec, trobenta – klasična glasba

20.00 SNG Drama: C. McPherson: Jez

20.00 Cankarjev dom: Big Band RTV Slovenija – džez

TOREK, 16. 10. 2007

19.30 MGL: Jean-Marie Chevreton: V drugo gre rado

20.00 SNG Drama: Y Reza: En španski komad

20.00 MGL: R. Carver: O čem govorimo, kadar govorimo o ljubezni

SREDA, 17. 10. 2007

19.30 SNG Drama: Henrik Ibsen: Strahovi

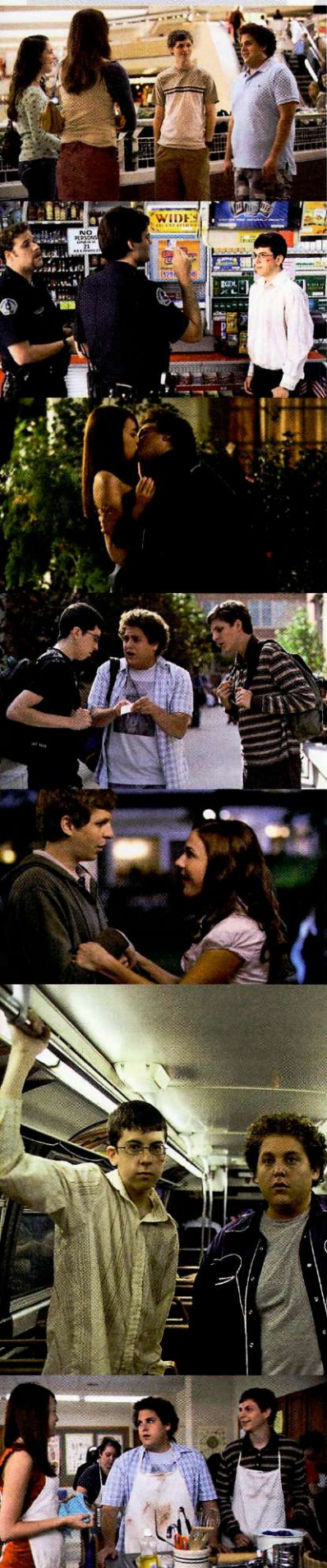
20.00 MGL: Sergi Belbel: Mobilec

20.00 Gledališče za otroke in mlade: Noël Coward: Spiritistična komedija

**RADIO
ZELENI VAL**
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

Super huda noč

Monika Maljevič

Super hudo je komedija, ki prinaša zgodbo o razposajenih mladeničih Sethu in Evanu, ki želita na maturantski zabavi končno izgubiti nedolžnost.

Ker nista posebej privlačna, se želita dekletom prikupiti in jih omamiti z alkoholom, zato se po pomoč pri podvigu obrneta na čudškega prijatelja Foglla. Načrt propade, in medtem ko se je Fogell prisiljen podati na divjo nočno avanturo z neuravnoteženima policistoma, poskušata Seth in Evan na vsak način priti do alkohola, kar sproži verigo nenavadnih in pogosto bolečih, toda hkrati zelo zabavnih nesreč.

Super hudo je pripoved o odraščanju, o dveh družbeno neprilagojenih najstnikih, ki sta tik pred maturo. Prijatelja sta povsem odvisna drug od drugega, a zdaj gresta vsak na svoj kolidž in sta prisiljena razmišljati o ločenem življenju. Evan (Michael Cera) je prikupen, pameten in večinoma prestrašen. Seth (Jonah Hill) je jezičen, nepredvidljiv in povsem zasvojen z nasprotnim spolom. To je zgodba o njunih spodletelih poskusih pristopiti k objektom njune

Superbad

Režija: Greg Mottola

Žanr: komedija

Scenarij: Seth Rogen in Evan Goldberg

Igrajo: Jonah Hill, Michael Cera, Christopher Mintz-Plasse, Bill Hader, Seth Rogen, Martha MacIsaac, Emma Stone, Aviva

Premiera: 11. 10. 2007

Distribucija: Continental Film

scenaristov začetnikov Seta Roga in Evana Goldberga. Po ogledu filmov, ki so po njunem mnenju netočno in kar smešno prikazovali srednješolsko življenje, sta se Rogen in Goldberg odločila poskusiti sama. Rogen razlaga: »Tako kot le redko kateri film sva se poglobila v um obupanega srednješolca.« In zakaj ne – saj je eden prvih nasvetov, ki jih dobijo mladi scenaristi, naj »pišejo o tistem, kar poznajo«.

Rogen in Goldberg sta se pri oblikovanju likov zgledovala pri sebi in ljudeh okoli sebe – šla

»Vse v filmu je tako kot srednja šola v resničnem življenju,« pravi Christopher Mintz-Plasse, novinec med igralci. »Hočem reči, nikoli me niso aretirali in nikoli nisem posedal s policisti, a zabave in fantje, ki se trudijo okrog deklet – tako srednješolsko izkušnjo ima vsak. Taka sta Seth in Evan – hotela sta biti realistična.«

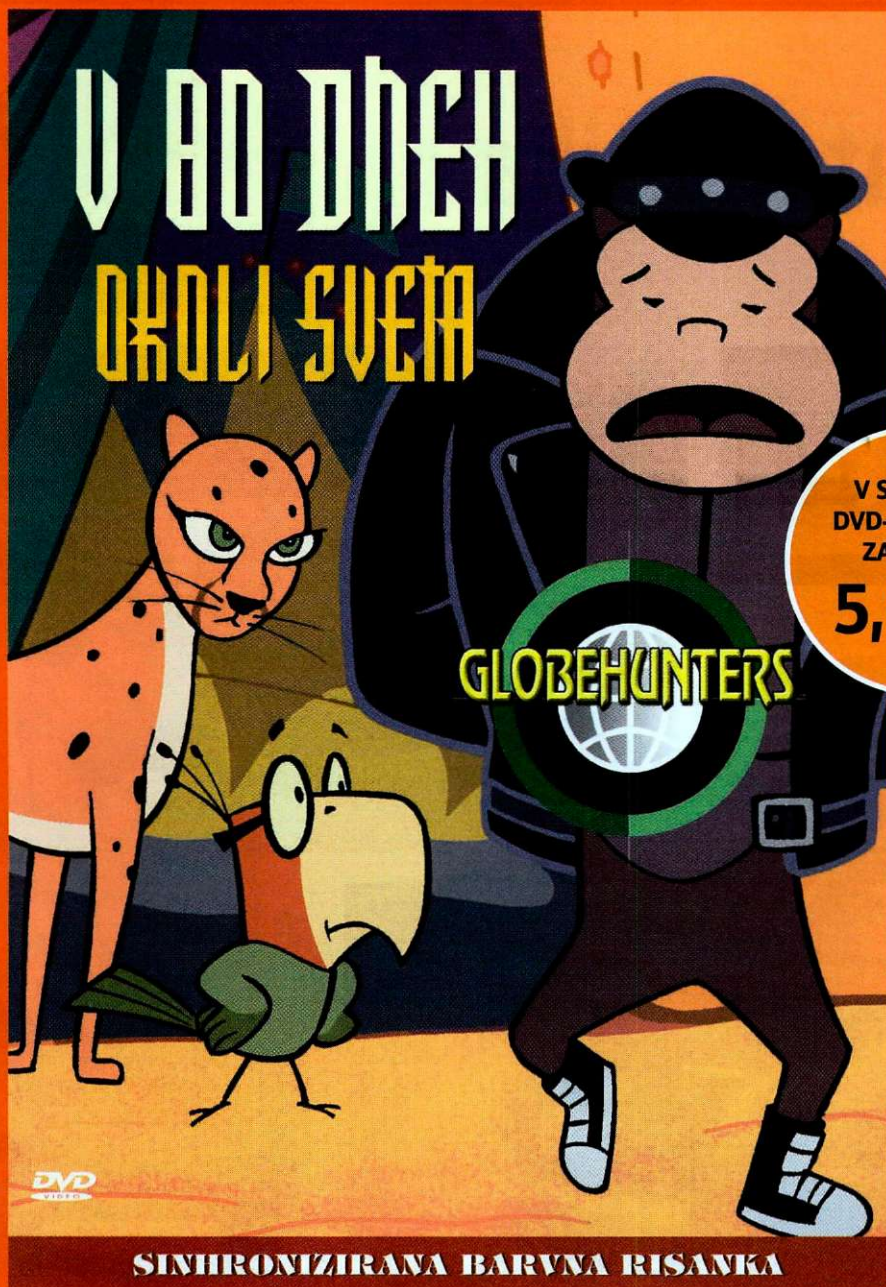
»Super hudo nima tradicionalne srednješolske anarhije, ki jo vidimo v filmih,« dodaja Michael Cera, ki je najbolj znan po vlogi Georga-Michaela Blutha v televizijski nadaljevalki Arrested Development. »Jonah ima prav – srednja šola ni razdeljena na frajerje in zgube. Morda se res ne družiš s priljubljenimi dekleti, vendar jih poznaš, jih pozdraviš in si njihov 'mimoidoči' prijatelj. Zdrsneš pod radar.« Producentka Shauna Robertson pravi, da film sicer predstavlja univerzalno srednješolsko izkušnjo, navdihnili pa ga je tudi izkušnja njegovih scenaristov: »Zabavno je gledati Seta in Evana – to sta napisala, ko sta bila zelo mlada, in zdaj sta se pričkala, kako so se stvari dejansko odvile.« **D**

naklonjenosti v eni panični noči. To je tista grozna, ponižujoča noč, ki jo cenite do konca življenja ...

O snemanju Komedija Super hudo je začela nastajati na najbolj nenavadem kraju: v možganih

sta celo tako daleč, da sta glavnima likoma dala ime Seth in Evan. Film se osredinja na njuno skupno izkušnjo »tiste ene noči, ko gre narobe vse, kar lahko gre narobe«, pravi Jonah Hill, ki igra Seta v filmu.

**NOVA RISANKA
OB NAKUPU VEČERA**

V SOBOTO
DVD-RISANKA
ZA SAMO
5,00 €

V 80 DNEH OKOLI SVETA

Uporna gorila Edi, živčni papagaj Gregor in leopardinja Saša pobegnejo iz genetskega laboratorija. Odpravijo se na pot okoli sveta, upajoč, da bodo našli svoj prostor pod soncem, kjer bodo svobodni in varni. Sledi jim mogočni Lovec. Ali jih bo ujel?

V ZBIRKI VAS ČAKAJO RISANKE:

V 80 dneh okoli sveta (13. 10.)

Hura, svetovno prvenstvo (20. 10.)

Vesoljske dogodivščine (20. 10.)

Titanik (27. 10.)

Ben Hur (3. 11.)

Zgodbe bratov Grimm 1 (10. 11.)

Zgodbe bratov Grimm 2 (10. 11.)

Zgodbe obutega mačka (10. 11.)

Časovni stroj (17. 11.)

Čudežni puding (24. 11.)

Zelenjavčki - kralj Jurij (1. 12.)

Denis Pokora (8. 12.)

Lenkine božične sanje (15. 12.)

Naročniki Večera lahko risanke naročite po telefonu (02) 23 53 326, (02) 23 53 322 ali (02) 23 53 500, e-pošti knjiga@vecer.com ali po pošti na naslov ČZP Večer, 2504 Maribor.

VEČER

Preprosta matematika

Miha Dovč, SAGA Institute, foto: Črt Kocjančič

Fiat sedici 1,9 m-jet 8v 4x4 emotion

Kaj nastane, če združita moči dva avtomobil-ska izdelovalca, izmed katerih vsak prispeva pogonski agregat, eden je zadolžen za obliko in drugi za tehniko? Govor je o znamkah Fiat in Suzuki, katerima sta se

rodila dvojčka fiat sedici in suzuki SX4.

Šestnajst 'Sedici' v jeziku naših zahodnih sosedov pomeni 'šestnajst'. Koren iz šestnajst je štiri oziroma štiri krat štiri je šestnajst oziroma, zapisano v matematičnem jeziku $4 \times 4 = 16$. In ta enačba, preprostejša kot da Vincijeva šifra, v sebi skriva sporočilo, ki je jasno še tako laičnemu ljubitelju jeklenih konjičkov. Pogon tega avtomobila je na vsa štiri kolesa. Voznik lahko s pritiskom gumba na sredinskem grebenu izbira, na kakšen način se bo

TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNI PODATKI	FIAT SEDICI 1,9 M-JET 8V 4X4
vrsta motorja	turbodizelski, štirivaljni, vrstni, 2 ventila na valj
prostornina v ccm	1.910
moč v kW (KM) pri vrt./min	88 (120) pri 3.500
največji navor v Nm pri vrt./min	280 pri 2.050
menjalnik	ročni, šeststopenjski
pogon	na vsa štiri kolesa
mere (dolžina x širina x višina) v mm	4.230 x 1.755 x 1.620
medosna razdalja v mm	2.500
prtljajnik v litrih	270 – 670
masa praznega vozila v kg	1.405
največja hitrost v km/h	180
pospešek 0-100 km/h v s	11,2
poraba (po normah EU) v l/100 km	8,1/5,7/6,6
poraba na testu v l/100 km	8,2
cena vozila v EUR	21.590

navor prenašal na pogonski kolesi. Izbira pa lahko med tremi možnostmi: da je štirikolesni pogon popolnoma izklopljen, ko se vozilo obnaša kot običajni osebni avtomobil s pogonom na prednja kolesi, 'Auto', pri katerem je navor v osnovi speljan k prednjima kolesoma; ko le-ti zdrsneta, jima na pomoč priskoči še zadnji par, s tretjo možnostjo pa voznik 'zaklene' razmerje na 50 : 50 med prvo in zadnjo osjo, vendar ta način deluje le do hitrosti 50 km/h. Ko jo vozilo preseže, se celoten navor prenese na prvi kolesni par. Dobrih 4,2 metra dolgo vozilce tako 'pripleza' dlje kot povprečno zah-

teven voznik pričakuje od njega. Zaradi kratke medosne razdalje (250 cm) se odlično znajde na kratkih parkirnih mestih in v urbanem središču, le cestne neravnine ga delajo poskakujočega in nemirnega. Sedici se kljub 'terenski' zasnovi odlično znajde med asfaltnimi ovinki, le gume z značilnim škripanjem prosijo za milost. Ob pretiravanju se na 'armaturki' prižge rdeča lučka, ki navadno opozarja na zategnjeno ročno zavoro in takrat stabilizacijski program poseže v samo vožnjo z blokiranjem prehitro vrtečega se kolesa. Za vse našete lastnosti so 'krivi' Suzukijevi inženirji.

Italijanska šola Na zunaj pa je vidna Fiatova šola oblikovanja oziroma Giugiaro. Linije so skladne po celotni dolžini, širini in višini vozila brez ostrih robov.

'Sedici' na zunaj bolj spominja na limuzino kot na mestnega terenca. Le večja oddaljenost od tal in zaščitna plastika motorja razkrivata njegovo poslanstvo. V notranjosti je sedici povsem drugačen od 'običajnih' fiatov. Sredinska konzola obsega zaslon, ki prikazuje uro, zunanjo temperaturo in funkcije potovalnega

računalnika. Slednjemu zamerimo, da ima občutno manj funkcij kot fiati nasploh ter da je za njegovo upravljanje treba stegovati roke daleč stran od volanskega obroča. Tudi osvetlitve merilnikov ni mogoče nastaviti, osvetlitev zaslona pa ima možnost izbire le med dvema stopnjama. Fiatovi inženirji znajo to bolje. Poleg oblike so Torinčani prispevali še 'srce' avtomobila. 1,9-litrski štiri-valjnik z le po dvema ventila na valj, znan že iz drugih Fiatovih vozil, se v tem mestnem terencu odlično znajde, le izolaciji motorja niso posvetili dovolj časa, ker je motor vseskozi glasen, v višjih vrtiljajih že moteče. Z natančnim šeststopenjskim menjalnikom sta uigran tandem, gibi ročice so kratki, le včasih se malenkostno zatikata. Pri sedežih pogrešamo izdatnejšo ledveno oporo, pri sovoznikovem pa več možnosti nastavitve. Je pa položaj volana zato bolj nastavljen. Poraba goriva je v povprečju znašala dobrih 8 litrov na sto prevoženih kilometrov, kar je za 1,4 tone težko vozilo, ki se dobro znajde tudi zunaj utrjenih cest, dober rezultat.

Skupni projekt je v povprečju uspel, le v notranjosti vozila pogrešamo več Fiatove ergonomije. Čeprav je vozilo v Evropi na trgu že od leta 2005, je na naš trg prispelo šele letos. Sladke skrbi Fiatu povzroča večje povpraševanje od ponudbe na domačem trgu. ■

Novici

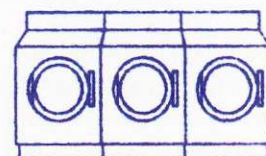
SEAT ALTEA FREERACK Seat se s predstavitvijo modela altea freerack podaja v povsem nov segment vozil. Vozilo, ki spada v razred 'crossoverjev', v sebi združuje prostorske lastnosti enoprostorca s terenskimi zmogljivostmi klasičnega SUV. Po zunanosti je altea freerack še najbolj podobna sestri altei XL, vendar se od nje loči po večji oddaljenosti od tal (za 40 mm) ter zaščitni plastiki okoli blatnikov, pragov ter odbijačev. Sprednji in zadnji odbijač sta bila za alteo freerack oblikovana povsem na novo. Motorja, ki sta na voljo, sta znana koncernska dvolitrska agregata TFSI in TDI. Prvi dosega nazivno moč 147 kW (200 KM), turbodizelski agregat pa je na voljo z močema 103 kW (140 KM) ter 125 kW (170 KM). Obe turbodizelski izvedenki sta serijsko opremljeni s filtrom trdnih delcev (DPF). Pogon se pri močnejših izvedenkah prenaša prek sklopke Haldex, pri šibkejši različici pa je gnan samo prvi kolesni par. Cene se gibljejo od slabih 26 evrskih tisočakov za šibkejšo turbodizelsko različico s pogonom samo na prednji kolesi, do okoli 30 tisoč evrov. Če ste alteo freerack hoteli kupiti še v letu 2007, ste se krepko uštelili, saj so vsa vozila za letošnje leto že razprodana, za leto 2008 pa uvoznik predvideva prodajo 30 tovrstnih vozil.

GARMIN NÜVI 7XX Garmin je poslal na trg novo serijo GPS cestnih navigacijskih naprav nüvi 700. Z njo je elegantno združil napredno tehnologijo z izboljšavami, ki bodo zadovoljile še tako zahtevne uporabnike. Odlikuje jo eleganten dizajn z vgrajeno anteno, kar izpostavi kompaktnost in moderno obliko naprave. Omogoča napredno načrtovanje poti in vnos do 200 destinacij v eni načrtovani poti, kar lahko pomeni krajši čas potovanja in manjši strošek za gorivo. Vse naprave v seriji imajo vgrajen FM-oddajnik, ki omogoča brezžično pošiljanje zvoka na obstoječi avtoradijski sprejemnik, prek katerega uporabnik poslušja glasovno vodenje, datoteke MP3, telefonske pogovore in avdio-knjige. Široki zaslon z diagonalo 10,9 cm (480x272 točk) je svetel in občutljiv na dotik, visokoobčutljiva antena pa omogoča preprosto upravljanje z napravo v avtomobilu kot tudi na pešpoteh.

**EXPRES
KEMIČNA
ČISTILNICA**

JOŽE GREGORIČ

1000 Ljubljana - Zarnikova 5, tel.: 01/2314-654

Mobilni tehnološki priboljški

Barbara Prevorčič, foto: arhiv Demokracije

Danes se zdi skoraj nemogoče, da bi živeli brez mobilnih telefonov in pripomočkov, ki spadajo zraven. Čeprav smo se še pred nekaj leti čisto dobro znašli brez njih, so sedaj te »čudežne naprave« pogosto nepogrešljive.

zadovolji potrebo oziroma željo. Z razvojem omrežja GSM pride-mo do prve revolucije v mobilni tehnologiji. Mobilni telefoni zač-nejo vsebovati kartice SIM, na katerih so shranjene telefonske številke, omrežje pa prinaša tudi nekaj drugih novosti, med njimi možnost pošiljanja sporočil SMS. Gre za prvi prenos podatkov, hitrost prenosa pa je do 9 kbps (9000 bitov na sekundo = približno 0,068 MB na minuto). Gre za prvo generacijo mobilnih omre-žij, omrežje GSM pa je danes naj-bolj razširjeno omrežje na svetu.

Razvoj gre naprej HSCSD

(High Speed Circuit Switch Data – 2G) je nadgradnja omrežja GSM. Dejansko ni potrebe po strojni nadgradnji opreme, gre le za programsko nadgradnjo elementov omrežja. Paketni prenos podatkov oziroma GPRS (General Packet Radio Service) kot naslednja stop-nička v razvoju je v primer-javi s HSCSD, ki je še vedno klasična telekomunikacijska storitev, s katero imamo med dvema točkama vzpostavljeno stalno fizično povezavo, tudi ko ni dejanskega preno-sa podatkov, bolj internetno usmerjena storitev. Posebnost GPRS je, da omogoča nov poslovni model ponudnikov, in sicer plačevanje na podlagi

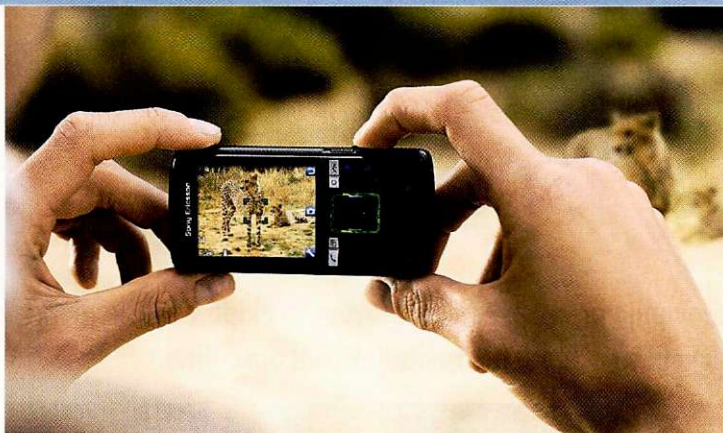
Razvoju elektronskih se-stavov gre zahvala, da so mobilne naprave v prete-klih letih doživele hiter razvoj pri prenosu podatkov. Pred 15 leti je svetu vladal še analogni mobilni terminal. Iz njega se je razvil so-dobni digitalni, katerega lastnosti ne prihajajo le s področja telefo-nije, temveč tudi računalništva. V slabih desetih letih, ko je na komercialni trg stopila tehnolo-gija GSM, je ta postala najhitreje rastoči mobilni standard na sve-tovnem trgu. Prvo komercialno uporabo sistema GSM v Evro-pi smo zabeležili leta 1991. Kot zanimivost naj omenimo, da je

prvi prenosni mobilnik leta 1984 naredilo finsko podjetje Nokia. Prvi prenosni telefon je upora-bljal omrežje NMT (Nordic Mo-bile Telephony) in šele leta 1987 so mobilni telefoni po velikosti dejansko postali žepni, lažji od enega kilograma. Hitrost razvoja mobilnih tehnologij je resnično skoraj neverjetna.

Najpomembnejši dejavnik za uspeh mobilnih tehnologij pa so seveda uporabniki. Tehnologije so samo podlaga za storitve in so večini uporabnikov neznane. Kar uporabnik potrebuje in želi, je bo-gat nabor mobilnih storitev, s kate-rimi si lahko kjer koli in kadar koli

Mobil-niki nove generacije so že pravi mali računalniki.

Mobilniki so lahko tudi fotografski aparati.

preneseni podatkov in ne več na podlagi časa uporabe. Hitrost prenosa podatkov, ki jih dopušča GPRS, znaša teoretično do 160 kbps, dejansko pa ponavadi uporabniki dosežejo v povprečju hitrost okoli 40,2 kbps. Z razvojem GPRS naredi mobilna panoga prve korake k vstopu multimedije v svet mobilnih telekomunikacij, saj se začnejo popularizirati sporočila MMS, uporabnikom se omogoči dostop do različnih vsebinsko bogatih mobilnih portalov, kot je na primer Planet, mogoč je veliko večji prenos podatkov in podobno.

EDGE (Enhanced Data Rates for Global Evolution – 2,5G) je nadgradnja celotnega omrežja GSM, tako povezanega kot paketnega, ki ga omogoča GPRS. Sicer pa EDGE predstavlja le prehod v tretjo generacijo mobilnih omrežij in ga marsikateri operater nima, primeren pa je za operaterje, ki ne dobijo licenc UMTS.

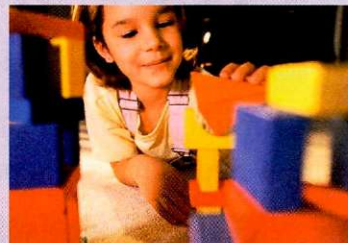
UMTS Gre za tretjo generacijo mobilnih omrežij, saj ta tehnologija uvaja številne novosti v načinih prenosa podatkov, hkrati pa pomeni tudi nov radijski del mobilnega omrežja in ne gre samo za nadgraditev. Sistem UMTS je podlaga za brezžične multimedijske komunikacije, ki jih odlikuje visoka kakovost in zmogljivost. Neverjetno velika hitrost prenosa prinese novo revolucijo v sklopu mobilnih telefonij, saj je z uporabo UMTS mogoč prenos videoklicev, veliko hitrejši prenos multimedijskih in drugih podatkov ter uporaba drugih aplikacij, ki zahtevajo hiter prenos, kot je na primer dostop do spletnih strani z bogato vsebino.

Ni še konec ... Smo na poti do četrte generacije mobilnih omrežij, za katere pa še ne vemo natančno, kaj vse bodo prinesla. Prihajajoči širokopasovni mobilni sistemi bodo ponudili novo paleto storitev od kakovostnega govora do videa čez širokopasovne brezžične kanale, in to kjer koli po svetu. Sistemi prihodnjih generacij bodo poleg mobilnih telefonov vključevali še nove vrste komunikacijskih sistemov. Predvsem za dostop do LAN, inteligentne transportne sisteme za dostop iz avtomobilov med gibanjem (Intelligent Transport Systems, ITS) in visoko leteče stratosferske platforme (High Altitude Stratospheric Platform Station System, HAPS), ki bodo z medsebojno optično povezavo širokopasovno pokrivalo velike površine na Zemlji. Tako bodo skoraj vse informacije postale digitalni podatki in govora ne bomo ločevali od podatkov. V prihodnosti nas torej čakajo še zanimivejše (in danes mogoče še neverjetne) mobilne aplikacije.

Stranski učinki Seveda pa sodobna tehnologija prinaša tudi številne stranske učinke. To so npr. škodljivi učinki odsluženih mobilnih aparatov in baterij. V Mobitelu so zato že pred več kot sedmimi leti začeli skrbeti za zmanjšanje omenjenega problema. Doslej je bilo ekološko odstranjenih že več deset tisoč rabljenih mobilnih aparatov in baterij. Družba Mobitel pa še vedno poziva uporabnike k okolju prijazni odstranitvi odsluženih mobilnih aparatov in baterij. Zbirna mesta za rabljene mobilnike in baterije so v vseh Mobi-

Na kratko

KORISTNE IGRE S KOCKAMI Raziskava univerze v Seattlu je pokazala, da igranje s kockami mlajšim otrokom pomaga pridobiti in razviti številne vrline, predvsem jezikovne spretnosti. Znanstveniki so polovici od 175 otrok, starih od 1,5 do 2,5 leta, poslali plastične kocke, s katerimi so se igrali pol leta. Rezultati otrok, ki so se igrali s kockami, so bili za 15 odstotkov boljši od rezultatov otrok, ki se s kockami niso igrali. Jezikovne sposobnosti otrok so se nanašale na besednjak, slovnico in druge sposobnosti. Takšna igra lahko nadomesti manj spodbujajoče dejavnosti, kot je gledanje televizije in igranje računalniških igrice, pri tem pa na univerzi opozarjajo, naj bodo starši previdni pri nakupu igrice, saj nekatere obljublajo preveč. Vodja raziskave Dimitri Christakis je prepričan, da nezapletena igra s kockami spodbuja mišljenje, pomnjenje in zaznavanje prostora.

Kocke so koristne!

ZEMLJA DIHA ŽE ZELO DOLGO Najnovejše raziskave so pokazale, da se je kisik na Zemlji pojavil že veliko prej, kot so doslej domnevali znanstveniki. Analiza skalnega jedra, ki so ga izkopali v Zahodni Avstraliji, je pokazala, da je bil kisik na Zemlji že 50 do 100 milijonov let pred t. i. velikim oksidacijskim dogodkom, ki naj bi se zgodil v obdobju pred 2,3 in 2,4 milijarde let. Analiza je pokazala, da se je količina kisika v ozračju spreminjala, pred oksidacijo ozračja pa sta v atmosferi prevladovala metan in amoniak. Vzrok »oksidacije« je še vedno neznan, danes pa kisik obsega 21 odstotkov ozračja.

Kisik že pred 100 milijoni leti

telovih centrih. Pri Mobitelu tako uporabnike spodbujajo k odgovornemu ravnanju z rabljenimi mobilniki in baterijami. V prihodnjih mesecih bo potekala tudi posebna akcija zbiranja rabljenih

izdelkov. Vsi obiskovalci Mobitelovih centrov, ki bodo do konca leta 2007 oddali svoj odsluženi mobilnik in tako pripomogli k čistejšemu okolju, bodo deležni majhne pozornosti. ■

107.8 MHz

radio
velenje

www.radiovelenje.com

03/ 897 50 03

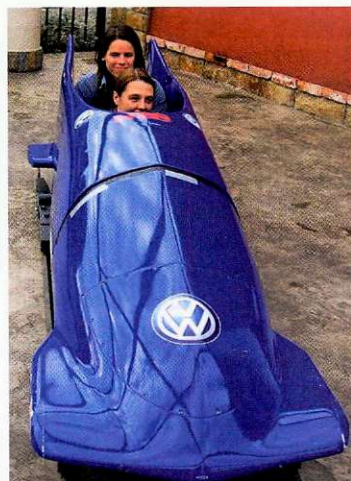
»I feel slobob«

Kristijan Stranščak, foto: osebni arhiv Urške Turnšek

Na tiskovni konferenci v Kopru konec septembra je Bob zveza Slovenije predstavila prvo slovensko ekipo v ženskem bobu dvosedu. Projekt oziroma cilji te ekipe so visoki, a z dovolj veliko podporo pokroviteljev tudi dosegljivi.

Urška Turnšek, selektor Matej Juhart in Majda Jerman

iger (OI). Tam so izvedeli, da je njihovo ekipo do nastopa na OI praktično pripravil Slovenec Matej Juhart, ki je istega leta postal tudi predsednik Bob zveze Slovenije. Navezali so stike z njim, izvedeli vse potrebno tako s športnega kot finančnega vidika ter se odločili, da je vredno poskusiti. Urška je kasneje pripravila razpis za sotekmovalko in odziv je bil najprej zelo velik, ko pa se je predstavila tako športna kot finančna stran, se je izbor precej zmanjšal. Na koncu so se odločili na veslačico Majdo Jerman.

Bob v Sloveniji ima kratko zgodovino. Potem ko je Matej Juhart hrvaški reprezentanci v bobu v tekmovalni sezoni 2005/06 pomagal priti na olimpijske igre v Torinu, se je odločil narediti prve korake v tem športu tudi v Sloveniji. V prvi polovici leta 2006 sta bila pri nas ustanovljena prva bob klub, Grom v Domžalah in Ledena strela v Celju. Tvorila sta jedro nove nacionalne zveze, ki je začela uradno delovati 8. maja istega leta. Prvi zgodovinski spust povsem slovenske posadke v bobu smo dočakali 21. novembra 2006, ko sta se po stezi pri Innsbrucku

spustila David Urankar in Matjaž Lazar. Istega dne so jim v različnih kombinacijah sledili še Anže Šetina, Damjan Zlatnar in Uroš Stegel.

Gremo se bob Pri ogledu olimpijade v Torinu 2006 se je v Urški Turnšek porodila ideja, da bi tekmovala v bobu. Bob se lahko primerja z motociklističnim športom, kjer je Urška aktivna že dolgo, saj je za obeh športa značilna velika hitrost in potrebna velika zmožnost koncentracije, napake pa praktično niso dovoljene, saj lahko v nasprotnem primeru pride do padca ali

prevrnitve. Po pogovoru s starši (mama Tea, oče Ciril), ki so tudi njen prvi sponzor, so sprejeli odločitev, da se za prve napotke obrnejo na Hrvaško bob zvezo. To pa zato, ker imajo Hrvatje že izkušnje z zadnjih olimpijskih

Urška med vztrajnostno dirko

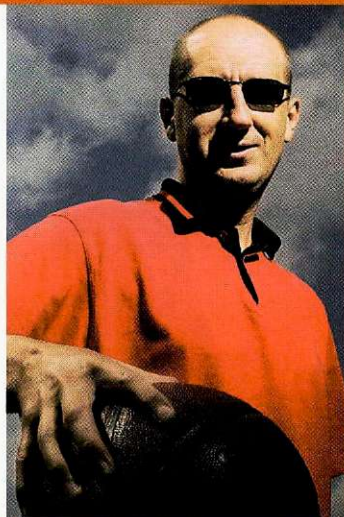
Športnice od nekdaj Urška Turnšek je znana predvsem kot športna motoristka. Dirke spremlja, odkar pomni, svoj prvi skuter pa je dobila za darilo pri trinajstih letih. Leto kasneje se je udeležila prve dirke v Portorožu, kjer je v kategoriji deklet zmagala. Tako se je vse skupaj začelo. Leta 1998 je bila državna prvakinja na 50-kubičnem skuterju, katerega hitrost je dosegala celo 110 kilometrov na uro. Nato je dve sezoni vozila v konkurenci 70-kubičnih motorjev, leta 2000 pa je presedlala na cestni motor, 125-kubično aprilio. Pohvali se lahko s tremi naslovi državne prvakine v kon-

kurenci s fanti. Sledil je razred 600-kubičnih motorjev, kjer je bila na državnem prvenstvu tretja, danes pa tekmuje s 1000-kubično yamaho. Ker pa je motociklistični šport v Sloveniji v zatonu, je leta 2005 začela sodelovati na evropskem prvenstvu za ženske in zasedla osmo mesto, leto kasneje je bila četrta z minimalnim zaostankom za tretjim mestom. Letošnjo sezono je dirkala za belgijsko ekipo Veca Continental v srednje-evropskem pokalu Bykers Cup, vendar s slovensko licenco. Udeležila se je tudi več vztrajnostnih dirk in 24-urne dirke s špansko ekipo Yamaha Spain.

Po njenih besedah je odločitev, da bo druga članica ekipe v bobu veslačica Majda Jerman, nekako samoumevna. Majda kot vrhunska športnica točno pozna vsa odrekovanja, ki jih zahteva vrhunski šport. Navajena je tekmovalj na pomembnih tekmah, saj je v kajaku na mirnih vodah nastopila na treh mladinskih svetovnih prvenstvih. Leta 1999 je prestopila med skifiste, kjer dosega dobre rezultate. Odlična je bila že kot mladinka, ima nekaj nastopov na svetovnih prvenstvih, kjer je bila tudi četrta v kategoriji mlajših članic, dosegla pa je tudi sedmo mesto v absolutni konkurenci. Letošnji cilj je bil svetovno prvenstvo v Münchnu, kjer je želela doseči normo za olimpijske igre, vendar ji žal zaradi bolečin v križu, ki so se pojavile tik pred prvenstvom, to ni uspelo. Prihodnje leto jo čakajo še dodatne kvalifikacije, kjer ji bo zagotovo uspelo. Kot veslačica ima izredno moč v nogah, kar je zelo pomembno v bobu, saj je

eksploziven start bistvenega pomena za dober rezultat.

Vancouver 210 Na predstavitvi projekta v Kopru, kjer je bila tudi tiskovna konferenca, je bilo zanimanje dokaj veliko. Konference so se udeležili novinarji iz časopisnih hiš, radijskih postaj, nekateri občinski moške in pristojni iz olimpijskega komiteja ... Obe članici posadke in selektor Matej Juhart so se strinjali, da so cilji uresničljivi, če jim bo uspelo zbrati vsa potrebna sredstva in podporo. Seveda je bistvo sam bob, tega pa za začetek ne bodo kupovali novega, saj je predrag. Odločili so se za rabljenega, ki stane okrog 15.000 evrov. Tukaj računajo na veliko podporo sponzorjev, nekaj naj bi prispevala občina, nekaj pa bodo tekmovalke prispevale same. Žal Bob zveza Slovenije še ni tako močna, da bi lahko financirala celoten projekt. Letos sta se tekmovalki udeležili svetovnega prvenstva v pushu z bobom in v skeletonu v Splitu, kjer sta zunaj konkurence dosegli odlične čase. Novembra se bosta udeležili posebnega šolanja v Avstriji, ki je potrebno za pridobitev licence, brez katere ne moreš sodelovati na uradnih tekmah. V letu 2007/2008 načrtujeta čim več udeležb na tekmah za evropsko prvenstvo in evropski pokal. Če bi nastopili tudi na evropskem prvenstvu, bi se lahko kvalificirali na svetovno prvenstvo prihodnje leto, tam pa se bodo že delile norme za olimpijske igre, ki jih bo leta 2010 gostil Vancouver, kar je tudi glavni cilj prve slovenske ženske posadke v bobu. **D**

Praznik hokeja

Esad Babačić

Motiv, ki ga da moštvu derbi, navadno preseže trenutno stanje v ekipi, tako da je izide pred takšnimi srečanji zelo težko napovedovati.

Pogosto je ranjena zver še bolj nevarna, kadar gre za obračun z večnim tekmecem. Tudi tokrat se je izkazalo, da se nobena tekma ne more primerjati z derbijem. Jesenice so prišle v Ljubljano v precej slabem stanju, saj so imele za seboj dva huda poraza in tesno zmago proti povprečnem tekmecu. Toda hokej je vendarle šport, v katerem je zelo težko ocenjevati trenutno formo moštva, še posebej kadar je tako spremenjeno. Železarji so pred novo sezono izgubili najboljši napad in čez noč ostali brez prvih zvezdnikov. Najboljša terapija za klub, ki se mora vrniti med žive, je prav derbi, v katerem igrajo neke druge sile. Kdor je mislil, da bodo Jeseničani odigrali tako blede kot doma proti Madžarom, se je seveda pošteno uštel. Če te takšna tekma ne dvigne, potem si resnično v krizi, česar pa za našega drugega predstavnika v avstrijski ligi gotovo ne moremo trditi. Igra seveda ni bila na ravni tiste iz lanske sezone, a tega niti nismo pričakovali. Zato pa je bilo toliko več želje in požrtvovalnosti, odlik, ki navadno krasita takšne tekme. Ob koncu je bilo težko oceniti, katero od moštev je bilo boljše, kar je odlična novica za slovenski hokej, ki potrebuje izenačenost teh dveh tekmecev. Olimpija je pred koncem močno pritisnila, svoje priložnosti pa so imeli tudi Jeseničani, tako da sta bila vratarja upravičeno glavna junaka. Najpomembneje pa je, da sta tako Kristan kot Westlund, kadar gre za kazenske strele, skoraj nepremagljiva. Slednje bo v nadaljevanju tekmovanja nadvse pomembno, saj lahko pričakujemo veliko tesnih odločitev. Tudi točke po rednem delu igre so zelo dobrodošle, tako da so bili po koncu srečanja v Tivoliju vsaj delno zadovoljni tudi domači navijači. Prav je, da sta si slovenska predstavnika vsaj malce pomagala, čeprav je bilo jasno, da se je tako kot vedno igralo na nož. Samo upam lahko, da bo dvorana pod Rožnikom polna, tudi ko bodo prišli avstrijski klubi, da se bo lahko hokejska pravljica nadaljevala. Vse prevečkrat se je že zgodilo, da je ljubljanska publika ob slabših izidih malce pozabila na svoj klub. Nedelja je spomnila na čase, ko je bilo v slovenskem kolektivnem športu takšno ozračje nekaj normalnega. Danes se moramo takšnim praznikom čuditi, kot da so odmev iz nekih pozabljenih časov.

RUSKE KOŠARKARICE so osvojile zlato kolajno na evropskem prvenstvu v Italiji. V finalu v Chietiju so premagale Španke s 74:68, za bronasto odličje pa so Belorusinke ugnale Latvijke z 72:63. Rusinke so si z zmago uvrstile na Ol.

SVETOVNI PRVAK V RELIJU Francoz Sebastien Loeb (Citroën) je zmagovalc relija v Kataloniji. Loeb je v okolici Tarragone zmagal že tretjič, skupno pa je to njegova 6. zmagaja v tej sezoni in 34. v karieri. Drugi je bil domačin Dani Sordo.

Bernik je dobil tožbo proti časopisni hiši Mladina.

Žaljivo je bila trditev, da je bil Bernik med vojno gestapovski sodelavec.

Revizija je bila zavrnjena

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Po desetih letih sodnih postopkov je z zavrnitvijo revizije Vrhovno sodišče Republike Slovenije dalo prav Jožetu Berniku, ki je tožil Mladino, ker je o njem pisala, da je bil sodelavec gestapa.

Po desetih letih sodnih postopkov se je pred Vrhovnim sodiščem Republike Slovenije v Ljubljani končala zasebna odškodninska tožba, ki jo je zasebni tožilec dr. Jože Bernik (v njegovem imenu odvetnik Jože Hribernik) vložil proti časopisnemu podjetju Mladina. Petčlanski sodni senat vrhovnih sodnikov je zavrnil revizijo, ki jo je tožena stranka, Mladina, podala na sodbo Višjega sodišča v Ljubljani. S tem je dalo prav zasebnemu tožniku in sodba je tako pred dnevi postala pravnoomočna.

Pred desetimi leti se je dr. Bernik pojavil kot eden od kandidatov za predsednika Republike Slovenije. Glede njegove kandidature je bilo dvignjenega precej prahu, še posebno zato, ker je bil Bernik v mladih letih med drugo svetovno vojno pripadnik propagandnega oddelka slovenskih domobrancev. Njegova kandidatura je bila še dodatno spolitizirana, kajti tedanji (in zadajšnji) predsednik Slovenske nacionalne stranke Zmago Jelinčič je izjavil, da "so Bernikovi volivci golazen, ki bi jo morali pospraviti že leta petinštirideset".

Novinarji Mladine so bili malo blažji v svojem mnenju o predsedniškem kandidatu Berniku. V treh številkah Mladine, v 42., 44. in 45. v letu 1997 so izšli trije članki, ki so Bernika označevali kot sodelavca gestapa in kot med gestapovci izšolanega domobranskega propagan-

dista. Za nameček so ga primerjali tudi z nekdanjim avstrijskim predsednikom Kurtom Waldheimom.

Bernik je ocenil, da mu je neresnično pisanje v Mladini povzročilo škodo, zato je v nekaj tednih vložil odškodninsko tožbo. V njej je zahteval tedanjih pet milijonov tolarjev odškodnine (danes dobrih dvajset tisoč evrov), poleg tega pa za približno dva tisoč petsto evrov (tedaj malo manj kot šeststo tisoč tolarjev) sodnih stroškov.

Prvostopenjsko sodišče je Bernikov odškodninski zahtevek zavrnilo. Opiralo se je namreč na dejstvo, da je bil Bernik res domobranski propagandist, poleg tega pa se je na začetku leta 1945 udeležil enodnevnega tečaja propagandistov v Kranju, ki ga je organiziral gestapo.

Višje sodišče meni drugače
Na Bernikovo pritožbo je Višje

sodišče v Ljubljani razsodilo prav nasprotno. Ne glede na to, da je bil Bernik domobranski propagandist, so menili višji sodniki, ni izkazan noben dokaz za trditve, da ga je izšolal gestapo, prav tako pa tudi ni nobenega dokaza, da bi bil Bernik med vojno gestapovski sodelavec. Trditve v članku je sodišče označilo kot močno pretirane. Pri tem ni zanemarljivo dejstvo, da je gestapo Bernika pred koncem vojne, ker je napovedoval poraz nacistične Nemčije, celo aretiral. Trditve v časopisu so višji sodniki ocenili kot žaljive za tožnika, zato so razsodili njemu v prid.

Mladina je nato podala zahtevo za revizijo na Vrhovno sodišče RS, to pa je ugotovilo, da so višji sodniki razsodili korektno in se pri tem ozirali na vse okoliščine, zato je zahtevo za revizijo zavrnilo. ▣

Janez.

Janez?

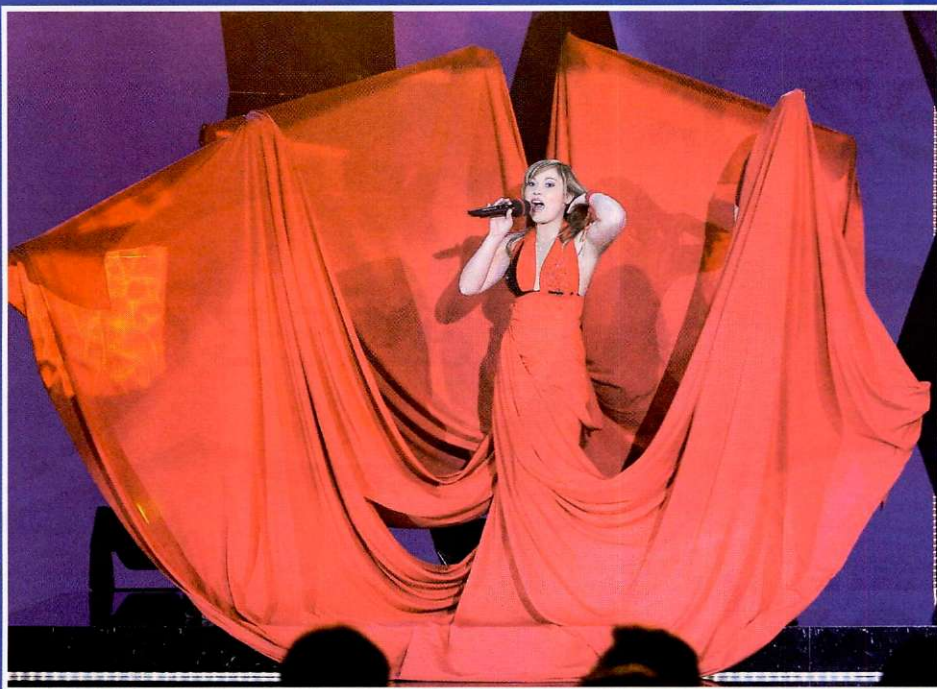
Janez!

Janez!

Janez!!!

vse slovenske strani

Uspešna Eva Černe

Ta teden je uredništvo založniške dejavnosti RTV Slovenija izdalo prvo zgoščenko mlade pevke, zmagovalke Bitke talentov Eve Černe. Na zgoščenki, pod katero se je kot avtor podpisal Boštjan Grabnar, je zbranih devet skladb, dve bonus instrumentalni različici in videospot, med njimi pa tudi vsem znane pesmi Kdaj, če ne zdaj, Čudeži smehljaja in Pomlad v mestu. Zgoščenka nosi naslov Sanje. Priprava in izdaja zgoščenke je del nagrade, ki jo je Eva osvojila kot zmagovalka Bitke talentov 2006, ki je potekala pod okriljem razvedrilne oddaje Spet doma. Eva je zgoščenko prvič predstavila kot osrednja gostja v nedeljo v oddaji Spet doma.

In kako se je začela glasbena kariera Eve Černe? Eva je postala tretja zmagovalka (po Omarju Naberju in Nini Pušlar) Bitke talentov 10. decembra 2006. Od takrat je šla njena pevska pot predvsem po zaslugi močnega vokala, eksplozivnih nastopov in mojstrske pevske improvizacije strmo navzgor, saj se lahko pohvali s kar dvema odmevnima uvrstitvama na največjih glasbenih festivalih v Sloveniji. Na Emi 2007 je s skladbo Čudeži smehljaja zasedla drugo mesto, za Alenko Gotar, na Slovenski popevki 2007 pa je prepričala s skladbo Pomlad v mestu in osvojila nagrado za najbolj všečno skladbo festivala po mnenju javnosti, pridobljenem s telefonskim glasovanjem.

Uspešna pevka je najstnica iz Zgornjih Jarš, ki obiskuje gimnazijo v Domžalah. Poleg šole petja v glasbeni šoli obiskuje tudi ure klavirja in violine. Je ljubiteljica živali, s svojim konjem tudi tekmuje v preskako-

Eva osvaja z glasom ...

vanju ovir in dresurnem jahanju. Kot pevka je nastopala že na več glasbenih festivalih ("Fens 2004" – najstniški del, Prvi glasek Gorenjske, Prvi glas Gorenjske, Kristalček), kjer je tudi zmagovala. Verjamemo, da bo njena glasbena pot še dolga in uspešna.

Tabu se vrača!

Pretekle mesece se je veliko ugibalo o usodi ene najbolj priljubljenih slovenskih zasedb. Tudi člani skupine Tabu dolgo niso vedeli, kako bodo nadaljevali svojo uspešno kariero, v kateri so prejeli že številne nagrade. Vzrok za skrbi je bil Ninin glas, ki je ni in ni hotel ubogati. »Odločila sem se za aktivno zdravljenje, saj se je moj glas zaradi nepravilnega dihanja tako poslabšal, da sem včasih še komaj govorila,« je dejala Nina. Marjan, Izi, Maco, Sandi in Primož so svoji prijateljski stali ob strani in jo spodbujali, dokončno pa jih je potrla diagnoza strokovnjaka specialista, ki se je glasila: »Nina potrebuje glasbeni oddih.« Skupina je poiskala novo pevko in ta se jim je že pridružila pri novem projektu.

Dočakali smo jih!

Po treh uspešnih albumih, številnih nepozabnih uspešnicah in mnogih priznanjih se Tabu končno vrača! Zasedba v spremenjeni postavi že predstavlja težko pričakovano novo skladbo Oblak za dva, ki po osmih letih delovanja pomeni vrnitev skupine ne samo na glasbeno sceno, pač pa tudi tja, kjer so jo poslušalci zagotovo najbolj pogrešali – na koncertne odre!

Živa na nacionalki?

Govori se, naj bi svetlolasa Živa Vadnov prihodnje leto pristala na nacionalni televiziji. Nekdanja mis in voditeljica oddaje Bonboniera na TV Paprika naj bi se na TV Slovenija preselila že pred koncem prihodnjega poletja, kjer ji šef razvedrilnega in zabavnega programa že išče mesto med voditelji v aktualni programski shemi. Še verjetneje pa je, naj bi Radović zelo ambiciozni 25-letni Živi namenil celo svojo tedensko oddajo, katere vsebina naj bi bila za zdaj še skrivnost, vendar zelo blizu urbanim problemom mlajše generacije, prihodnosti in življenju mladih. Živa ima pogodbo s komercialno TV, na kateri vsemogočno kraljuje Mark Žitnik. Tudi ta medijski poslovnež naj bi poskušal to lokalno televizijsko znamko prodati do poletja 2008, v voditeljskem paru z Markom Popovičem pa naj bi vendarle vztrajala do konca letošnje sezone. Urednica oddaje Bonboniera Barbra Drnač ima še drugi voditeljski par, Sanjo Grohar in Adela Djutovića, s katerim pa naj bi bila precej manj zadovoljna kot s prvim, Živo in Markom.

Plava v televizijskih vodah ...

Ni poročen!

V zadnjem času se je glasno šušljalo, naj bi bil odcveteli kralj popa Michael Jackson poročen z varuško svojih otrok. Sedaj pa se je izkazalo, da so dokumenti, ki naj bi bili sprožili tovrstne govorice, ponarejeni. Jackova tiskovna predstavnik je potrdila, da dokumenti, ki naj bi namigovali, da je razvpiti 49-letni Michael poročen z varuško svojih dveh otrok, niso resnični.

Michael Jackson polni rumene strani.

Obisk kraljevega para

Prejšnji teden sta Slovenijo obiskala nizozemski princ Oranski in princesa Maxine. V parlamentu ju je sprejel predsednik državnega zbora France Cukljati. Princ je izrazil zadovoljstvo z obiskom državnega zbora, saj je prepričan, da bo ta imel pomembno vlogo v času predsedovanja Slovenije svetu EU. Poudaril je, da je to odlična priložnost, da pokažemo, kaj predstavljamo in zastopamo, ter dodal, da lahko država v času predsedovanja veliko pripomo-

Nizozemski kraljevi par je bil navdušen nad Slovenijo.

re k delovanju EU. Princesa Maxine je dodala, da prav Slovenija, ki je nova država članica EU, lahko prinese nov navdih in sveže ideje.

NAJBOLJŠI GLASBENI
MIKS
 Dajte radio na glas ob 7:07
ZA VSO SLOVENIJO
102.4, 103.7
RADIO CENTER

RADIO **CENTER**
 Najboljši glasbeni miks za vso Slovenijo

Malce več ponosa

Magični gledalec

Minister za obrambo Karl Erjavec meni, da bi bilo treba pokazati malce več ponosa do naše vojaške preteklosti, saj ni razloga, da bi se je sramovali.

V nacionalni oddaji Intervju je zadnje nedeljo Lado Ambrožič gostil aktualnega obrambnega ministra in predsednika koalicijske stranke DeSUS Karla Erjavca. Pogovarjala naj bi se o vprašanih, ki se tičejo koalicije in nadaljnjega sodelovanja upokojenske stranke v njej glede na zadnje praske med koalicijskimi partnericami, vendar je v tem okviru potekal le manjši, pravzaprav sklepni del pogovora. Precej več časa sta namenila temam, ki se tičejo obrambnega ministrstva.

Že na začetku intervjuja je dal gostitelj gostu lepo iztočnico, ko ga je vprašal, ali je zadnje čase kot minister dobil kakšno lepo pismo. Ambrožič je namreč rekel, da glede na to, da se vsake toliko časa od nekoč pojavi kakšna »afera« v zvezi z vojsko oziroma njenim ministrstvom, bi bilo lepo slišati, da pride tudi do kakšne pohvale. Minister je seveda to pograbil z odprtimi rokami in se jadrno pohvalil, da je v zadnjem času kot minister dobil kar nekaj prijaznih pisem z izrazi zahvale. Le-ta so posledica hitre akcije, s katero se je Slovenska vojska odzvala na pomoč ljudem po zadnji vremenski ujmi v Železnikih. Erjavec je dejal, da je tudi to ena od nalog, ki jih ima vojska. Namenjena je za nacionalno varnost in v to delovno področje spada tudi pomoč v naravnih katastrofah. Vojska se je torej pri tem izkazala, kajti, kot je rekel minister, takšne prizore navadno gledamo na posnetkih drugod po svetu, zavedati pa se moramo, da se lahko zgodi tudi pri nas. Nedvomni dokaz je zadnje razdejanje. Erjavec se je tudi pohvalil, da je pri reševalni akciji sodelovalo tisoč šeststo pripadnikov vojske.

Glede občasnih afer, ki se pojavljajo v javnosti, je minister menil, da so prenapihnjene. Predvsem pa nobena v svojem izteku ni pokazala na krivdo ministrstva ali na njem zaposlenih. Glede razvpitih oklepnih vozil patria je

dejal, da je bilo njihovo število določeno že leta 2004, v času vladanja zdajšnje opozicije torej, in da gre pač za najboljša tovrstna vozila, ki so na trgu. Meni, da Slovenija potrebuje vojsko in da mora biti le-ta najboljše opremljena, kajti drugače je brez pomena, da jo imamo.

Glede na trditve dežurnih kritikov, da je zdaj, ko smo v Natu, vse narobe, je minister odgovoril, da se tudi vojne nevarnosti zdaj globalizirajo. V dani situaciji je prav vsaka država ranljiva in v sedanjem zavezništvu smo najbolj varni. Moramo pa zato seveda sprejeti tudi obveznosti in dolžnosti. Vsekakor lahko iz zavezništva tudi izstopimo, je menil minister, a pri tem dodal, da dvomi, da bi bili lahko čisto sami kos zagotavljanju maksimalne varnosti naše države, poleg tega pa bi bili stroški za nabavo potrebnega orožja in opreme mnogo večji, čeprav tudi zdaj niso nizki, kajti vojska seveda vedno stane.

Predvsem pa je minister zadel žeblico na glavico, ko je rekel, da ga moti pomanjkanje tradicije v naši vojski. Slovenci smo bili vedno dobri vojaki in častniki, zato ni razloga, da bi se svoje vojaške zgodovine sramovali. Potrebne bi bilo le malce več državljske zavesti in narodnega ponosa tudi v zvezi z našo vojaško zgodovino. ■

HOROSKOP

Oven
21.3.-20.4.

Malo preveč uveljavljate svojo voljo – to vam utegne škodovati. Bodite malo bolj pozorni na potrebe človeka, ki je poleg vas in zagotovo potrebuje vašo nežnost in pozornost. Konec tedna bo zanimiv, a precej naporen.

Bik
21.4.-21.5.

Dež vas bo naredil precej živčne in ne boste imeli potrpljenja za napake svojih najbližjih, ki bodo morali preslišati marsikatero pikro na svoj račun. Ne bodite naivni in raje delajte za vse enako dobro, kakor ste to zastavili že prej.

Dvojčka
22.5.-21.6.

Pomoč bo za vas dobrodošla, še posebej če boste hoteli ta teden narediti kaj več kakor ponavadi. Za pomoč prosite svoje prijatelje in veliko vam bodo naredili. Nekaterim dvojčkom bo zato še posebej nerodno in bi se najraje skrili.

Rak
22.6.-21.7.

Še vedno vam bo odmeval v glavi pogovor, ki ste ga imeli prejšnji konec tedna z novim znancom. Odprle se vam bodo nove poslovne priložnosti, ki jih ne smete zanemariti. Odprite se pozitivnim vplivom svojega ozvezdja.

Lev
22.7.-21.8.

Zagotovo imate zelo dobrega angela varuha, ki bedi nad vami vsak trenutek dneva. Zelo vam bo pomagal pri vaši pozabljenosti in vas pripeljal ob pravem času na pravo mesto. Še naprej boste ostali tako veseli in tudi zelo poskočni.

Devica
22.8.-21.9.

Doma imate pravi pravcati nered in nemir. Nikar se ne pustite zmešati in presenetiti, ampak lepo in prijetno preživite večer v družbi prijateljev in znancev. Vse bo še dobro, če se ne boste preveč sekirali in se vdajali črnim mislim.

Tehtnica
22.9.-22.10.

Utrujenost vas bo mučila še ves naslednji teden, zato se le pripravite in po potrebi vzemite kakšen dan dopusta za to, kar vas zanima, in za to, da se boste lahko dobro naspali. Zaupajte ljudem, ki vas dobro poznajo in vam zaupajo.

Škorpion
23.10.-21.11.

Spet se boste ukvarjali z že pozabljeno ljubeznijo. Nikoli ne boste pozabili, da ste upali na nekaj, kar se nikakor ne more zgoditi. Ne bojte se zapreti vrat in iti naprej. Nova pot se vam zagotovo odprla in veliko se bo dogajalo na njej.

Strelec
22.11.-20.12.

Pazljivi načrti bodo obrodili sadove in zadovoljstvo. Prijatelji se vas bodo spomnili in vsi bodo sočustvovali z vami, ker ste tako obremenjeni. Vse se bo obrnilo vam v prid in tudi vaši zaslužki se bodo zelo izboljšali.

Kozorog
21.12.-19.1.

Popadla vas bo lenoba, ki se ji ne boste mogli upreti. Nikakor se ne dajte prepričati kolegom, da lahko spite na lovrih. Konec tedna bo vznemirljiv in ne preveč pozitiven, zato pa boste v ponedeljek imeli več počitka in časa zase.

Vodnar
20.1.-18.2.

Vodnarji, ki ste tik pred odhodom v pokoj, si boste želeli, da bi se ta ura čim prej približala. Bodite veseli, da se še ni, ker vam je kar lepo. Mladi vodnarji, ki službo začnete, pa boste imeli težave s prilagajanjem na nov delovni urnik.

Ribi
19.2.-20.3.

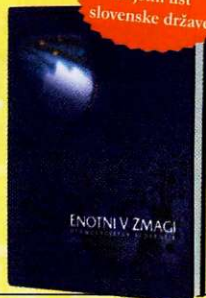
Ribe, ki ste si pravkar izbrale novega partnerja, boste nad njim nekoliko razočarane in se ne boste mogle več zabavati. Tiste, ki se boste odločile hitro in zvezo pretrgale prej, kot postane preveč vroče, boste naredile najbolj prav.

trda vezava, veliki format, 336 strani, 456 fotografij

ENOTNI V ZMAGI

OSAMOSVOJITEV SLOVENIJE

od prvih večstrankarskih volitev do mednarodnega priznanja
(april 1990–maj 1992)Rojstni list
slovenske države

- predstavitev zgodovinskih dejstev
- kronološko urejena fotokronika
- objava faksimilov najpomembnejših državotvornih dokumentov
- izbor iz takratnega časopisnega in revijalnega tiska (članki, karikature)

Cena: 12.800 SIT (53,41 €)

Za člane kluba Samorog: 9.984 SIT (41,66 €)

Možnost nakupa na tri obroke

Informacije in naročila: knjižni klub Samorog, telefon: 01/ 433 43 06,
naslov: Dalmatinova 1, 1000 Ljubljana, e-pošta: knjizni.klub@samorog.comVeč o knjigi na spletnem naslovu: www.samorog.com

DEMOKRACIJA	MESTO V SRBIJI	POKRAJINA NA HRVAŠKEM	STALNI TROPSKI VETER	DEMOKRACIJA	AMERIŠKI ELEKTR. RACUNALNIK	DŽIP JAPONSKE TOVARNE TOYOTE	LUKA V IZRAELU	ORGAN. ZA BEGUNCE	ŽENSKI PRINCIP KITAJSKE FILOZOFIJE	ŠVEDSKO ZIMSKO SREDIŠČE
JAPONSKA NABIRALKA MORSKIH BISEROV				ŽENSKO IME					STARI SLOVAN	NEKDANJE CITROENOV VOZIL
PLAČILO, PLAČA				PRIRODA, NATURA					AKTINIJ	JAPONSKI MOJSTER LESOREZA
ESTONEC				SLOVENSKI IGRALEC					ČASOVNA ENOTA	PERZIJSKI ZLI DUH
PODNEBJE				KNJIŽ. MIHELICEVA		STARO MOŠKO IME (IZ ČRK OLIKA)	RADIO-AKTIVEN KEMIJSKI ELEMENT			HRV. REŽ. RISANIH FILMOV (ALEKSANDAR)
ŠIBKEJŠI VETER (POMANJ-SANO)							KULTURNA RASTLINA	GROFIJA V JUŽNI ANGLIJI	MOŠKI, KI PREVEČ PIJE	STRANSKI ZGORNJI DEL TRUPA
SLOVNIČAR AASEN					KURIVO ZA PLAVŽE				VERSKI POGLAVAR MUSLIMANOV	
PRITOKA ODRE NA POLJSKEM				TRSKA					IT. IGRALEC (FEB)	ALEŠ VALIČ
ALPSKA SMUČARKA DREVOVA					SLOVENSKA TV-NOVI-NARKA					
BRITANSKI PEVEC STEVENS				ZNAČILNOST POSTAVNEGA						

Rešitev prejšnje križanke

GARAT, ORATOR, RANINA,
IRANEC, ŠARA, AKT,
ASKETI, TA, ASIR, SLONAR,
AGONIJA, TOLAR, KORANA,
EVORA, SARA, ESA,
NERESEC, ALEKAN, INA,
LAŽ, TUVA, JIDIŠ, LEE, IRIT,
AJATOLA, ŠIKANA, ARAKS,
ATA, AS

Nagrajenci 39. številke

- 1. nagrada:** **MAJA ERMAN**
Ane Zihelove 6, 1000 Ljubljana
- 2. nagrada:** **MARIJAN MIKIC**
Vruncova 5, 2380 Slovenj Gradec
- 3. nagrada:** **ANICA PONIKVAR**
Trg Franca Fakina 9, 1420 Trbovlje

Dobitnikom čestitamo in jih hkrati prosimo,
da nam pošljejo svojo davčno številko.

Nagrade

- 1. nagrada:** knjiga Enotni v zmagi
- 2. nagrada:** knjiga Enotni v zmagi
- 3. nagrada:** knjiga Enotni v zmagi

Nagradno križanko izrežite
in najpozneje do 18. 10. 2007
pošljite na naš naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1001 Ljubljana,**
s pripisom "Nagradna križanka".

VČERAJ, DANES, JUTRI ...

➤ **8.10.1890** se je rodil nemški letalski konstruktor Henrich Focke, ki je izdelal prvi uporabni helikopter. Prvi model helikopterja za lastno pogonsko silo je izdelal že Leonardo da Vinci.

➤ **8.10.1991** sta slovensko predsedstvo in izvršni svet drugim državam sporočila, da se je brionski moratorij na trimesečni odlog izvajanja osamosvojitvenih sklepov iztekel in da so tako začele veljati odločitve, da je Slovenija samostojna in suverena država.

➤ **9.10.1934** je bil ob atentatu na jugoslovanskega kralja Aleksandra I. v Marseillu smrtno ranjen tudi večkratni francoski ministrski predsednik Louis Barthou. Atentat je naredil član VMRO (makedonske revolucionarne organizacije), ki se je bojevala proti srbski dominaciji v Makedoniji. Povezan je bil s hrvaškimi ustaši.

➤ **9.10.1835** se je rodil francoski skladatelj Camille Saint-Saëns.

➤ **9.10.1967** je bil v Boliviji ubit revolucionar Che Guevara.

➤ **10.10.1889** se je v Trstu rodil slovenski fizik in publicist Lavo Čermelj.

➤ **10.10.1892** se je v Dolcu pri Travniku rodil srbski pisatelj iz Bosne Ivo Andrić. Leta 1961 je prejel Nobelovo nagrado za književnost.

➤ **10.10.1962** je prišlo zaradi sporov o pripadnosti ozemelj na območju Himalaje do vojaškega spopada med Indijo in Kitajsko. Kitajci so presenetili in razbili indijske vojaške enote.

➤ **11.10.1884** se je rodil nemški kemik Friedrich Bergius, ki je iz premogovega prahu in vodika z neposrednim postopkom pridobil bencin in mazalna olja.

➤ **11.10.1919** se je rodil ameriški bobnar in vodja džezovskih orkestrrov Art Blakey, ki je uvedel bobne kot solistični prvorazredni džezovski inštrument.

➤ **11.10.1992** so prebivalci Razkrižja z mirnimi demonstracijami zahtevali bogoslužje v slovenščini in stalnega slovenskega duhovnika.

➤ **12.10.1939** so začeli Nemci s prvimi deportacijami Judov iz Avstrije in Moravske.

➤ **13.10.1884** so se dogovorili, da bo na čast angleškega astronoma Johna Flamsteda poldnevnik, ki teče skozi Greenwich, imel zemljepisno dolžino nič.

➤ **13.10.1925** se je rodila britanska konservativna političarka, »železna lady«, predsednica vlade Margaret Thatcher. Igralec Peter Ustinov je o njej dejal: »Razlika med Devico Orleansko in Maggie Thatcher je ta, da je prva slišala božje glasove, Thatcherjeva pa sliši samo svojega.«

➤ **14.10.1991** so na mirovni konferenci o Jugoslaviji podaljšali mandat opazovalcem Evropske skupnosti v Jugoslaviji razen za Slovenijo.

POGLED NAZAJ (OD 8. 10. DO 15. 10.)

Osovraženi Francozi

Nekateri zgodovinarji prikazujejo francosko ustanovitev Ilirije na Slovenskem kot navdušujoč dogodek za Slovence, v resnici pa kaže, da francoski vojaki niso bili prav priljubljeni. Ljubljanski škof Anton Kavčič je na primer **13. oktobra 1809** poslal duhovnikom posebno poslanico, v kateri jim je naročil, naj pomirjevalno vplivajo na uporne kmete na Dolenjskem, kjer je prišlo do nezadovolj-

stva zaradi ravnanja Francozov. Razpisovanje novih davkov, izterjevanje dajatev z eksekucijami, vojaško nasilje, prisilna posojila, pošiljanje »garnizerjev« in druge oblike nasilja pa tudi avstrijsko ščuvanje proti Francozom so pri ljudeh povzročili nezadovoljstvo, upore in nasilne akcije proti tujim oblastem, zlasti proti manjšim skupinam Napoleonovih vojakov. Največji obseg je upor dosegel v Novem mestu in okolici, kjer so Francozi oktobra 1809 razglasili izredno stanje. Velik odmev je imela tudi škofova intervencija pri vojaških oblasteh na Kranjskem in Koroškem, zaradi katere so bili pomiloščeni vsi, ki so upoštevali francoske disciplinske ukrepe.

Sovjeti v vesolju

Sovjetom je pri vesoljskih raziskavah dolgo uspevalo ohranjanje prednost pred Američani. Velik uspeh so dosegli aprila 1961, ko so s plovilom Vostok 1 poslali v vesolje prvega kozmonavta Jurija Gagarina. S programom Vostok so postavili tudi več rekordov. Vostok 3 je denimo ostal v orbiti kar 94 ur, v vesolje pa so poslali tudi prvo žensko Valentino Tereshkovo. Po zmagovalstvu z Vostoki so kmalu razvili tudi »resno« vesoljsko plovilo, ki je bilo sposobno ponesti v vesolje več ljudi hkrati. **12. oktobra 1964** so s plovilom Voshod 1 prvič poslali v vesolje tri člane posadke. Voshod 1 je v primerjavi z Vostoki pomenil velikanski napredek. Bil je 680 kilogramov težji in tehnično močno izboljššan. Kot prvo vesoljsko plovilo je imel krmilni sistem na ionski po-

gon, veljal pa je že za tako varnega, da kozmonavti med poletom niso nosili skafandrov. S plovilom Voshod 2, ki so ga izstrelili marca 1965, so sovjetski znanstveniki nadaljevali dotedanjo prakso prvih dejanj v vesolju, saj je dvočlanska posadka opravila prvi vesoljski »sprehod«. Aleksej Leonov je izstopil iz plovila in deset minut preživel zunaj njega.

Slovenska privatizacija

V slovenskem uradnem listu je bil **11. oktobra 1991** objavljen stanovanjski zakon, ki se ga je prijel naziv Jazbinškov zakon. Z njim so imetniki stanovanjske pravice dobili možnost po ugodni ceni odkupiti stanovanja od podjetij ali občin.

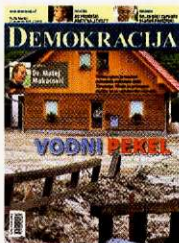
Preobrazbo gospodarstva iz socialističnega v planskega in privatizacijo je zastavil podpredsednik vlade Jože Mencinger. Prehod iz enega gospodarskega sistema v drugega naj bi po njegovo vodili premožnejši, to je dotedanji vodilni v podjetjih. Junija 1990 je skupščini predložil prvi predlog privatizacij-

skega modela. Z njim se niso strinjali številni v Demosu, ker bi gospodarstvo ostalo v rokah nekdanjih komunističnih direktorjev oziroma menedžerjev. Predsednik vlade Peterle je zato iskal drug način privatizacije. Razlike med Mencingerjem in številnimi v vodstvu Demosa so se še poglobile, ko je vlada kot gospodarskega svetovalca najela ameriškega ekonomista in profesorja na Harvardu Jeffreya Sachsa. Ko se je vlada odločila za Sachsov model, je Mencinger odstopil.

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridržuje pravico do krajšanja pisem, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali kakršno koli drugo prepričanje.

št. 39/38

Prisluškovanje brez sodne odločbe je zločin (1)

V Demokraciji je bil 27. septembra zanimiv pogovor v dr. Matejem Makarovičem. Med drugim ugotavlja, da je vladna koalicija na čelu s SDS v primeru nezakonitosti na Sovi nekoliko precenila demokratičnost slovenske politične kulture. Naša mlada demokracija se le s težavo izvija iz objema več kot polstoletne indoktrinacije enoumja, ki je temeljilo na prikrievanju resnice in zavestnem zavedanju. Od poslanca Ropa bomo težko dočakali opravičilo v zadevi Sova, a hudo je, da evroposlanec in politik z visokimi cilji, ki tako rad poudarja verodostojnost, pomaga prikrivati resnico. Žalostno pa je, da se v aferi prisluškovanja opoziciji malokdo vpraša o zakonitosti ravnanja takratne oblasti. Mislim, da so naši mediji največji dolžniki pri razkrivanju resničnih dejstev v naši družbi. Seveda ima rdeča ideologija tudi na pravosodje močan vpliv, a tožilci in

sodniki se morajo le prilagajati spremenjenim zakonom, četrta veja oblasti pa se temu »profesionalno« izmika. Verjetno imajo za svoj alibi levičarsko ideologijo, ki naj bi bila napredna. Problem pa je, da ne priznajo zablode »naprednih« totalitarnih »izmov« dvajsetega stoletja in da normalna parlamentarna demokracija ne more niti obstajati brez različnih političnih opcij.

V nadaljevanju bom izpostavil dva medija, ki ju je opozicija ob zadnjih spremembah zakonodaje najbolj napadala. Kljub ostri protikampanji in seveda delovanju konkurence, da o FDV niti ne govorimo, je bila osrednja časopisna hiša najuspešnejša. Pa vseeno so novi predstavniki lastnikov zahtevali spremembe. Predsednica NS je ob prevzemu funkcije javno zahtevala zamenjave v uredništvu, sočasno pa je kot slepilni manever napadala predsednika vlade. Ko sedaj novi odgovorni urednik kritično piše o oblasti in protiblastnih aktivistih, lastnikov niti z besedico ne omenja. Napadati oblast, da bi se interesi oblastnikov lahko neovirano uveljavili, je zavajanje, ki ne sodi v novinarski profesionalizem. Torej so bili kritiki sprememb delno le uspešni.

Tudi RTVS kljub hudi destruktivni kampanji uspeva. Direktor TVS je kritikom izčrpno odgovoril z močnimi argumenti. Ker se vodstvo ni uklonilo pritiskom, se bodo napadi prav gotovo nadaljevali. Že pred nekaj leti je eden najbolj prepoznavnih novinarjev RTV izjavil, da lahko z nacionalke odide tristo zaposlenih, pa se to pri delu ne bo niti poznalo. Sedanjemu vodstvu je v enem letu uspelo znižati število zaposlenih za 120. To je verjetno pomemben razlog za ostre kritike. A vse očitneje postaja, da napadi temeljijo

na motečem poudarjanju nacionalnega in državotvornega. To ne moti le znanega profesorja s FDV, ampak tudi tedenskega televizionista s pete strani Nedela, njemu pa asistira avtohtoni bodičar v rubriki Reaktor.

Argumentirani odgovori direktorja TVS imajo po mojem mišljenju še prav posebno težo. Kot uspešnega novinarja dokumentarcev ga je politično-vodstvena naveza dobro utečene nomenklature še pred nekaj leti cenzurirala. Na koncu lahko ugotovimo, da se medijske razmere v Sloveniji le izboljšujejo. Uveljavlja se evropski duh na račun balkanske emocionalnosti.

Ernest Pušnik, Hrušica

Zakaj strah pred zasebnimi šolami?

Dijaška organizacija Slovenije je kot sopodpisnica peticije »Za kakovostno javno šolo« poslankam in poslancem državnega zbora izrazila podporo nasprotnikom predlaganega zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja. Pri tem pa k oblikovanju svojega stališča ni vključila predstavnikov tistih svojih članic, ki se jih stališča, ki nasprotujejo predlogu sprememb zakona, najbolj tičejo. Zoper takšen nedemokratski način dela oziroma zoper takšno izražanje stališč v imenu vseh dijakov zasebnih srednjih šol v Sloveniji odločno protestiramo in temu stališču Dijaške organizacije Slovenije v celoti nasprotujemo. Svoje nestrinjanje z oblikovanjem izjave v imenu vseh dijakov Slovenije brez upoštevanja naših mnenj smo posredovali Dijaški organizaciji Slovenije. Ker naše stališče kljub odgovoru Dijaške organizacije Slovenije ni bilo upoštevano, želim kot predsednik dijaške skupnosti zasebne srednje šole Gimnazije

Antona Martina Slomška iz Maribora izraziti podporo k predlaganemu zakonu o spremembah zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja.

Dijaki zasebnih srednjih šol smo prepričani, da predlagani zakon v ničemer ne ogroža pozitivnih vrednot, kvalitet in organiziranosti javnega srednjega šolstva, odpravlja pa neupravičeno več let diskriminirano zasebno srednje šolstvo. Velikokrat je bilo že povedano, da sedanji zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja prav gotovo v nasprotju s 14. členom Ustave RS ne omogoča enakosti pred zakonom. Našim staršem in posredno tudi nam dosedanje sofinanciranje srednjega šolstva, v katerega smo prisiljeni, nalaga večja bremena, ki jih v marsikateri družini ne zmorejo. Iz tega izhaja, da je uresničevanje temeljnih človekovih pravic podrejeno ekonomskim možnostim.

Glede na dejstvo, da gre v primeru zasebnega šolstva za enak in po strogih merilih oblikovan ter nadzorovan učni program, menimo, da je nasprotovanje predlogu zakona in izražanje bojznanosti o privilegiranosti zasebnega šolstva popoln nesmisel, kršenje temeljnih človekovih pravic in posredno tudi težnja po ohranjanju posameznih slabosti javnega šolstva, ki jih sedaj veljavna zakonodaja ščiti.

Dijakom zasebnih srednjih šol se zdi najspornejši sedanji način financiranja zasebnih srednjih šol, ki so bile ustanovljene po letu 1996, kjer država financira le 85 odstotkov stroškov. Posledično to pomeni mnogo večji finančni pritisk na starše otrok v zasebnih šolah. Ti morajo v okviru svojih denarnih prispevkov plačevati mnogo večji delež kot pa starši otrok v javnih šolah, ki običajno sofinancirajo le nadstandardne dejavnosti. Konkretno na Gimnaziji ►

► Antona Martina Slomška (GAMS) v Mariboru v šolskem letu 2007/08 starši plačujejo za standardni in nadstandardni program po 50 evrov vsak mesec šolskega leta. Očitno gre za obliko diskriminacije staršev in posledično otrok v zasebnih šolah. V primeru GAMS znaša letni delež staršev 233.000 evrov.

V Sloveniji je ta čas 246 srednjih šol z državno priznanim, torej javnim programom. Šest med njimi je zasebnih: Škofijska gimnazija Vipava, Gimnazija Želimlje, Škofijska klasična gimnazija v Ljubljani, Škofijska gimnazija v Mariboru, Waldorfska šola in EURO šola. Prve tri so bile ustanovljene pred letom 1996 in so tako že v sedanjem zakonu glede financiranja javnega programa izenačene z javnimi srednjimi šolami. Predlog sprememb zakona med novostmi predvideva 100-odstotno financiranje vseh, torej tudi preostalih treh zasebnih srednjih šol. Govorimo torej o 15 odstotkih financiranja treh izmed 246 srednjih šol – matematično je to 0,18-odstotni delež financiranja srednjih šol v Sloveniji. Ob tem majhnem deležu v primerjavi s celotnimi potrebnimi sredstvi je jasno, da gre v tem primeru bolj kot za denar za načelno stališče: zasebne šole DA ali NE.

V imenu dijakov zasebnih srednjih šol v Sloveniji sem v okviru obravnav pred odločanjem o sprejetju zakona 21. septembra 2007 predstavil naše stališče poslancem v državnem zboru. Iz izraženih poslanskih mnenj nasprotnikov predlaganega zakona je bilo več kot očitno, da se za bojaznjivo pred dodatno potrebnimi sredstvi prozorno skriva

RADIO
96,4 MHz *Ta pravi!*
Slovenske gorice

Tirg osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@radio-rsg.si, INTERNET STRAN: www.radio-rsg.si

RADIO DMEV
97.2, 99.5, 103.7, 106,2 MHz
UKV, STEREO, RDS

strah pred zasebnimi šolami. To so predvsem poslanci katerih stranke oziroma politične opcije izrazito skrajno, tudi žaljivo, predvsem pa brez zadostnega poznavanja zasebnih srednjih šol uporabljajo najrazličnejše, velikokrat tudi nedemokratične načine za uveljavitev svojih svetovnonazorskih prepričanj. Izključitev zasebnega srednjega šolstva iz obsega pravic javnega srednjega šolstva je prav gotovo nedemokratična in protievropsko naravnana poteza.

Kot dijak zasebne srednje šole želim posebej izpostaviti, da je ideološki strah nasprotnikov predlaganega zakona pred zasebnimi srednjimi šolami odveč. Za GAMS Maribor lahko trdim, da jo obiskujejo otroci vernih in nevernih družin. Na šoli ne obstaja evidenca o tem, saj nas o tem nihče ni nikoli spraševal. Ne obstaja nikakršno vsiljevanje verske miselnosti ali krščanskega svetovnega nazora. Glede osebnega odnosa do vere smo dijaki v popolnoma enakovrednem in svobodnem položaju.

Dijaki zasebnih srednjih šol smo prepričani, da bi bila s sprejetjem predlaganega Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja staršem in dijakom v prihodnje omogočena tudi svobodna in brez dodatnih ekonomskih kriterijev pogojevana odločitev o izbiri šolanja. Ob poznavanju določil predlaganega zakona je lahko vsakemu dobronamernemu državljanu popolnoma jasno, da sprejetje tega zakona ne bi z ničimer škodovalo pozitivnim vrednotam javnega šolstva.

Blaž Kosi, predsednik dijaške skupnosti GAMS Maribor

Financiranje zasebnega šolstva

Zaupati vladi z medijsko zbobnanimi novelami zakona na področju šolstva ali se prepustiti argumentom *strokovne in premišljene* opozicije, ki svari ljudstvo pred bližajočim se mrkom javne šole pod stopalom elitnih zasebnih šol?

Ko bi bila v preljudi Sloveniji dejstva dejstva in ne sredstvo za manipulacijo z javnostjo, bi bilo marsikaj razjasnjeno. Po številnih prebranih člankih sem v zvezi s to žgočo temo le razbral naslednje:

Stoodstotno financiranje stroškov zasebnih šol ne zajema prostora in opreme, ampak le program. Potemtakem se v tako majhni deželi res ni bati, da bi sunkovito poskočilo število zasebnih šol, saj tak interes zahteva veliko več kot le začetni kapital. Sploh pa je zasebna šola s takšno vrsto financiranja prihranek državi, saj lastnik poskrbi za prostor in opremo. Tukaj je treba še omeniti, da imajo v Sloveniji 85-odstotno finančno podporo le tri šole; le-te so bile ustanovljene po letu 1996, ko je tedanji minister za šolstvo in šport Slavko Gaber uvedel zakon, ki je vsem zasebnim šolam, ustanovljenim po tem letu, dodelil le 85-odstotno podporo. Tako torej niti med zasebnimi šolami ne vlada enakost.

Naziv zasebna šola pa se v vsej tej vojni velikokrat uporablja napačno. Poudariti je treba, da zdajšnje zasebne šole nikakor niso šole, ki bi s svojim učnim programom in specifično izobraženim strokovnim kadrom v svet

pošiljale elitno usposobljene ljudi, ki bi bili z boljšimi pogoji na šoli prevelika konkurenca dijakom iz javnih šol. Zasebne šole v Sloveniji sledijo državnemu učnemu načrtu in s kadrom posebej ne izstopajo, saj sprejemajo državno izsolane profesorje in profesorice, ki ne predstavljajo nobenega elitizma. Pravih zasebnih šol Slovenija v tem primeru torej ne pozna.

Šolstvo se rado primerja s tujimi državami. Nekdanji minister Slavko Gaber pravi, da Francija kot primer države s kakovostnim šolstvom zasebne šole prav tako financira 85-odstotno. Na drugi strani drugi trdijo, da so v Franciji tako imenovane zasebne šole financirane 100-odstotno, če sledijo državnemu učnemu programu; to pa je prav naš primer. Govoriti, da dobivajo zasebne šole 85 odstotkov finančnih sredstev, čeprav v celoti sledijo državnemu učnemu načrtu, je navadna demagogija.

Strah pred elitnimi katoliškimi šolami se prav tako kaže za neupravičenega s popolnoma statističnega stališča. V Sloveniji zasebne šole predstavljajo 0,1 odstotka osnovnih šol, kar je znatno premajhen odstotek že za naravno človeško logiko, da bi lahko ogrozile javno šolstvo. Poslanec Slavko Gaber prav tako pravi, da se mu zdi zanimivo, da si predlagatelji v zakon ne upajo zapisati ideje o odpravi šolnin, medtem ko vlada dobiva razna pisma v podporo predlogu za prepoved šolnin. Katere stvari so tukaj zamolčane in katere

88,3 & 105,1 MHz
ALPSKI VAL

Radio Alpski val
www.alpskival.net
† 05 38 11 886
f 05 38 11 674

Radio Krka
106.6 MHz

vredne premisleka, je težko določiti. Ob prebiranju člankov sem naletel še na mnoga nasprotja, a menim, da je takšnih v političnih razpravah vedno in povsod veliko. Ozreti se moramo na dejstva, bi prenekateri dejali, a kot vidimo, so dejstva orožje, na katerega smo posebej občutljivi. Zaupati enim ali drugemu, saj vsak govori le o dejstvih? Odločiti se mora vsak posameznik. Je pa zanimivo, da se vedno govori o vsesplošni transparentnosti, pluralnosti in demokratičnosti, ko politiki vse skupaj naredijo na prvi pogled tako nerazumljivo, da se mnenje lahko oblikuje komaj po gori prebranega gradiva na to temo. Vendar pa je najbrž prav v tem osebna zahtevnost demokracije.

David Sipoš, Ljubljana

Za normalizacijo šolskega prostora

Z nemajhnim začudenjem sem spremljala diskusijo, ki se je razvila ob sprejetju zakona o financiranju t. i. zasebnih šol. Sama sem namreč imela to nesrečo, da sem končala osnovno šolo še v totalitarnem režimu in o njej res ne bi želela izgubljati besed. Žal pa tudi programi na srednji šoli in na univerzi, ki sem jim sledila že po demokratizaciji Slovenije, niso kazali kaj dosti izboljšav. Ko zdaj spremljam razmere na državnih šolah, ugotavljam, da žal niso take, da bi z možem vanje želela poslati svojega otroka. Pa bi iskreno želela, saj je gotovo precej bolj enostavno in poceni, da otrok obiskuje šolo za vogalom in ne v nekaj deset kilometrov oddaljenem mestu. A dokler bodo razmere tako na ravni vsebine kot discipline takšne, kot so, bova otroke vključevala v nedržavne šolske ustanove. Tudi za ceno odrekanja in dodatnih naporov.

Vsekakor upava, da se bodo razmere na državnih vzgojno-izobraževalnih ustanovah postopno normalizirale in da se bo dvignila kakovost njihovih programov. Tudi ob razvoju alternativnih, nedržavnih ustanov, ki s svojo dodatno ponudbo spodbujajo razvoj prevladujočih in do nedavnega edinih institucij. Dokaz za to so vrtci, nastali na zasebno pobudo, ki so s svojim kakovostnim delom razgi-

bali mrežo državnih vrtcev. Le-ti so se bili ob konkurenci primorani precej bolj potruditi in ponuditi več dejavnosti, več sodelovanja s starši in drugih izboljšav na področju vzgoje. S tem smo pridobili vsi: otroci, starši, učitelji in država.

V tem pogledu je zdaj slika na področju osnovnega šolstva, kjer imamo ta čas eno samo zasebno šolo, katastrofalna. Še slabše je na univerzitetnem področju, kjer nimamo – ničesar! Nekoliko bolje je na ravni srednjih šol, kjer je ta čas šest nedržavnih gimnazij, ki pa so v neenakopravnem položaju. Tiste, ki so bile ustanovljene do leta 1996, so za izvajanje učnega programa financirane 100-odstotno, tiste, ki so nastale po tem letu, pa za izvajanje istega programa, ki je identičen programu na državnih šolah, dobijo le 85 odstotkov. Preostanek krijejo starši s pomočjo v ta namen ustanovljenega dobrodelnega sklada. Zakon, ki bi odpravil to nerazumno diskriminacijo, je v t. i. strokovni javnosti, še bolj pa v parlamentarni razpravi naletel na buren odziv.

Nasprotnikov zakona ni zanimalo, da se z njim omogoči s slovensko ustavo zajamčena pravica do izbire izobraževanja v skladu z lastnimi nazori in vrednotami. Mnogim staršem namreč ta pravica zaradi dodatnih finančnih obremenitev v obliki šolnin ni bila oziroma je bila dosti teže dostopna. Niti jih ni zanimalo, da zakon odpravlja diskriminacijo pri izvajanju istega učnega programa na posameznih šolah; na enih so namreč za izvajanje istega programa prejemali 100 odstotkov sredstev, na enih pa le 85 odstotkov. Kaže, da jih je še najmanj zanimalo, da se z njim omogočajo tisti standardi, ki bi slovensko šolstvo vsaj nekoliko približali razvitejšim evropskim državam.

Ni dvoma, da se spleča vložiti ves trud za višjo kakovost šolstva tako na državnih kot nedržavnih šolah. Višja kakovost vzgoje in izobraževanja pripada prav vsem otrokom ne glede na to, v katere ustanove so vključeni. Vsak mora imeti priložnost, da se razvije v široko razgledanega in visoko kultiviranega človeka. V manj kot to v demokratični Sloveniji ne moremo privoliti!

Mag. Tadeja Kerže, mama

Kdo cenzurira medije?

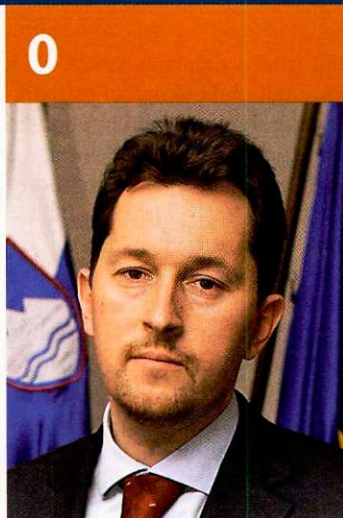
Marija Vodišek

Kdo ovira novinarje pri njihovem poklicnem delu? Menim, da so to kar sami. Seveda ne tisti, ki nekaj dajo na verodostojnost in dokazljivost svojega pisanja. Oblasti, pa naj bo to »leva ali desna« (tako jo definirajo prav mediji), ni treba posegati v poročanje časnikov, ker se kar med seboj cenzurirajo. Delajo, kot so delali dolga leta poprej, ko so se samocenzurirali oz. hvalili takratno oblast. Iz vsega, kar preberemo v tako imenovanih verodostojnih časnikih, ugotovimo in razberemo med vrsticami, da med armado novinarjev poteka vojna. Armado, ker jih je za malo Slovenijo preveč. In ker jih je preveč, je veliko slabih in mnogi se prodajajo in pisarijo, kar jim trenutno najbolj ustreza. Slovenski dnevniki, predvsem poplava njihovih tedenskih izdaj (Nedeljski, Direkt itd.) niso pošteni in ugotavljamo, da je slednjih odločno preveč. Običajno so njihovi teksti lahke zvrsti oz. populistični, da bi pritegnili predvsem nezahtevne bralce. Prav zato je tudi javno mnenje tako zmedeno in spreminjajoče se. To pa je naloga in cilj slovenskih podpisnikov peticije. Beseda peticija pomeni nekaj spraševati. »Peticija iz principa«, ki so jo sprožili znani slovenski novinarji, pa je posledica njihove pokvarjene miselnosti, ki lansirane laži prodaja za resnico. Ne zavedajo se, da tudi sebi žagajo vejo, glavno je, da jih določeni krogi ta čas potrebujejo. Nekaj znanih primerov. Sedanja poročevalka iz ZDA Vlasta Jeseničnik je kar se da objektivna. Prejšnji dolgoletni novinar Matej Šurc pa ni poročal, temveč hujskaško komentiral, in to danes nadaljuje v Sloveniji. Odličen je sedanji poročevalec iz Italije Sebastijan Šik in žal mi je, da ga bodo zamenjali. Dolga leta sem imela možnost primerjati pisanje tujih časopisov, predvsem Le Monda in naših takratnih dnevnikov. Ista novica je bila povsem drugače prikazana v mediju, kjer ni bilo cenzure, in slovenskem, odvisno tudi od tega, ali smo bili naklonjeni državi, od koder je novica prihajala. Sicer pa se to dogaja še danes, spet odvisno od tega, kateri novinar poroča. Tudi pisma bralcev so odsev določene miselnosti, kar je razumljivo. Toda prav taka je tudi Tema dneva v Delu 21. 9. 2007 pod naslovom »So zavihali rokave«, kjer avtorica Božena Križnik komentira vodno katastrofo, ki je prizadela predvsem dve slovenski pokrajini. Sicer pohvali, hkrati pa je že zbadljiva glede hitrega odziva premierja Janeza Janše in celotne vlade. Odlomek članka: »Morda se komu ne bo zdelo primerno poudarjati, da je k učinkovitemu odzivu vlade verjetno precej pripomogla tudi bližina volitev in silna želja izboljšati svoj ugled. VSAJ ZRNO SREČE SREDI KATASTROFE.« Sic. Bralci upravičeno pričakujemo nadaljevanje zlonamerne novinarske podmene z dokazano trditvijo, da je Janez Janša vodno ujmo kar telefonsko naročil. Ali so »poslanski preiskovalci« kaj odkrili? Da je evropska komisarka za medije Viviane Redding prišla v Ljubljano zaradi peticije slovenskih novinarjev, smo prebrali v Delu. Nič pa nismo izvedeli, kaj je resnično ugotovila, in ker je dolgoletna prijateljica kandidata za predsednika Slovenije Alojza Peterleta, upajmo, da jo bo z vsem pošteno seznanil.

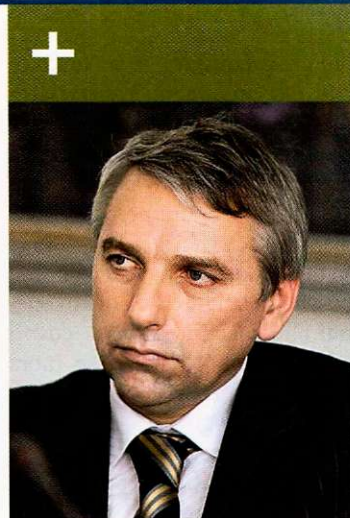
Politični semafor

Vztraja pri svojem Poslanec SD Anton Rop si bo s svojim ravnanjem bržkone pridobil sloves najbolj trmastega poslanca, saj je tudi na seji parlamentarnega odbora za peticije glede domnevnih dogovorov med Janšo in Sanaderjem znova trdil že slišano. Poznavalci menijo, da bo očitno vztrajal do bridkega konca, to je do konca svojega poslanskega mandata, ko naj bi se končala tudi njegova politična kariera, saj v SD niso preveč navdušeni nad njegovo držo.

Zavarovanje prek spleta Minister za javno upravo Gregor Vrant nadaljuje z uvajanjem spletne javne uprave. Tako bodo odslej lahko vozniki osebnih avtomobilov prek spleta sklenili tudi avtomobilsko zavarovanje, potem ko je bilo že pred časom uvedeno podaljšanje registracije prek spleta. S tem se bodo vrste pred okenci precej zmanjšale, javna uprava pa tako postaja čedalje dostopnejša in prijazna do državljanov, kar je zelo spodbudno.

Razkrinkal Ropa Novinar TV Slovenija Vladimir Vodusek se je znašel v središču pozornosti, ker je v javnost posredoval pogovor z Antonom Ropom, v katerem Rop obtožuje Janšo dogovarjanja za incidente v Piranskem zalivu, hkrati pa priznava, da gre le za govorice. Dušebrižniki so se spravili na Voduska, mnogi od njih ga obtožujejo, da je »Janšev piarovec«. Gre za šolski primer političnega pritiska na novinarja, vendar Repovžev novinarsko društvo na to ne reagira.

Alergična na drugačnost

Poslanka skupine nepovezanih poslancev Majda Širca je znana po tem, da se je v minulih letih zelo angažirala na področju medijev. Tako je bila gonilna sila nasprotnikov novega zakona o RTV, v svojem kulturnobojniškem zanosu pa postaja čedalje drznejša. Tako je v četrtek, 4. oktobra, na tiskovni konferenci dejala, da bi se morala Demokraciji, Magu, Novi reviji in STA odreči finančna podpora iz medijskega sklada. Pri tem se je sklicevala na dva dokumenta, ki naj bi vsebovala oceno učinkovitosti financiranja iz medijskega sklada. Poslanka se je spravila predvsem na tednik Demokracija, češ naj bi že imel določena sredstva za svoje programske vsebine. Od kod naj bi bila ta sredstva, »ve« samo ona.

Na izjavo poslanke sta se še isti dan odzvala odgovorni urednik Demokracije Metod Berlec in v. d. odgovornega urednika Maga Silvester Šurla. Po Berlečevem mnenju Širčeva ne razume pluralne druž-

be in demokracije, saj je pred časom nasprotovala tudi ustanovitvi medijskega sklada, vzrok za njeno gonjo proti Demokraciji pa je bržkone v tem, da je Demokracija pred časom razkrila, da je Širčeva Kosovi komisiji za preprečevanje korupcije zamolčala podjetje svojega moža in da je kot državna sekretarka na ministrstvu za kulturo podpisala pogodbo, s katero je njen mož dobil državni denar za neki projekt. Pri tem poslanke ne moti, da so denar iz sklada dobili mediji, ki so finančno precej močnejši od Demokracije. Za poslanko Majdo Širca bi bilo bolje, če bi se pred svojim nastopom ugriznila v jezik, saj je pokazala, da jo motijo le tisti mediji, ki pišejo drugače, kot bi želela.

Vse to pa seveda postavlja pod vprašaj demokratično usmeritev omenjene poslanke, ki sicer zelo rada govori o cenzuri in političnih pritiskih na medije. Razen takrat, ko to sama počne. G. B.

NAROČILNICA**NAROČILO** (označite z x):

☐ Tone Kuntner: Mati Slovenija	9,18 EUR
☐ Dušan S. Lajovic: Med svobodo in rdečo zvezdo	25,87 EUR
☐ Milan Zver: 100 let socialdemokracije	9,18 EUR
☐ Janez Janša: Okopi	9,18 EUR
☐ Janez Janša: Premiki	9,18 EUR
☐ Jaklič in Toplak: Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili	20,82 EUR
☐ Cijan, Toplak, Dubrovnik (ur.): Državna ureditev Republike Slovenije	35,46 EUR
☐ Viktor Miklavčič: Pričevanja	20,44 EUR
☐ NOVO Matjaž Klemenčič, Vladimir Klemenčič: Prizadevanja koroških Slovencev za narodnostni obstoj po drugi svetovni vojni	32,00 EUR
☐ NOVO Silvin Eiletz: Skrivnost komiterne	23,96 EUR
☐ Jan F. Triska: Pozabljena fronta prve svetovne vojne	22,95 EUR
☐ M. Zajc, F. Kozina, F. Dejak: Ušli so smrti	16,29 EUR
☐ Vasja Klavora: Predel 1809	28,07 EUR
☐ Tomaž Butkovič: Vzpon Bohinja pred zatonom Avstro-Ogrske	22,95 EUR
☐ Jože Dežman: Moč preživetja	27,16 EUR
☐ Jože Hubad: Dolga slovenska pot v svobodno Evropo	4,13 EUR
☐ Andrej Capuder, Bogdan Kladnik: Slovenija brez meja	45,27 EUR
☐ Jože Dežman, Marjan Linas: Med kljukastim križem in rdečo zvezdo	20,82 EUR
☐ Jože Dežman: S spravno ljubeznijo iz rdeče ledene dobe	27,16 EUR
☐ A. Elste, M. Koschat, H. Filipič: Nacistična Avstrija na zatožni klopi	22,11 EUR
☐ Stane Kos: Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, I.	4,52 EUR
☐ Stane Kos: Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, II.	4,52 EUR
☐ Tamara Griesser-Pečar: Stanislav Lenič, življenjepis iz zapora	18,56 EUR
☐ Eiletz: Zgodovina neke kolaboracije: Boljševiki in Nemci 1914-1918	27,94 EUR
☐ Andrej Rahten: Pozabljeni slovenski premier	17,65 EUR
☐ Dieter Blumenwitz: Okupacija in revolucija v Sloveniji (1941-1946)	16,02 EUR
☐ Vasja Klavora: Koraki skozi meglo	26,95 EUR
☐ Milan Zver: Demokracija v klasični slovenski politični misli	18,36 EUR
☐ Tita Kovač Artemis: Baron Janez Vajkard Valvasor	12,51 EUR
☐ Ive A. Stanič: V objemu osvoboditeljev	10,43 EUR
☐ Jože Zemljič: Življenje je večna borba	8,34 EUR

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana**
ali na faks 01 230 06 61.

Poštino po veljavnem ceniku Pošte Slovenije plača naslovnik ob prevzemu.
Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.

Ob naročilu

2 (dveh) knjig:
darilo lonček "Demokracija"

3 (treh) knjig:
darilo lonček + kapa "Demokracija"

4 (štirih) in več knjig:
darilo lonček + kapa "Demokracija" + knjiga (po našem izboru)

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum naročila: _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: ☐ NE ☐ DA ID za DDV: _____

Priključite se kjerkoli.

HITRO IN
ENOSTAVNO

Odštekano! Odslej se lahko na **širokopasovni internet** priključite kjerkoli in kadarkoli. Pločevinka instant interneta vsebuje **prenosni USB modem**, ki omogoča hitrosti prenosa podatkov do **3,6 Mb/s** (modem je pripravljen na prenos podatkov do **7,2 Mb/s**). Namestitev modema je zelo enostavna, priključite pa ga lahko na prenosni ali namizni računalnik. Za optimalno uporabniško izkušnjo izberite **Podatkovni bonus** - dodatno SIM kartico **brez mesečne naročnine**, na katero vklopite zeleni paket za prenos podatkov. Izbirate lahko med paketi: **Maksi**, **Mega** in **Giga**, ki že vključujejo ustrezno količino **brezplačnega** prenosa podatkov. Polni in prodaja Mobitel.

USB Modem

Option iCon 7.2

Za priključitev na širokopasovni internet je potreben ustrezen signal Mobitela ali tujih pogodbenih operaterjev. S signalom Mobitel GSM je pokritega 99,3%, z Mobitel UMTS 72,3% prebivalstva Slovenije.